

**Sorularla
Medenî Usûl Hukukunda
Yeni Kanun Yolu Sistemi
(İstinaf ve Temyiz)**

Doç. Dr. Muhammet ÖZEKES

Doç. Dr. Muhammet ÖZEKES

1967 yılında Erzurum'da doğan ve Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Muhammet Özekes, 1990 yılı başında aynı fakültede Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi oldu. Özekes, 1991 yılında başladığı yüksek lisans eğitimini "*Medeni Usul Hukukunda Asli Müdahale*" konulu yüksek lisans teziyle 1993 yılında tamamladı. Aynı yıl özel hukuk alanında doktora eğitimine başlayan Özekes, Eylül 1995 ve Nisan 1997 tarihleri arasında Münster-Westfaelische Wilhelms Üniversitesi'nden aldığı bursla doktora tezi hakkında araştırma yapmak üzere Almanya'da bulundu ve 1998'de "*İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*" konulu doktora tezini savunarak özel hukuk doktoru unvanını aldı. Doktora sonrasında, aynı fakültede yardımcı doçent kadrosuna atanan Özekes, 1999 yılında Alman Akademik Değişim Kurumu (DAAD) tarafından verilen araştırma bursu ile Almanta'da "*Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı*" konulu doçentlik tezine başladı. 2004 yılı Mayıs ayında doçent olan Özekes, halen DEÜ Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kendisi aynı zamanda Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde de ders vermektedir; ayrıca İzmir Barosu'na kayıtlıdır. Değişik kanun komisyonları ve ihtisas komisyonlarında görev yapan Özekes'in medenî usûl ve icra-ıflâs hukuku alanında birçok kitap ve makalesi bulunmaktadır.

Sorularla Hukuk Dizisi 6

**SORULARLA
MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA
YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ
(İSTİNAF VE TEMYİZ)**

Doç. Dr. MUHAMMET ÖZEKES

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 134
Sorularla Hukuk Dizisi: 6

*Medenî Usûl Hukukunda
Yeni Kanun Yolu Sistemi
(İstinaf ve Temyiz)*
Doç. Dr. Muhammet Özeker

ISBN: 978-9944-234-29-0
© Türkiye Barolar Birliği
Birinci Baskı: Şubat 2008

*Sayfa Tasarımı, Düzelti ve Ofset Hazırlık
Düş Atelyesi (0312.215 70 37)*

Baskı
Şen Matbaa
(0312. 229 64 54 - 230 54 50)
Özveren Sokađı, 25/B
Demirtepe - ANKARA
www.senmatbaa.com

Türkiye Barolar Birliği
Karanfil Sokađı 5/62
06650 Kızılay - ANKARA
Tel: (312) 425 30 11 Faks: 418 78 57
e-posta: admin@barobirlik.org.tr
web:www.barobirlik.org.tr
yayin@barobilik.org.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	XIII
1. YARGILAMADA KANUN YOLUNA NEDEN İHTİYAÇ VARDIR?.....	1
2. BİR KANUN YOLUNUN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?.....	3
3. KAÇ TÜR KANUN YOLU VARDIR?.....	4
4. HER BAŞVURU YOLU VE HUKUKİ ÇARE, KANUN YOLU OLARAK KABUL EDİLİR Mİ?	5
5. İSTİNAF NEDEN BİR KANUN YOLUDUR?.....	6
6. İSTİNAFIN AMACI NEDİR?	7
7. İSTİNAFIN DİĞER KANUN YOLLARINDAN FARKI VEYA BENZERLİKLERİ NELERDİR?.....	8
8. YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ ÇERÇEVESİNDE	
DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN TEMEL HUKUKİ KAYNAKLAR VE METİNLER NELERDİR?	10
9. YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ HAKKINDA, HANGİ KAYNAKLARDAN VE NASIL	
SAĞLIKLI BİLGİ EDİNİLEBİLİR?	11
10. İSTİNAFLA BİRLİKTE KANUN YOLU SİSTEMİMİZDE NE GİBİ TEMEL DEĞİŞİKLİKLER OLACAKTIR?.....	12
11. İSTİNAFLA BİRLİKTE YARGILAMA HUKUKUNDA NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER OLACAKTIR?	13

12. DİĞER HUKUK SİSTEMLERİNDE İSTİNAF KANUN YOLU MEVCUT MUDUR?	14
13. BAŞKA ÜLKELERDE İSTİNAFIN KALDIRILMASI YÖNÜNDE BİR AKIM OLDUĞU, BUNA RAĞMEN ÜLKEMİZDE İSTİNAF YOKKEN KABUL EDİLDİĞİ YÖNÜNDEKİ DÜŞÜNCE DOĞRU MUDUR?	15
14. HUKUKUMUZDA DAHA ÖNCE DE MEVCUT OLAN İSTİNAF YOLUNUN, CUMHURİYETİN İLK DÖNEMİNDE KALDIRILMASININ SEBEPLERİ NELERDİR?	16
15. İSTİNAF SİSTEMİNİN ALEYHİNDE OLANLARIN DAYANDIĞI TEMEL HUKUKİ GEREKÇELER NEDİR?	18
16. İSTİNAF SİSTEMİNİN LEHİNDE OLANLARIN DAYANDIĞI TEMEL HUKUKİ GEREKÇELER NEDİR?	19
17. İSTİNAF, ADİL YARGILANMA İÇİN ZORUNLU MUDUR?	23
18. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI ÇERÇEVESİNDE İSTİNAF NASIL DEĞERLENDİRİLMEKTEDİR?	24
19. İSTİNAF MAHKEMELERİ NASIL VE NERELERDE KURULACAKTIR?	26
20. İSTİNAF ÜLKE GENELİNDEKİ İÇTİHAT VE YARGILAMA BİRLİĞİNİ BOZACAK MIDIR, BUNA KARŞI TEDBİR ALINMIŞ MIDIR?	28
21. İSTİNAFLA BİRLİKTE YENİ KANUN YOLU-NE ZAMAN UYGULANMAYA BAŞLAYACAK VE MEVCUT DAVA VE DOSYALARIN DURUMU NE OLACAKTIR?	30

22. BİR İLK DERECE MAHKEMESİ KARARINA KARŞI, HANGİ YERDEKİ İSTİNAF MAHKEMESİNE BAŞVURULACAKTIR; YETKİLİ İSTİNAF MAHKEMESİ NERESİDİR?	32
23. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN YARGI ÇEVRESİ NASIL BELİRLENMEKTEDİR VE DEĞİŞTİRİLMEKTEDİR?	34
24. HANGİ KARARLARA KARŞI İSTİNAF YOLUNA BAŞVURULABİLİR?	35
25. İSTİNAFA BAŞVURMAK İÇİN HANGİ SEBEPLERİN BULUNMASI VEYA HANGİ GEREKÇELERE DAYANILMASI GEREKİR?	36
26. İSTİNAF SEBEPLERİ NASIL GÖSTERİLMELİDİR VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ GÖSTERİLEN İSTİNAF SEBEPLERİ İLE BAĞLI MIDIR?.....	37
27. İSTİNAF YOLUNA HANGİ SÜREDE BAŞVURULMALIDIR?.....	38
28. İSTİNAF DİLEKÇESİ NEREYE VERİLECEKTİR?	39
29. İSTİNAF BAŞVURUSUNDA HAZIRLANACAK DİLEKÇEDE BULUNMASI GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?.....	40
30. İSTİNAF DİLEKÇESİNDE NELERE DİKKAT ETMEK ÖZELLİKLE ÖNEM TAŞIMAKTADIR?.....	42
31. İSTİNAF BAŞVURUSUNDA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER NELERDİR?.....	44
32. İSTİNAF BAŞVURUSU USÛLÛNE UYGUN DEĞİLSE VEYA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER ÖDENMEZSE BUNUN SONUCU NEDİR?.....	45
33. İSTİNAF DİLEKÇESİ ÜZERİNE, KARŞI TARAFIN BUNA CEVAP VERME İMKÂN VE SÜRESİ NEDİR?.....	47

34. TARAFLARDAN BİRİ İSTİNAFA BAŞVURUP DİĞER TARAF BAŞVURMAZSA, KATILMA YOLUYLA İSTİNAF İMKÂNI VAR MIDIR?.....	48
35. İSTİNAF DİLEKÇELERİ VERİLDİKTEN SONRA HANGİ İŞLEMLERİN YAPILMASI GEREKİR?.....	49
36. İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMAKTAN FERAGAT MÜMKÜN MÜDÜR?	50
37. İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMANIN İCRAYA ETKİSİ NE OLACAKTIR?.....	51
38. İSTİNAF İNCELEMESİ HANGİ TEMEL AŞAMALARDAN OLUŞMAKTADIR?	53
39. İSTİNAFTA ÖN İNCELEMENİN KAPSAMI VE KONUSU NEDİR?	54
40. İSTİNAFTA ÖN İNCELEME NASIL YAPILIR VE NASIL KARAR VERİLİR?	55
41. İSTİNAFTA ESASTAN İNCELEME NASIL YAPILIR?.....	56
42. İSTİNAF MAHKEMESİ, İNCELEME SIRASINDA HANGİ YARGILAMA USÛLÜNÜ UYGULAYACAKTIR?	57
43. İSTİNAFTA ESASTAN İNCELEME HANGİ KAPSAMDA YAPILACAKTIR?	59
44. İSTİNAF YARGILAMASINDA DURUŞMA YAPILMASI ZORUNLU MUDUR VE NASIL YAPILACAKTIR?	60
45. İSTİNAFTA DURUŞMASIZ İNCELEME YAPILACAK HALLER NELERDİR?	62
46. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN, ESASA GİRMEDEN DURUŞMASIZ İNCELEME YAPABİLECEĞİ HALLER NELERDİR? ...	63

47. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN ESASA GİRMEKLE BİRLİKTE DURUŞMASIZ İNCELEME YAPABİLECEĞİ HALLER NELERDİR?	65
48. İSTİNAF YARGILAMASINDA TAHKİKATIN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?	67
49. İSTİNAF YARGILAMASINDA NEDEN TAHKİKAT SINIRLI TUTULMUŞTUR?	68
50. İSTİNAF İNCELEMESİNDE YAPILAMAYACAK TAHKİKAT İŞLEMLERİ NELERDİR?	69
51. İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA VERİLECEK KARARLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?	72
52. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ, İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA İLK DERECE MAHKEMESİ GİBİ Mİ KARAR VERECEKTİR?	73
53. İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA, YARGITAY'IN TEMYİZDE YAPTIĞI GİBİ ONAMA, BOZMA, DÜZELTEREK ONAMA ŞEKLİNDE KARAR VERİLEBİLİR Mİ?	74
54. İSTİNAF MAHKEMESİ KARARININ İÇERİĞİNDE NELER OLMALIDIR?	76
55. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNDE KARARLAR, HANGİ USÛLLE VERİLECEKTİR VE BU KARARLAR VERİLİRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?	78
56. İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA, İSTİNAF BAŞVURUSU HAKSIZ BULUNURSA NASIL BİR KARAR VERİLMELİDİR?	80
57. İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA İSTİNAF BAŞVURUSU HAKLI BULUNURSA NASIL BİR KARAR VERİLMELİDİR?	81

58. İSTİNAF BAŞVURUSUNUN HAKLI YA DA HAKSIZ OLMASI DIŞINDA VERİLEBİLECEK KARAR TÜRÜ VAR MIDIR?	83
59. İSTİNAF AŞAMASINDA GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA KARARI İHTİYACI ORTAYA ÇIKARSA (İHTİYATİ TEDBİR, İHTİYATİ HACİZ), BU TALEPLER BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNE YÖNELTİLEBİLİR Mİ?	84
60. İLK DERECE MAHKEMESİNCE VERİLMİŞ GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA KARARLARI HAKKINDA, TEK BAŞINA İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMAK MÜMKÜN MÜDÜR?	85
61. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARINI VERDİKTEN SONRA, BU KARARA KARŞI KANUN YOLUNA BAŞVURMAK MÜMKÜN MÜDÜR?	87
62. HANGİ KARARLARA KARŞI TEMYİZ YOLUNA BAŞVURULABİLİR?	89
63. TEMYİZ YOLUNA BAŞVURMAK İÇİN HANGİ SEBEPLERİN BULUNMASI VE HANGİ GEREKÇELERE DAYANILMASI GEREKİR?	92
64. YARGITAY, GÖSTERİLEN TEMYİZ SEBEPLERİ İLE BAĞLI MIDIR?	93
65. TEMYİZ YOLUNA HANGİ SÜREDE BAŞVURULMALIDIR?	94
66. TEMYİZ DİLEKÇESİ NEREYE VERİLECEKTİR?	95
67. TEMYİZ DİLEKÇESİNDE BULUNMASI GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?	96
68. TEMYİZ DİLEKÇESİNDE NELERE DİKKAT ETMEK ÖNEM TAŞIMAKTADIR?	98
69. TEMYİZ BAŞVURUSUNDA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER NELERDİR?	99

70. TEMYİZ BAŞVURUSU USÛLÛNE UYGUN DEĞİLSE VEYA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER ÖDENMEZSE BUNUN SONUCU NEDİR?	100
71. TEMYİZ DİLEKÇESİ ÜZERİNE KARŞI TARAFIN BUNA CEVAP VERME İMKÂN VE SÛRESİ NEDİR?	101
72. TARAFLARDAN BİRİ TEMYİZE BAŞVURUP DİĞER TARAF BAŞVURMAZSA, KATILMA YOLUYLA TEMYİZ İMKÂNI VAR MIDIR?	102
73. TEMYİZ YOLUNA BAŞVURULMASINDAN SONRA NE GİBİ İŞLEMLER YAPILMALIDIR VE SONUÇLARI NELERDİR?	103
74. TEMYİZE BAŞVURUNUN KARARIN İCRASINA ETKİSİ NE OLACAKTIR?	105
75. TEMYİZ İNCELEMESİ HANGİ AŞAMALARDAN OLUŞMAKTADIR?	107
76. TEMYİZDE ÖN İNCELEMENİN KAPSAMI VE KONUSU NEDİR?	108
77. TEMYİZDE ÖN İNCELEME NASIL YAPILIR?	109
78. TEMYİZDE ESASTAN İNCELEME NASIL VE HANGİ KAPSAMDA YAPILIR?	110
79. TEMYİZ İNCELEMESİNDE DURUŞMA YAPILMASI ZORUNLU MUDUR?	111
80. TEMYİZDE DURUŞMALI İNCELEME NE ŞEKİLDE OLACAKTIR?	112
81. TEMYİZDE İNCELEMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?	113
82. TEMYİZ SONUNDA VERİLECEK KARARLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE İSTİNAFTAKİ KARARLARLARDAN FARKI NEDİR?	114
83. TEMYİZDE ESASA İLİŞKİN OLMAYAN KARARLAR NELERDİR?	115

84. TEMYİZDE ESASA İLİŞKİN KARAR TÜRLERİ NELERDİR?	116
85. TEMYİZDE ONAMA VE DÜZELTEREK ONAMA KARARI NASIL OLACAKTIR?	117
86. TEMYİZDE BOZMA KARARININ KAPSAMI NASIL OLACAKTIR?	119
87. BOZMA KARARINDAN SONRA HANGİ İŞLEMLER YAPILACAKTIR?	121
88. BOZMA KARARINDAN SONRA DOSYA İLK DERECE MAHKEMESİNE GÖNDERİLİRSE, NELER YAPILACAKTIR?	123
89. BOZMA KARARINDAN SONRA DOSYA BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNE GÖNDERİLİRSE NELER YAPILACAKTIR?	125
90. YENİ KANUN YOLU ÇERÇEVESİNDE, YARGILAMANIN YENİLENMESİ KONUSUNDA BİR DEĞİŞİKLİK OLMUŞ MUDUR?	127
91. YENİ KANUN YOLU SİSTEMİNİN SAĞLIKLI UYGULANABİLMESİ İÇİN, AVUKATLARIN GÖZ ÖNÜNDE TUTMASI GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?	128
92. YENİ KANUN YOLU SİSTEMİNİN SAĞLIKLI UYGULANABİLMESİ İÇİN HÂKİMLERİN GÖZ ÖNÜNDE TUTMASI GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?	130
93. HUKUK YARGILAMASI KONUSUNDA YENİ HAZIRLANAN TASARI'NIN KANUNLAŞMASI HALİNDE, YUKARIDA VERİLEN BİLGİLER GEÇERLİLİĞİNİ YİTİRECEK MİDİR?	132
Dizin	133
Mevzuat	139

ÖNSÖZ

2004 yılında kabul edilen 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'la ülkemizde iki dereceli (ilk derece ve temyiz) yargılama sisteminden, üç dereceli (ilk derece-istinaf-temyiz) yargılama sistemine geçilmesi kabul edilmiştir. Bu çerçevede, 5236 sayılı kanunla da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklik yapılarak yargılama hukukumuz da bu yeni sisteme uyarlanmıştır. Şüphesiz ki, bu yeni düzenlemenin getirdiği en önemli yenilik "istinaf" kanun yolu ve bu kanun yolunun işlemlerini sağlayacak olan bölge adliye mahkemeleridir.

Kanunun kabul edilmesinin üzerinden üç yıl gibi bir süre geçmiş ve bu yönde gerekli hukukî düzenlemeler yapılmış olmasına rağmen, mahkemeler tam olarak kurularak sistem çalışmaya başlamamış; ancak gerek Adalet Bakanlığı gerekse Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, kanun hükmünün gereğini yerine getirmek amacıyla, geçici de olsa nerelerde bölge adliye mahkemelerinin kurulacağına ilişkin gerekli duyuruları da kısa süre önce yapmışlardır. Esasen 5235 ve 5236 sayılı kanunlarla diğer kanunların yürürlüğünde sahip olunmayan bir şansa sahip olunmuş, kanunun yürürlüğünden önce (üç yıldan fazla) uzun bir süre hazırlık yapılması imkânı ortaya çıkmıştır. Maalesef bu şans kanaatimizce tüm kesimlerce iyi

değerlendirilememiştir. Türkiye gibi inşaat sektörünün çok gelişmiş olduğu bir ülkede, bu süre içinde gerekli binalar dahi tamamlanmamıştır. Oysa, bu yeni sistemde en kolay ve kısa sürede yapılması en mümkün olan husus, bina ve teknik altyapının tamamlanmasıdır. Ancak, biraz gecikmeli de olsa, Türkiye çapında hem ceza hem de hukuk alanında bin kadar hâkim ve savcı yeni kanun yolu hakkında eğitimden geçirilmiştir. Ayrıca, yardımcı personel için de ayrı bir eğitim programı uygulanmıştır. Bu eğitim programlarına temel olmak üzere de, Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan komisyonlarla hâkimlere ve yardımcı personele yönelik hukuk ve ceza yargılamasıyla ilgili yeni kanun yolu sistemini tanıtan üç kitap yayınlanmıştır. Ayrıca, Yargıtay'da uluslararası iki toplantı düzenlenmiş, bu toplantı da sunulan tebliğler ve tartışmalar yayınlanmıştır. Bunun, eğitim faaliyeti bakımından, ülkemizde pek sık rastlanmayan olumlu bir adım olduğu söylenebilir. Ayrıca yeterli olmasa da, doktrinde yeni kanun yolu sistemi ile ilgili toplantılar düzenlenerek makale ve kitap boyutunda çalışmalar yapılmıştır ve halen yapılmaktadır. Örneğin, Türkiye Barolar Birliği tarafından da desteklenen ve her yıl yapılan Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı'nın 2007 yılı konusu, yeni kanun yolu sistemine ayrılmıştır.

2006 yılında tamamlanarak tartışmaya açılan ve şu anda Başbakanlık'ta Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilme-yi bekleyen yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı'nda da 5235 ve 5236 sayılı kanunlarla kabul edilen sistemin özü korunmuştur. Dolayısıyla, tasarı mevcut haliyle kanunlaş-tığında dahi, yeni kanun yolu sisteminin özünde bir değişiklik olmayacaktır.

Türkiye Barolar Birliği de, bu konudaki ilk önemli toplantı sayılan 2003 yılında bir toplantı düzenlemiş, bu toplantıdaki tebliğ ve tartışmalar yayınlanmıştır. Ancak, yeni sistemin

şüphesiz en önemli parçası olan avukatlara yönelik bir eğitim programı henüz uygulanabilmiş değildir. Oysa sistemin sağlıklı ve amacına uygun bir şekilde işleminde en önemli role belki de avukatlar sahip olacaktır. Yeni kanun yolu sistemi, iyi uygulandığı takdirde, birçok şikâyetin yer aldığı yargılama sistemimiz ve hukuk uygulamamız bakımından, bir çıkış yolu ve yeni bir umut ışığı olabileceği gibi; kötü bir başlangıç yapıp kötü uygulandığında da, mevcut sorunlara yenilerinin eklenmesi sonucunu da doğurabilir. Bugün çağdaş ülke hukuklarının hemen hemen tamamında, farklı şekil ve sınırlarla istinaf yolu uygulanmakta, istinaf daha adil ve güvenceli yargılama bakımından önemli kabul edilmektedir.

Yeni kanun yolu sistemi, her yenilikte olduğu gibi, iyi anlaşılıp iyi uygulandıkça başarı şansına sahip olacaktır. Bunun için de sistemin özünün doğru anlaşılması ve öğrenilmesi önem taşımaktadır. Bu kitapçığın da amacı, hukuk yargılamasında istinaf sistemini tanıtmaktır. Bunu yaparken ayrıntılı teorik tartışmalar girmek yerine, sistemin ve kanun hükümlerinin doğru anlaşılmasına çalışılacak, istinafla ilgili temel sorulara cevap aranacaktır. Kitapçık, yeni kanun yoluyla ilgili merak edilen temel hususlarla yeni kanun yoluna ilişkin teknik konulardaki soruların ortaya konularak, onlara cevapların verilmesi yöntemiyle hazırlanmıştır. Kitapçık hazırlanırken, daha önce bu konudaki çalışmalar, kitabın yazarının da içinde yer aldığı hukuk hâkimlerinin eğitim faaliyetindeki tartışmalar ve kitabın yazarı tarafından uygulamacılardan elde edilen soruların tespitinden yararlanmıştı. Kitapta mümkün olduğunca yazarın kanaati belirtilmemeye çalışılmış, ancak konunun yeni olması sebebiyle bazı konularda tercihler ortaya konulmuştur.

Bu kitapçığın ve bu çalışmaya paralel yürütülen ceza yargılamasında istinaf kitapçığının hazırlanmasında, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Av. Ünsal

Toker ve Yayın Kurulu Başkanı Sayın Av. Teoman Ergül'ün teşvikleri önemli rol oynamıştır. Bu sebeple kendilerine ve bu konuda her zaman destek ve öncü olan değerli TBB Başkanı Sayın Av. Özdemir Özok'a, ayrıca TBB yayın işlerine teşekkür ediyoruz. Özlediğimiz ve beklediğimiz bir yargılamanın unsuru ve parçası olmamız, ülkemiz insanının hak ettiği adil yargılanma hakkına tam sahip olması umuduyla, çalışmanın amacına ulaşması ve avukat meslektaşlarımıza yardımcı olmasını diliyoruz.

İzmir, 2 Ocak 2008

Doç. Dr. Muhammet ÖZEKES

TEMEL KAYNAKÇA¹

Adalet Bakanlığı Yayını: *Hukuk Muhakemesinde İstinaf El Kitabı*, Ankara 2007.

Alangoya Y./Yıldırım K./Deren-Yıldırım N., *Medenî Usûl Hukuku Esasları*, 6. Bası, İstanbul 2006.

Çalışkan O., "Ülkemizde İstinaf Mahkemelerinin Tarihi Sürecine Bir Bakış", *MİHDER* 2007/1, s. 69 vd.

Deren-Yıldırım N., "Teksif İlkesi Açısından İstinaf", *TBB Uluslararası Toplantı, İstinaf Mahkemeleri*, 7-8 Mart 2003, s. 267 vd.

Deren-Yıldırım N., "İstinafın Gerekçelendirilmesi ve İstinaf Sebepleri", *Özer Seliçi'ye Armağan*, Ankara 2006, s. 693 vd.

İstinaf Mahkemeleri, *TBB Uluslararası Toplantı*, 7-8 Mart 2003, Ankara 2003.

Konuralp H., "Fransız Hukukunda Kanun Yolları Arasında İstinafın Yeri", *AÜHFD* 2002/I, C. 50, S. 1, s. 25 vd.

Konuralp H., "HUMK Tasarısına Göre İstinaf Derecesi", *Tebliğ, II. Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı*, Eskişehir 3-5 Ekim 2003 (TBB Yayını).

¹ Burada kanun yolları ve istinafa ilgili tüm kaynakça verilmemiş, özellikle bu çalışmada yararlanılan ve yakın zamanda konuyla ilgili yapılan çalışmaların önemlilerine ve genel eserlere yer verilmiştir.

Konuralp H., "Bölge Adliye Mahkemelerinde Uygulanacak Usûl (Hukuk Davaları Açısından)", *TBB Uluslararası Toplantı, İstinaf Mahkemeleri*, 7-8 Mart 2003, s. 247 vd.

Konuralp H./Hanağası E., "Fransız Hukukunda İptal Amaçlı İstinaf Yolu", *MİHDER* 2007/1, S. 6, s. 13 vd.;

Kuru B., *Hukuk Muhakemeleri Usûlü*, C. I-VI, 6. Baskı, İstanbul 2001.

Kuru B./Arslan R./Yılmaz E., *Medenî Usûl Hukuku*, 18. Bası, Ankara 2007.

Özekes M., "Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Kanun Yolu İncelemesi-Özellikle İstinaf-", *Legal HD*, Kasım 2004, s. 31103 vd.

Özekes M., Üst Derece Mahkemeleri Kararlarında Gerekeç, Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay'ın Rolü Konferansı, Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara Temmuz-2007, s. 72 vd.

Özekes M., İstinaf Sistemi ile Birlikte Hukuk Yargılamasında İçtihat Aykırılıklarının Giderilmesi, Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay'ın Rolü Konferansı, Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara Temmuz-2007, s. 143 vd.;

Öztek S., "Adalet Bakanlığı Üst Mahkemeler Hukuk Komisyonu Tarafından Hazırlanmış Olan Üst Mahkemeler Tasarısı", *Yargı Reformu 2000 Sempozyumu*, s. 104 vd.

Pekcanitez H./Atalay O./Özekes M., *Medenî Usûl Hukuku*, 6. Bası, Ankara 2007.

Surlu M. H., "Türk Hukuk Uygulamasının Tarihsel Perspektifi Açısından İstinaf (Üst) Mahkemeleri veya Türk Yargı Sisteminin Dinmeyen Özlemi", *Yargıtay Dergisi*, 2000, C. 26, S. 3, s. 275-291.

Tanrıver S., "Adliye Mahkemeleri İle Üst Mahkemelerin Kuruluş ve Görevleri İle İlgili Kanun Tasarısı İle İlgili Bazı Düşünceler", *BATİDER* 1995/1-2, s. 151 vd.

Tutumlu M. A., "İstinaf Yargılamasında Yeni Vakıa - Delil Getirme Yasağı ve İstisnaları", *Terazi Hukuk Dergisi*, Mart 2007, Sayı:7, s.57 vd.;

Üstündağ S., *Medenî Yargılama Hukuku*, C. I-II, 7. Baskı, İstanbul 2000.

Yıldırım K., *Hukuk Devletinin Gereği İstinaf*, İstanbul 2000.

Yıldırım M. K., "Kanun Yolu Olarak İstinaf," *TBB Uluslararası Toplantı, İstinaf Mahkemeleri*, 7-8 Mart 2003, s. 285 vd., TBB.

Yıldırım, M. K., "Medenî Usûl Hukukunda Reformatio in Peius Yasağı, Facultatis Decima Aniversaria, İstanbul 1993, s. 145 vd.

Yılmaz E., *İstinaf*, Ankara 2005.

Yücel E., "Bölge Adliye (İstinaf) Mahkemeleri", *Adalet Dergisi*, 2006, Y. 97, S. 25, s. 158-182.

YARGILAMADA KANUN YOLUNA NEDEN İHTİYAÇ VARDIR?

1

Yargı mekanizması içinde yer alan, kararı etkileyen, karara muhatap olan ve kararı veren temel süje insandır. Ne kadar iyi eğitim almış olursa olsun, ne kadar donanıma sahip bulunursa bulunsun, ne kadar erdemli ve çalışkan olursa olsun, her insanın hata yapma ihtimali mevcuttur. Bu çerçevede, karar veren hâkimlerin de maddî vakıalar ve hukukî konularda hata yapması söz konusudur. Mahkeme kararlarının daha uzman ve daha üst bir organ tarafından incelenmesi, kesinleşecek kararın, hiç ya da en az hata ile verilmesi ihtimalini artıracaktır. Denetim ne kadar fazla ise, hata ihtimali o kadar azalmaktadır. Bu denetim ihtiyacı, kanun yoluna olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Hâkimler, kararlarında, herkesten, hatta yargı içindeki bir başka hâkimden de bağımsızdırlar. Ancak, böyle bir kontrol mekanizmasının mevcut olması, onları kararlarını verirken daha dikkatli davranmaya sevk edecektir. Hukuk kuralları, soyut, objektif ve geneldir. Bu sebeple, her somut olayda yeniden canlandırılması ve uygulanması gerekir. Genel, soyut, objektif kuralların, mümkün olduğunca yeknesak ve benzer olaylarda benzer şekillerde uygulanması ile adalet duygusu tatmin edilebilir. Bunun için de, somut olaylar bakımından ayrı ayrı karar veren ye-

1 rel mahkemeler dışında, onları denetleyecek, içtihatların aynı yönde olmasını sağlayacak, daha üst yargı organlarına ve yargı mekanizmalarına ihtiyaç vardır.

Kanun yolu, hem yargı önüne gelen kişilere daha güvenceli bir yargılama imkânı sunmayı hem de genel anlamda yargı mekanizmasının daha iyi işlemesini sağlamayı amaçlar. Böylece, adalet mekanizması içinde kanun yolu, bireysel ve kamusal yönden önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır.

BİR KANUN YOLUNUN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

2

Kanun yolunun temel özelliği, verilen bir kararın denetlenmesini sağlamasıdır. Kanun yolu ile verilmiş bir karar maddî ve hukukî ya da sadece hukukî yönden gözden geçirilir. Dar anlamda bir kanun yolundan söz edildiğinde, genellikle temel iki özelliğin olduğu kabul edilmektedir. Bunlar, erteleyici ve aktarıcı etkiye sahip olmasıdır. Erteleyici etki, kanun yoluna başvurulması ile birlikte, hükmün kesinleşmesinin önüne geçilmesidir. Hentüz daha yargı içindeki tüm yollar tamamlanmadan, bir kararın kesinleşmesinden söz edilemez. Erteleyici etki, kararın kesinleşmesini ertelemekle birlikte, her zaman icrasını ertelemeyiz. Yani bu etki, kesinleşme bakımından mutlak, ancak icra bakımından mutlak değildir. Aktarıcı etki ise, kararın aynı seviyede değil, bir üst yargı organı tarafından incelenmesidir. Böylece, aynı derecedeki yargı organlarının benzer hataları önlenmiş, daha uzman ve tecrübeli bir üst yargı organı kararı denetlemiş olacaktır.

KAÇ TÜR KANUN YOLU VARDIR?

Medenî usûl hukukunda kanun yolları farklı sınıflandırmalara tâbi tutulabilmektedir:

- Bu sınıflandırmalardan biri, olağan ve olağanüstü kanun yolu ayrımıdır. Henüz kesinleşmemiş kararlara karşı başvuru kanun yolları olağan kanun yolları olarak nitelendirilirken; şeklen kesinleşmiş kararların, önemli yargılama hataları ortaya çıkması durumunda, tekrar gözden geçirilmesini sağlamaya yönelik kanun yolları olağanüstü kanun yolları olarak nitelendirilmektedir. Bu çerçevede, istinaf, temyiz, karar düzeltme olağan kanun yollarıdır; ancak yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yoludur. Bununla birlikte, yargılamanın yenilenmesinin bir üst mahkemede görülmemesi, kararı veren aynı yargı organına müracaat edilmesi sebebiyle, gerçek bir kanun yolu olmadığı da savunulmaktadır.

- Kanun yolları, bir diğer sınıflandırmaya göre ise, ikinci derece kanun yolu (istinaf) ve üçüncü derece kanun yolu (temyiz) olarak sınıflandırılabilir. İstinaf kanun yolunda, denetim fonksiyonu yanında, yeniden yargılama yapılması da söz konusu iken, temyizde alt derece mahkeme kararları kural olarak hukukî denetime tâbi tutulmakta, ancak maddî vakıaları da inceleyecek biçimde yeni bir yargılama yapılmamaktadır.

HER BAŞVURU YOLU VE HUKUKİ ÇARE, KANUN YOLU OLARAK KABUL EDİLİR Mİ?

4

Yargı kararlarına karşı, değişik amaçlarla o yargı kararının yeniden gözden geçirilmesini sağlamaya yönelik bir takım başvuru yolları kabul edilmiştir. Yukarıda açıklanan kanun yolu kurumu böyledir. Ancak, örneğin, ihtiyati tedbire, ihtiyati hacze itiraz gibi bir takım başvuru yolları da kanunlarda düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu tür başvuru yollarında, aynı derecedeki bir yargı organına, hatta aynı mahkemeye başvuruda bulunulması sebebiyle, denetimden daha çok, taraf menfaatlerinin korunması ve dengelenmesi, adil yargılanma, hukukî dinlenilme hakkı gibi sebeplerle kararın tekrar gözden geçirilmesi ya da daha önce dinlenmeyen tarafa, bu imkânın sağlanması amaçlanmıştır. Bu sebeple, geniş anlamda, kanun yolları da dahil olmak üzere, tüm bu başvuru yolları hukukî çare olarak nitelendirilebilmektedir. Türk hukukunda genel olarak kanun yolu denildiğinde, bir üst yargı organına başvurulması sonucu, erteleyici ve aktarıcı etkiye sahip hukukî çare anlaşılmaktadır. Bu açıdan kanun yolu, hukukî çarenin özel bir türüdür. Ancak her hukukî çare bir kanun yolu değildir.

5 İSTİNAF NEDEN BİR KANUN YOLUDUR?

İstinaf, yukarıda belirtilen kanun yoluna ilişkin temel özellikleri taşımaktadır. Zira, istinafta kural olarak ilk derecedeki gibi bağımsız bir yargılama yapılmayıp, ilk derece mahkemesinin kararı denetlenmektedir. Bu denetim hem maddî hem de hukukî açıdan yapılmaktadır. Ayrıca, istinaf, dar anlamda kanun yoluna ilişkin iki temel özelliği de taşımaktadır. Öncelikle, karara karşı istinaf yolu açıksa, bu yola başvurulmakla, nihai kararın kesinleşmesinin önüne geçilmektedir (erteleyici etki). Bunun yanında, verilen karar, aynı derecede değil, bir üst yargı organı olan ilgili bölge adliye mahkemesince incelenmektedir (aktarıcı etki).

İSTİNAFIN AMACI NEDİR?

6

İstinafın amacı kanun yollarının amaçlarıyla aynıdır ve öncelikli amacı ilk derece mahkemesince verilen kararı denetleyerek, gerekirse yeniden gözden geçirmektir. İstinaf, bu denetimi hem maddî hem de hukukî yönden yapar. Böylece, ilk derece mahkemesinin maddî vakıalar ve deliller hakkındaki değerlendirmesi ile hukukî değerlendirmesini gözden geçirir. Bu çerçevede, ilk derece mahkemesi kararını yerinde bulmazsa, kanunda belirtilen sınırlara bağlı olarak ilk derece mahkemesi yerine yeniden bir yargılama yapıp karar verebilir.

7 İSTİNAFIN DİĞER KANUN YOLLARINDAN FARKI VEYA BENZERLİKLERİ NELERDİR?

İstinafta da temyizdeki gibi bir alt derecedeki mahkeme kararı incelenip denetlenmektedir. Bu denetim yine temyizdeki gibi kararın kesinleşmesine engel olur. Ancak, istinaftaki inceleme temyizdeki incelemeden farklıdır. Temyizde sadece alt derece mahkemesinin kararı, hukukî denetime tâbi tutulur; kararın hukukî yönden doğru olup olmadığı, doğru değerlendirilmeleri içerip içermediğine bakılır, ancak maddî vakıalara ve delil değerlendirilmesine girilmez. Her ne kadar Yargıtay, bölge adliye mahkemeleri kurulmadan ve istinaf sisteminden önce, bir eksikliği gidermek için, zaman zaman bazen zorunluluktan dolayı maddî meselelere ve delil değerlendirmesine girmekte idiye de, bu temyizın aslında fonksiyonu değildir ve temyizın niteliği ile de bağdaşmamaktadır. Zira, maddî vakıalarla doğrudan temas etme şansı olmayan temyiz mahkemesinin, delil değerlendirmesine girmesi, mahkemenin takdirine karışması, sağlıklı sonuçlar vermeyecektir. İstinafta ise (kanunda sınırları belirlenen şekilde), maddî denetim, yani vakıa denetimi ile hukukî denetim birlikte yapılır. Bir denetim ve belirli şartlar altında hüküm mahkemesi olan istinaf mahkemesinin kararları da (istinafta kesinleşenler hariç), temyiz incelemesine tâbidir. Oysa temyizde verilen kararlara

daha üst bir yargı organının denetimine tâbi değildir. Temyiz son denetim aşamasıdır.

İstinafın uygulanmaya başlaması ile beraber karar düzeltme yolu yürürlükten kalkacağından onunla bir karşılaştırma yapmak doğru olmayacaktır. Ayrıca, karar düzeltmenin gerçek bir kanun yolu olup olmadığı da tartışmalıdır. Zira, Yargıtay'ın temyiz üzerine kendi verdiği kararı tekrar gözden geçirmesi istenmektedir. Karar düzeltme eğer temyiz devamı kabul edilirse, bir kanun yolu sayılabilir; ancak teknik açıdan kanun yolunun tüm özelliklerini tam olarak taşımamaktadır. Oysa istinaf, tam olarak bir kanun yoludur.

İstinaf, bir kanun yolu olarak kabul edilen yargılamanın yenilenmesi ile de tamamen farklıdır. Çünkü, yargılamanın yenilenmesine ancak kararın kesinleşmesinden sonra, kanunda belirtilen önemli, özel ve sınırlı hallerde başvurulabilir. Yani kesinleşmiş bir karar, yeniden incelenmektedir. Bu yönüyle olağanüstü kanun yolu olarak kabul edilmektedir. Oysa istinafta, karar kesinleşmeden önce bir denetim söz konusu olmaktadır. Yargılamanın yenilenmesinde yeniden ve baştan bir yargılama yapılırken, istinaf denetim ağırlıklıdır. Yargılamanın yenilenmesi, kararı veren aynı mahkemeden istenirken, istinaf incelemesi, kararı veren mahkemenin üstünde yer alan bir derecede yapılmaktadır. Bunun yanında, tekrar kararı veren aynı mahkemeye başvurulması sebebiyle, yargılamanın yenilenmesinin de gerçek bir kanun yolu niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda tartışma vardır.

YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ ÇERÇEVESİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN TEMEL HUKUKİ KAYNAKLAR VE METİNLER NELERDİR?

Hukuk yargılamasında yeni kanun yolu sistemi çerçevesinde dikkate alınması zorunlu olan öncelikli metinler şunlardır:

- 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (RG, T. 07.10.2004, S. 25606).
- 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (RG, T. 07.10.2004, S. 25606). Bu kanunda da değişiklik yapan 11.05.2005 tarih ve 5348 sayılı kanuna dikkat edilmelidir.
- 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG, T.18.03.2005, S. 25759).
- 5308 sayılı İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (RG, T.18.03.2005, S. 25759).

**YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ HAKKINDA,
HANGİ KAYNAKLARDAN VE NASIL
SAĞLIKLI BİLGİ EDİNİLEBİLİR?**

9

Hukuk yargılamasında yeni kanun yolu sistemi konusunda doğrudan yararlanılabilecek son dönemde yazılmış önemli kaynaklar bibliyografyada gösterilmiştir. Bibliyografyada hem temel eserler (ki bunların içinde kanun yolu ile ilgili bilgiler de yer almaktadır) hem de konuyla doğrudan ilgili kaynaklara yer verilmiştir. Bu kaynaklardan yararlanırken, özellikle somut bir olayla ilgili konularda, yukarıda zikredilen hukukî metinlerin ve kanun hükümlerinin de okunması yararlıdır. Çünkü, henüz hukukumuzda uygulaması olmayan bu müesseseler bakımından, tüm ihtimaller öngörülmüş olamayacağından, her seferinde kanun hükümlerinin yeniden gözden geçirilmesi, ortaya çıkabilecek yanlışlıkların önüne geçilmesi bakımından yararlı olacaktır.

İSTİNAFLA BİRLİKTE KANUN YOLU SİSTEMİMİZDE NE GİBİ TEMEL DEĞİŞİKLİKLER OLACAKTIR?

İstinafla birlikte, öncelikle iki dereceli olan (ilk derece ve temyiz) yargılama sistemimiz, üç dereceli (ilk derece-istinaf-temyiz) hale gelecektir. Bu çerçevede, istinaf aşamasına göre inceleme yapacak olan ve şu anda hukuken varlık kazanan bölge adliye mahkemeleri de fiilen çalışmaya başlayacaktır. İstinaftan sonra başvurulacak kanun yolu olarak sadece temyiz söz konusu olup, bugüne kadar uygulanan karar düzeltme yolu yürürlükten kalkacaktır.

Şu anda temyiz, asıl yapması gereken hukukî denetim fonksiyonu yanında maddî denetim de yapmaktadır. İstinafta maddî ve hukukî denetim birlikte yapılacağından, Yargıtay sadece asli fonksiyonu olan hukukî denetimle yetinecektir. Bunun Yargıtay'daki dosya sayısının azalmasına katkı sağlama, ayrıca karar alt bir kanun yolu incelemesinden geçmiş olduğundan, hukukî denetimin daha sağlıklı yapılması mümkün olacaktır.

İstinaf aşamasının uygulanması ile birlikte, Yargıtay'ın asli işlevine dönmesi, yani sadece hukukî denetim yapıp, maddî inceleme ile delil değerlendirmesine girmemesi sağlanabilecektir. Ayrıca, Yargıtay bakımından, içtihat mahkemesi olma, hukukun gelişmesine katkı sağlama ve içtihat birliğine ağırlık verme fonksiyonu daha da önem kazanacak ve öne çıkacaktır.

İSTİNAFLA BİRLİKTE YARGILAMA HUKUKUNDA NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER OLACAKTIR?

11

İstinaf, yargılama hukuku bakımından önemli bir yeniliktir. İlk derece mahkemesi ile Yargıtay arasında yer alan bu ikinci derece yargılama, kararlarını denetlediği ilk derece mahkemelerinin daha sağlıklı yargılama yapmasını hem de en üst denetim derecesi olan temyizcinin amacına uygun şekilde çalışmasını sağlayacaktır.

İstinafla birlikte, özellikle ilk derecede ve Yargıtay'da bugüne kadar yürütülen ve bir kısmı kanuna uygun olmayan yargılama alışkanlık ve davranışlarının gözden geçirilmesi zorunludur. Örneğin, ilk derece yargılamasında yazılı yargılama usûlü, dilekçelerin karşılıklı verilmesi, tahkikat, sözlü yargılama ve hüküm aşamasından oluşmasına ve her aşamada yapılması gerekenler tamamlanmadan bir sonrakine geçilmemesi gerektiği halde, uygulamada şu anda bu yargılama kesitleri birbirinin içine geçmiş bulunmakta ve bu normal olan buymuş gibi algılanmaktadır. Oysa, HUMK'nun öngörmediği bu durum, yargılamanın daha da uzamasına, gereksiz işlemler yapılmasına sebep olmaktadır. İstinafla birlikte, yargılama sistemine uygun davranılması zorunludur. Bu hem istinaf denetimine tâbi olmak hem de istinafın amacına uygun işlemlerini sağlamak bakımından önemlidir. Ayrıca, istinafla birlikte Yargıtay gerçek işlevine, yani sadece hukukî denetim yapma ve içtihat oluşturarak içtihat birliği sağlama işlevini daha iyi yerine getirecektir.

12

DİĞER HUKUK SİSTEMLERİNDE İSTİNAF KANUN YOLU MEVCUT MUDUR?

Çağdaş hukuk sistemlerinin neredeyse tamamında farklı kapsam ve şekillerde olmakla birlikte istinaf kanun yolu mevcuttur. Örneğin, mensubu olduğumuz Kara Avrupası hukuk sistemleri içinde Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya, İsveç ve diğer birçok ülke istinaf yolunu çok uzun yıllardır, hatta yüzyılı aşan süreden beri uygulamaktadır. Bu örneklerden özellikle Avusturya ve İsveç dar (ya da sınırlı) istinaf sistemi denilen ve bizim kabul ettiğimiz sisteme benzerlik gösteren, denetimin ağırlıklı, ilk derece yargılamasının tamamen tekrar edilmediği, yeniden yargılamanın sınırlarının bulunduğu bir istinaf sistemini benimsemişlerdir. Ancak, Hollanda örneğinde olduğu gibi bazı ülkelerde ise, ilk derece yargılamasından sonra belirli şartlarla duruma göre istinafta daha geniş şekilde, adeta ilk derece yargılaması tekrarlanarak yeniden bir yargılama yapılabilmektedir. Almanya ise, son yıllarda geniş istinaf sisteminden sınırlı istinaf sistemine bir geçiş yapmaya başlamış, bu yönde değişiklikler yapmıştır.

**BAŞKA ÜLKELERDE İSTİNAFIN KALDIRILMASI
YÖNÜNDE BİR AKIM OLDUĞU, BUNA RAĞMEN
ÜLKEMİZDE İSTİNAF YOKKEN KABUL EDİLDİĞİ
YÖNÜNDEKİ DÜŞÜNCE DOĞRU MUDUR?**

Bu düşünce özellikle istinafa karşı olanların sıklıkla dile getirdiği bir gerekçe olmakla birlikte, hiçbir şekilde geçerliliği yoktur ve bilimsel olarak gerçek de değildir. Yukarıda verilen örnekler dahi, istinafin, bir parçası olduğumuz hukuk sitemine dahil ülkelerde uygulandığını göstermektedir. Özellikle Almanya ve Fransa'nın hem büyüklük hem nüfus bakımından ülkemizle karşılaştırması mümkün olduğundan, bu ülkelerde istinafin çok uzun süreden beri uygulandığı düşünülürse, bu düşüncenin doğru olmadığı anlaşılacaktır. Ancak son yıllarda, bazı ülkelerde istinafin kaldırılması değil, geniş istinaf sisteminden (yani ilk derece yargılamasını da gerektiğinde tekrarlayan), dar istinaf sistemine (yani denetimin ağırlık kazanıp, yargılamanın gerektiğini yapıp, ilk derece yargılamasının tekrarlanmadığı) bir geçiş veya bu yönde düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Zira, ilk derece yargılamasının aynen tekrarlanmasının ilk dereceyi işlevsiz hale getirdiği, istinafin da gerçek amacını gerçekleştirmesine engel olduğu görülmüştür.

**HUKUKUMUZDA DAHA ÖNCE DE MEVCUT OLAN
İSTİNAF YOLUNUN, CUMHURİYETİN İLK DÖNEMİNDE
KALDIRILMASININ SEBEPLERİ NELERDİR?**

İlk derece mahkemeleri dışında istinaf mahkemeleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminden Cumhuriyet'e de intikal etmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeni hukuk reformu ile birlikte tüm yargı sistemi de yeniden yapılandırılmıştır. Bu çerçevede ilk derece mahkemeleri dışında, bir istinaf yargılamasına yer verilmiş olması, o günkü şartlarda yargılamada istenen sonuçları vermemiştir. Özellikle, yeni yetişen hâkimlerin ilk derecede görevlendirilip daha tecrübeli eski hukuktan kaynaklanan alışkanlıklarını devam ettiren hâkimlerin istinafta görevlendirilmesi sonucu, farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Yetişmiş insan eksikliği yanında, alt yapıdaki önemli eksikler de bir araya gelince istinaf, yarardan daha çok bir çok sakınca doğurmuştur. Bu çerçevede o günkü şartlarda istinaf mahkemeleri kaldırılmıştır. Ancak ortaya çıkacak sakıncanın giderilebilmesi için, asliye mahkemelerinin toplu mahkeme olarak çalışması, böylece istinaftaki toplu mahkeme anlayışının ilk dereceye yansıtılarak, istinafın kaldırılmasındaki eksiklik giderilmesi amaçlanmıştır. Ancak, bu tedbir kağıt üstünde kalmış, 5235 sayılı mahkeme teşkilatına ilişkin yeni kanunun kabulüne kadar, kanunen toplu mahkeme olan asliye mahkemeleri (asliye ticaret dışında)

hep tek hâkimli olarak çalışmıştır. Yani, istinafın kaldırılması çerçevesinde alınan tedbir de uygulanamamıştır.

Görüldüğü üzere, Cumhuriyet'in ilk yıllarında istinafın kaldırılmış olmasının, bu sistemin (şer'îye mahkemeleri gibi) eski hukukun bir parçası olmasıyla ilgisi olmayıp, tamamen o günkü imkân ve uygulamalarla ilgili olmasındandır. Zaten kaldırıldıktan sonra da, bugüne kadar birçok kez günün ihtiyaçlarına göre yeniden kurulması hep düşünülmüş ve tasarılar hazırlanmıştır.

İSTİNAF SİSTEMİNİN ALEYHİNDE OLANLARIN DAYANDIĞI TEMEL HUKUKİ GEREKÇELER NEDİR?

Ülkemizde istinaf sisteminin aleyhinde olanların dayandığı temel hukukî gerekçeler şu ana başlıklar altında toplanabilir:

- İstinafla ülkemizde şikâyet edilen, uzun süren yargılamalar daha da uzayacaktır.
- Yeni bir denetim aşaması ile yargılama daha da pahalı hale gelecektir.
- Birden fazla üst mahkeme kurulacağından, içtihat birliği bozulacak, hukukî bütünlük zedelenecektir.
- İstinafta (sınırlı da olsa) yeniden bir inceleme yapılması, ilk derece mahkemelerinin önemini azaltacak, bazen ilk derece yargılaması bir formalite haline gelebilecektir.
- İstinaf için gerek bina gerek maddî ve teknik alt yapı gerekse kalem personeli, hâkim gibi insan alt yapısı henüz tam olarak oluşturulmadığından, bu şekilde başlayacak bir uygulamadan da istenen sonuç elde edilemeyecektir.
- Bu hukukî gerekçeler yanında, ayrıca hukukî olmayan, ancak bir eleştiri olarak, istinafın üniter yapıya sahip devletlerin hukuk sistemine uygun olmadığı; bunun yanında istinaf mahkemelerinin kurulmasının Cumhuriyetin ilk yıllarında kaldırılan kurumların geri getirilmesi şeklinde bir geriye gitmiş olduğu da belirtilmektedir.

İSTİNAF SİSTEMİNİN LEHİNDE OLANLARIN DAYANDIĞI TEMEL HUKUKİ GEREKÇELER NEDİR?

16

İstinafın aleyhinde olanların gerekçelerine karşılık istinafın lehinde dayanak olan gerekçeler de şunlardır:

- Gelişmiş birçok ülke ikili bir denetim (istinaf-temyiz) ve üç aşamalı bir yargılamayı (ilk derece-istinaf-temyiz) kabul etmiştir. Zira bu, hukuk devletinin ve hak arama özgürlüğünün garantisidir. Bizim de dahil olduğumuz modern ve insan haklarını esas alan ülke sistemlerinde, istinaf önemli bir yer tutmaktadır.

- İstinafın en önemli özelliği, daha adil ve doğru karar verilmesidir. Yargılamanın amacı, temelde adaleti gerçekleştirmek olduğuna göre, iyi bir istinaf uygulaması ile ona yöneltilen eleştiriler giderileceği gibi, daha adil bir yargılama da yapılmış olacaktır.

- Sadece hukukî denetimin yapıldığı temyiz, denetim bakımından istenen sonucu sağlayamamaktadır; bu sebeple (sınırlı ya da geniş) bir maddî denetime de ihtiyaç vardır, bu da temyizle ilk derece arasında yer alan istinafla sağlanabilir.

- İstinafta maddî denetimin de yapılması, ilk derece

mahkemelerini daha dikkatli davranmaya sevk edecektir. İlk derecenin önemsizleşeceği yönündeki eleştiri ise, istinaftaki incelemenin belirli konularda sınırlanarak, bir tekrar yargılaması olmasının önüne geçilerek aşılabilir; nitekim ülkemizde bu ikinci istinaf sistemi kabul edilerek, ilk derece yargılamasının da önemi azaltılmamıştır.

- İstinaf hâkimlerinin daha tecrübeli ve bilgili olması ve uzmanlaşması, ayrıca istinaf mahkemelerinin toplu mahkeme olarak yargılama yapması sebebiyle, daha sağlıklı ve doğru karar vermeleri mümkün olacaktır. Ayrıca istinaf, hâkimlik kariyeri bakımından da önem taşımaktadır. Zira, hâkimlik mesleğinde uzmanlaşma, tecrübe kazanma, daha üst bir yargı organında görev alma yönünden daha objektif ölçüler ortaya çıkabilecektir.

- İstinafın yargılamayı uzatacağı her zaman doğru değildir; ayrıca, güvenli bir yargılama için makul bir uzama kabul edilebilir. Özellikle ilk derecede olgunlaşan dosyanın, istinafta sadece belirli noktalarda incelenmesi ve yargılamayı tamamen tekrar eden istinaf sisteminin kabul edilmemesi yargılamanın uzaması riskini de en aza indirmektedir. Ayrıca, bazı kararların istinafta kesinleşeceği düşünülürse, bu tür kararlar bakımından zaten uzama da söz konusu olmayacaktır. Ülkemizde yargılamaların uzama sebeplerinden biri de Yargıtay'ın iş yüküdür. İstinafla Yargıtay'ın iş yükü azalacağı için, temyiz aşaması kılacağından, bu konuda alınacak diğer tedbirlerle istinafın yargılamayı uzatmasının önüne geçilebilecektir. İstinafla birlikte yürürlükten kalkacak olan, (aslında gerçekte bir kanun yolu olmayan) karar düzeltme şeklindeki hukukî yol da istinaf eksikliğine duyulan ihtiyacın bir göstergesi olarak kanunda yer almış bir düzenlemedir. İstinaftan önce uygulanan karar düzeltme yolunun kalkması ile de daha önce kullanılan bir aşama artık mevcut olmaya-

çağından, bu yönüyle de yargılamanın uzamasının önüne geçilmiş olacaktır.

- İstinaf her zaman daha pahalı bir yargılama anlamına gelmemektedir. Zira kötü bir adli sistemin ve gayri adil kararların, hem ekonomik hem de sosyal maliyeti daha ağırdır. Ayrıca, bazı uyuşmazlıklar istinafta sonuçlanabileceğinden, düşünüldüğü şekilde pahalı bir yargılama söz konusu olmayacaktır. İşlevsel bir adli yardım sistemi ve doğru bir adli yönetimle bu konudaki sorunların aşılması da mümkündür. İstinafla birlikte, mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm yollarının geliştirilmesi de düşünüldüğünde, bu konuyla ilgili eleştirilerdeki haklılık payı da azaltılmış olacaktır.

- Temyiz mercii olan Yargıtay, tek bir mahkeme olarak örgütlenmiştir; bu sebeple bir denetim mercii olarak ülkenin her yerine ulaşması söz konusu değildir. İstinafta ise, bölge adliye mahkemeleri ülke geneline yayıldığından, denetim mekanizmasının hak arayanlara daha yakın olması ve denetimi kolay ulaşılması mümkün olacaktır.

- İstinafla birlikte, Yargıtay içtihat oluşturma ve hukukî denetim yapma görevini tam olarak yerine getirebilecektir. Bugün Yargıtay'ın kabul edilebilir olanın üstünde bir iş yükü ile karşı karşıya olması, istenen sonucu sağlamamaktadır. Yargıtay'ın otuzun üstündeki daire sayısı ile de gerçek işlevini yerine getirmesi mümkün değildir. İstinafın ülkemizde en önemli sonuçlarından biri, Yargıtay'ın işlevini tam olarak yerine getirmesine katkı sağlaması ve Yargıtay'ın gerçek bir içtihat mahkemesine dönüşmesidir. Bu sebeple, istinafın içtihat dağınıklığına yol açacağı eleştirisi haklı değildir. Kaldı ki, içtihatların birleştirilmesi konusunda da gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

- İstinaf için alt yapı ve personel konusundaki eksiklikle-

re yönelik eleştiride haklılık payı vardır. Ancak, bu mahkemeler kurulmadıkça, gerçek ihtiyaçların tespiti de giderilmesi de sürekli ertelenecek ve tamamlanamayacaktır. Zaman içinde doğru bir planlama ile bu yöndeki eleştirinin aşılması mümkündür. Özellikle de teknik imkânların gelişmesi sayesinde, bazı kolaylıklar da ortaya çıkacaktır. Şüphesiz, istinafin kaldırıldığı döneme göre, bugün ülkemiz çok ileri bir noktadadır. Ayrıca, ilk defa bir kanunun kabulünden sonra uygulanması için bu kadar uzun süre geçmiş, bilimsel çalışmalar ve toplantılar yapılarak, akademisyenler ve uygulamacılar bu yeni kurumu tartışmıştır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı, binin üzerinde hâkim ve savcıyı, ayrıca istinaflarda görev alabilecek yardımcı personelin eğitimini gerçekleştirmiş, bu konuda kendi bünyesinde eğitim kitabı ve materyali hazırlamıştır.

- İstinafin üniter yapıya aykırı olduğu görüşü doğru değildir. Bunun en önemli örneği Fransa'dır. İstinafin üniter yapıyla ilgisi olmayıp, hukukî denetim işleviyle ilgisi bulunmaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında istinafin kaldırılması gerekçesi ve buna karşı alınmaya çalışılan tedbirler bugün ortadan kalkmıştır. Ayrıca, yukarıda da açıklandığı üzere istinaf mahkemelerinin kaldırılmasıyla şer'îye mahkemelerinin kaldırılmasının gerekçesi birbirinden tamamen farklıdır. Biri, bir hukuk sistemini terk edip yeni bir hukuk düzeninin gereğidir; diğeri ise, zorunluluklar sebebiyle kaldırılmıştır.

İSTİNAF, ADİL YARGILANMA İÇİN ZORUNLU MUDUR?

17

İstinaf aşaması, adil yargılanmanın olmazsa olmazı değildir. İstinaf olmadan da adil yargılanma gerçekleştirilebilir. Nitekim bazı kararların, kanun yolu denetimine tâbi tutulmadan ilk derecede kesinleşmesi, adil yargılanmaya aykırı sayılmamaktadır. Bunun yanında, bugüne kadar sadece temyiz kanun yolunun bulunması, başlı başına adil yargılanma ihlâli kabul edilmemiştir. Ancak, istinafın adil yargılanmanın gerçekleşmesi bakımından önemli olduğu ve yargılamada adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağı şüphesizdir. Öncelikle, iki dereceli denetim, adil yargılanma hakkı ihlâllerinin azalmasını sağlayacak, daha az hatalı karar verilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca, adil yargılanma hakkı ihlâli ortaya çıktığında, bunun istinafta, istinaf olmazsa temyizde dikkate alınması söz konusu olacaktır. Denetim ne kadar yüksekse, adil olmayan kadar ihtimali o karar az olacaktır.

18 AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI ÇERÇEVESİNDE İSTİNAF NASIL DEĞERLENDİRİLMEKTEDİR?

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına bakıldığında, yukarıda belirtildiği üzere istinaf AIHS m. 6'nın mutlaka bir gereği sayılmamakla birlikte, istinafın üye ülkelerin yargı sistemlerine bu yönde önemli katkı sağlayacağı kabul edilmektedir. Nitekim Avrupa Konseyi'nin bu yönde tavsiye kararları da mevcuttur (özellikle 07.02.1995 ve 95 sayılı tavsiye kararı önemlidir).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre, istinaf adil yargılanma için zorunlu olmasa da, istinaf aşamasında da adil yargılanma hakkının unsurları gözetilmeli, istinafta da adil yargılanmaya uygun davranılmalıdır. Ayrıca, ilk derece mahkemesi kararları da bu yönde istinafta denetime tâbi tutulmalıdır.

Mahkemenin emsal kararlarına göre, istinafta ilk dereceye göre bazı sınırlamalar getirilmesi ve bu yönde düzenleme yapılması kabul edilebilir; ancak bu adalete ulaşımı engelleyici, istinafı işlemez hale getirici olmamalıdır. Üye ülkelerin haksız ve kötü niyetli istinaf başvurularını engelleyen bazı yaptırımlar düzenlemesi de, makul sınırlarda kalmak kaydıyla kabul edilebilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bir yargılama ile ilgili adil yargılanma hakkı ihlâlini incelerken, tüm yargılama aşamalarını (ilk derece-istinaf ve temyiz) birlikte değerlendirmektedir. Bir aşamadaki ihlâl, diğer aşamada giderilmişse, hak ihlâli de ortadan kalkmış demektir. Örneğin, ilk derecede taraf duruşmada yeterince dinlenmemiş, ancak bu eksiklik istinafta giderilmişse, esasen hak ihlâlinden söz edilemez. Önemli olan iç hukukta bu eksikliğin bir şekilde ortadan kaldırılmış olmasıdır. İstinaf, bu açıdan önemlidir. Zira ilk derecedeki eksiklikler temyizde niteliği gereği giderilemese de, istinafta ilk derecedeki eksikliklerin giderilmesi daha mümkün ve kolaydır.

İstinafla ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kararlarında bazı hususlara özellikle dikkat çekmiştir. Bunlar, kanundaki sınırlamalar dışında, mutlaka duruşma yapılmasına özen gösterilmeli, taraflar dinlenmelidir; *"silahların eşitliği ilkesi"* ne istinafta da uygun davranılmalıdır; istinafta da kararların gerekçeli olmasına dikkat edilmeli, özellikle ilk derece kararı kaldırılıp yeni bir karar verilen durumlarda, gerekçe tam olarak yazılmalıdır.

19 İSTİNAF MAHKEMELERİ NASIL VE NERELERDE KURULACAKTIR?

5235 sayılı kanunun geçici 2. maddesine göre, kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemelerinin kurulması gerekmektedir. Bu durumda, 1 Haziran 2007 tarihi itibarıyla bu mahkemeler Adalet Bakanlığı'nca hukuken kurulmak ve *Resmi Gazete*'de ilân edilmek zorundaydı. Kanunda öngörülen süre uzatılmadığından veya yeni bir kanunla da ertelenmediğinden, bu hukukî zorunluluğu yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı tarafından, Türkiye'de dokuz yerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Samsun, Konya, Adana, Erzurum, Diyarbakır) bölge adliye mahkemelerinin kurulacağı kabul edilmiş ve bu bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresi ile daire sayıları 22.05.2007 tarihinde belirlenmiştir.

Buna paralel olarak 5235 sayılı kanunun 2. ve 3. maddeleri gereğince, Adalet Bakanlığı ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu da *Resmi Gazete* ile gerekli ilânı yapmıştır (RG, T. 05.06.2007, S. 26543). Bu ilânlarda, bölge adliye mahkemelerinin nerelerde kurulacağı ve yargı çevreleri ile daire sayıları belirtilmekle birlikte, Türkiye genelinde görev yapan hâkim, Cumhuriyet Savcısı ve yardımcı personel sayısının, hem ilk

derece adliye mahkemelerinin hem de bölge adliye mahkemelerinin ihtiyacına cevap veremeyeceğinin anlaşılması ve 5235 sayılı kanunun geçici 3. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen ve bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemeleri için tamamlanması zorunlu olan bina, araç ve gereçlerin halen daha sağlanamamış olması nedeniyle, bölge adliye mahkemelerinin tüm yurttaki görevlere başlayacakları tarihin belirlenmesi hususunun 5235 sayılı kanunun geçici 3. maddesinde öngörülen koşulların tamamlanmasından sonra değerlendirilmesine karar verilmiştir. Bu itibarla, belirtilen eksiklikler giderildiğinde, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi hususu ile Türkiye genelinde ihtiyaca göre yeni bölge adliye mahkemelerinin kurulması ve yargı alanlarının buna göre belirlenmesi hususları yeniden değerlendirilerek ileride ayrıca duyurulacaktır.

Sonuç olarak, bölge adliye mahkemeleri hukuken kurulmuş olmakla birlikte, fiilen henüz çalışmaya başlamamıştır. Bu sebeple, şu anda iki dereceli yargılama sistemi devam etmektedir. Ayrıca, kurulacağı belirtilen dokuz yer sabit olmakla birlikte, sadece bu yerlerde bölge adliye mahkemesi kurulmasının yetersiz kalacağı, Türkiye'nin coğrafi özellikleri, nüfus yoğunluğu, iş durumu ve ulaşım gibi hususların dikkate alınarak 15-20 arası yerde bu mahkemelerin kurulmasının uygun olacağı kabul edilmektedir.

İSTİNAF ÜLKE GENELİNDEKİ İÇTİHAT VE YARGILAMA BİRLİĞİNİ BOZACAK MIDIR, BUNA KARŞI TEDBİR ALINMIŞ MIDIR?

İstinafa getirilen en önemli eleştirilerden biri de, istinafa içtihat ve yargılama birliğini bozacağıdır. Öncelikle, yargılama hukuku (hem medenî yargıda hem de ceza yargısında) tek ve aynı kanunla düzenlendiğinden yargılama birliğinin bozulması söz konusu değildir. Bugün de farklı farklı ilk derece mahkemeleri, bazen farklı uygulamalar yapmasına rağmen, temelde aynı usûl hükümleri uygulandığından bu yönde bir eleştiri mevcut olmamaktadır.

İçtihat birliğinin bozulacağı yönündeki eleştiri ise, daha çok, istinaf mahkemelerinin üst mahkeme olmasına ve her bir üst mahkemenin ayrı bir karar verebilmesi ve içtihat oluşturabilmesi endişesine dayanmaktadır. Ancak, istinaf mahkemeleri, farklı yerlerde kurulsun da, temyiz mahkemesi Yargıtay tek olduğundan farklı içtihatların Yargıtay da yeknesak hale getirilmesi mümkündür. Kaldı ki, bugün de farklı Yargıtay daireleri benzer konularda farklı kararlar verebilmektedir. Hatta Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile daire kararları arasında dahi farklılıklar görülebilmektedir.

Yeni bir kanun yolu sistemi çerçevesinde bu konuda

ortaya çıkacak sakıncaları önleyecek tedbirler de alınmıştır. İstinaf mahkemelerinde ortaya çıkacak içtihat farklılıklarının nasıl ve hangi yol izlenerek giderileceği özel olarak düzenlenmiş, 5235 sayılı kanunun 35. maddesinde bölge adliye mahkemesi başkanlar kuruluna bu konuda görev verilmiştir. Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu, re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet Başsavcısı'nın, hukuk ya da ceza yargılaması kurallarına göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararları arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyumsuzluk bulunması halinde, bu uyumsuzluğun giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtay Birinci Başkanlığı'na başvurarak bu içtihat aykırılıklarının giderilmesini isteyecektir.

Bu hüküm dışında, 5235 sayılı kanunun 51. maddesi ile Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, aynı ya da farklı yer bölge adliye mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar bakımından, hukuk dairesleri arasında veya ceza dairesleri arasında uyumsuzluk bulunursa, bunların Yargıtay tarafından içtihadı birleştirme yoluyla kesin olarak karara bağlanacağı kabul edilmiştir (Yargıtay K. m. 15, 5235 s. k. ile değişik 2, a bendi).

İSTİNAFLA BİRLİKTE YENİ KANUN YOLU NE ZAMAN UYGULANMAYA BAŞLAYACAK VE MEVCUT DAVA VE DOSYALARIN DURUMU NE OLACAKTIR?

Önce HUMK'da kanun yoluna ilişkin değişiklik yapan 5236 sayılı kanunla bu konuda bir geçici madde eklenmiş, bu geçici madde de 5348 sayılı kanunla tekrar değiştirilmiştir. Dolayısıyla yeni kanun yolu sisteminin uygulanma zamanı ile ilgili olarak 5348 sayılı kanundaki düzenlemenin esas alınması gerekmektedir. 5348 sayılı kanun'un 1. maddesi, 5236 sayılı kanunla eklenen geçici 1. maddeyi, geçici 2. madde olarak düzenlemiştir. Buna maddeye göre: *"Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur"*.

Bu düzenleme çerçevesinde, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce, ilk derece mahkemelerinin temyiz yoluna başvuru kararları hakkında, bu kararlar kesinleşinceye kadar, eski kanun yolu sistemine ilişkin ku-

rallar uygulanacaktır (HUMK'nın değişiklikten önceki 427 ilâ 545. maddeleri). Yani, henüz bölge adliye mahkemeleri görevine başlamadan önce, ilk derece mahkemesince bir karar verilmiş ve bu karar için önceki hükümlere göre temyiz yoluna başvurulmuşsa, artık bölge adliye mahkemelerinin kurulmasından sonra da, eski kanun yolu sistemi, bu karar kesinleşinceye kadar geçerli olacaktır. Ancak, ilk derece mahkemesi, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden sonra bir karar vermiş veya bu tarihten sonra ilk defa kanun yoluna başvurulacaksa, o zaman yeni kanun yolu sistemine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.

**BİR İLK DERECE MAHKEMESİ KARARINA KARŞI,
HANGİ YERDEKİ İSTİNAF MAHKEMESİNE
BAŞVURULACAKTIR; YETKİLİ İSTİNAF MAHKEMESİ
NERESİDİR?**

Bölge adliye mahkemesinin yetkisi, ilk derece mahkemesine bağlı biçimde düzenlenmiştir. Buna göre, istinaf başvurusunu inceleyecek bölge adliye mahkemesi, kararı vermiş olan ilk derece mahkemesinin yargı çevresi bakımından bağlı olduğu, daha doğrusu yargı çevresinde yer aldığı bölge adliye mahkemesidir. İlk derece mahkemesinin yetkisi kesin ve kamu düzenine ilişkin olmasa dahi, bölge adliye mahkemesinin yetkisi kesin bir yetkidir.

HUMK m. 426R/II'de, tarafların bölge adliye mahkemeleri için yetki sözleşmesi yapamayacakları belirtilerek, bölge adliye mahkemelerinin yetkisinin kamu düzenine ilişkin olduğu hakkındaki düzenleme kuvvetlendirilmiştir. Bu hüküm, tarafların ilk derece mahkemelerinin yetkisi hakkında yetki sözleşmesi yapmasına engel değildir. Ancak, ilk derece mahkemesi bir davaya bakıp karar verdikten sonra, istinaf mercii olan bölge adliye mahkemesinin yetkisi yetki sözleşmesi ile belirlenemez.

Bölge adliye mahkemesinin yetkisinin kesin olması sebebiyle, davaya bakan ilk derece mahkemesi, aslında yetkisiz olmasına rağmen, süresinde yetki itirazında bulunulmadığından davayı inceleyip karar vermişse, artık o ilk derece

mahkemesinin bağılı olduğu bölge adliye mahkemesi dışında başka bir bölge adliye mahkemesine başvurulamaz. Bu çerçevede, yetkisiz ilk derece mahkemesinde yetki itirazını ileri sürmeyen bir davalı, bu şekilde hem yetkisiz olan ilk derece mahkemesini bu dava bakımından yetkili kılmakta hem de ilk derece mahkemesinin yargı çevresine dahil olduğu bölge adliye mahkemesinin de yetkisini kabul etmektedir.

Bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusu üzerine yapacağı ön inceleme sonunda, kararı vermiş olan ilk derece mahkemesinin kendi yargı çevresi dışında kaldığını tespit ederse, duruşma yapmadan dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine karar verecektir (m. 426M/I-3). Yani, bölge adliye mahkemelerine yöneltilen istinaf istemleri bakımından yetki, davalı tarafın itirazı üzerine incelenecek bir konu olmayıp mahkemenin re'sen inceleyeceği bir husustur. Ancak burada teknik anlamda ilk derece mahkemelerindeki gibi bir yetkisizlik kararı değil, yetkisizlik nedeniyle bir tür gönderme kararı söz konusudur. Nitekim m. 426M-I'de "*yetkili mahkemeye gönderilmesine*" ifadesinin kullanılmış olması da bunu desteklemektedir.

HUMK m. 426G'de belirtildiğine göre, "*Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı dizi listesine bağılı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir*". Bölge adliye mahkemesinin yetkisinin dosyayı gönderecek olan ilk derece mahkemesi tarafından re'sen gözetilecek olması sebebiyle, uygulamada yetkisiz bölge adliye mahkemesine gönderilmesi ihtimali zayıftır. Ancak çok zayıf bir ihtimal de olsa, dosyanın ilk derece mahkemesi tarafından, yetkisiz bölge adliye mahkemesine gönderilmiş olması, istinaf ön incelemesinde duruşma yapılmadan kesin olarak karara bağlanacak bir konu olarak düzenlenmesine neden olmuştur.

23

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN YARGI ÇEVRESİ NASIL BELİRLENMEKTEDİR VE DEĞİŞTİRİLMEKTEDİR?

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin belirlenmesine, değiştirilmesine veya bu mahkemelerin kaldırılmasına Adalet Bakanlığı'nın önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nca karar verilir (5235 s. k. m. 25). Bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi demek, hangi il merkezlerindeki ve ilçelerdeki ilk derece hukuk mahkemesi kararlarına karşı, neredeki bölge adliye mahkemesine başvurulabileceğinin belirlenmesi demektir.

HANGİ KARARLARA KARŞI İSTİNAF YOLUNA BAŞVURULABİLİR?

24

- İstinaf yoluna kural olarak ilk derece mahkemesince verilen nihai kara karşı başvurulabilir (m. 426A). Malvarlığına ilişkin davalarda, istinafa başvurulabilmesi için kanunda belirtilen miktar ve değerin dikkate alınması gerekir. Bu miktar ve değer her yıl değiştiğinden burada belirtilmemiştir.

- Diğer kanunlarda kanun yoluna (veya istinafa) başvurulabileceği belirtilen kararlara karşı da istinafa başvurulabilir. Bu konuda özel düzenlemeler ayrıca dikkate alınmalıdır. Örneğin, iş mahkemelerinden verilen kararlar için bkz. İş Mahkemeleri Kanunu m. 8, icra mahkemelerinden verilen kararlar için bkz. İcra ve İflâs Kanunu m. 363.

- Nihai kararlar dışında, ihtiyati haciz gibi kanunda belirtilen geçici hukukî koruma kararlarına karşı da istinafa başvurulabilir (bkz. İİK m. 258/III ve 265/V).

- Ara kararları kural olarak başlı başına istinaf konusu yapılamaz; ancak asıl hükümle birlikte değerlendirilir.

25

İSTİNAFA BAŞVURMAK İÇİN HANGİ SEBEPLERİN BULUNMASI VEYA HANGİ GEREKÇELERE DAYANILMASI GEREKİR?

- Nelerin istinaf sebebi olacağı kanunda açıkça tek tek sayılmamıştır. Sadece konuyla ilgili maddelerden (m. 426B, 426L, 426M, 426Ö) ve istinafın niteliğinden hareketle bu sebepler genel olarak çıkartılabilir.
- Kural olarak istinaf yoluna başvurulacak kararlar hakkında, ilk derece mahkemesinin olaylara, delillere, hukukî sebeplere ilişkin değerlendirmesi konusundaki eksilik ve yanlışlıklar istinaf sebebi olabilir.
- İlk derece mahkemesinin usûl hukukuna veya maddî hukuka ilişkin hataları, istinaf sebebi olarak ileri sürülebilir.
- Maddî hataların ilk derece mahkemesinde de düzeltilmesi sebebiyle istinaf konusu yapılması söz konusu olmaz.
- Yargılamayı etkilemeyen ve hukukî yararın olmadığı, ilk derece mahkemesi tarafından düzeltilebilecek konular da istinaf sebebi yapılamaz.

**İSTİNAF SEBEPLERİ NASIL GÖSTERİLMELİDİR VE
BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ GÖSTERİLEN İSTİNAF
SEBEPLERİ İLE BAĞLI MIDIR?**

Madde 426B/II, b. 6'da istinafa başvuranın istinaf sebebi ve gerekçesini açıkça belirtmesi aranmıştır. Bu yerine getirilmemişse, bölge adliye mahkemesi ön incelemede gerekli kararı vermelidir (m. 426L). 426O maddesine göre, istinaf incelemesi dilekçede belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, sadece kamu düzenine ilişkin hususları bölge adliye mahkemesi kendiliğinden gözetir (m. 426O).

**İSTİNAF YOLUNA HANGİ SÜREDE
BAŞVURULMALIDIR?**

İstinaf yoluna başvuru süresi 15 gündür. Süre, ilk derece mahkemesi ilâmının usûlüne uygun şekilde taraflara tebliği ile başlar. Başvuru süresi konusunda özel hükümler varsa bunlar da dikkate alınmalıdır (m. 426E). Sürenin kaçırılması halinde, kanunda buna ilişkin imkânlardan (eski hale getirme gibi) yararlanmak mümkündür.

Burada süre bakımından iş mahkemeleri ile icra mahkemelerinin durumuna dikkat çekmekte yarar vardır. Buna göre, iş mahkemelerinde karara bağlanan dava ve işlerde istinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihai kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür (İşMK m. 8). İcra mahkemesi kararları aleyhine ise, kararın tefhim veya tebliğinden itibaren on gündür (İİK m. 363).

İSTİNAF DİLEKÇESİ NEREYE VERİLECEKTİR?**28**

İstinaf dilekçesi, kural olarak kararı veren ilk derece mahkemesine verilir. Bu başvuru, bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydedilir. Başvuran taraf, başka bir mahkeme aracılığıyla da (örneğin, bulunduğu yerdeki) başvuruyu yapabilir. Bu durumda dilekçe kaydedilip kararı veren mahkemeye gönderilir. Başvurunun yapıldığı mahkeme, başvurana bir alındı belgesi verir (m. 426C).

**İSTİNAF BAŞVURUSUNDA HAZIRLANACAK
DİLEKÇEDE BULUNMASI GEREKEN HUSUSLAR
NELERDİR?**

İstinaf dilekçesinde nelerin bulunması gerektiği, 426B maddesinde tek tek sayılmıştır. Bunlara uygun bir dilekçe verilmelidir. İstinaf dilekçesine, karşı taraf sayısı kadar örnek eklenir. Dilekçede şu hususlar bulunmalıdır:

- Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.
- Varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.
- Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı.
- Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih.
- Kararın özeti.
- Başvuru sebepleri ve gerekçesi.
- İstem sonucu.
- Başvuranın veya varsa yasal temsilcisi yahut vekilinin imzası.

Bunlara rağmen, yine 426B maddesinin son fıkrasına göre, istinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek açıklıkta ise, dilekçe reddolunmaz. Ancak, bu durumda 426O maddesine göre, sadece kamu düzenine aykırılık yönünden inceleme yapılır; kamu düzenine aykırılık durumları dışında mahkeme kendiliğinden inceleme yapamaz.

**İSTİNAF DİLEKÇESİNDE NELERE DİKKAT ETMEK
ÖZELLİKLE ÖNEM TAŞIMAKTADIR?**

İstinaf dilekçesinin hazırlanması, istinaf incelemesinde hak kaybı olmaması ve bölge adliye mahkemesinin sağlıklı inceleme yapabilmesi için önemlidir. İstinaf dilekçesinde, özellikle istinaf sebeplerinin ve gerekçesinin ayrıca bölge adliye mahkemesinden istenen sonucun iyi ortaya konulması gerekir. Bu çerçevede, istinafa başvuran taraf, istinaf sebebi yaptığı hem maddî hem de (usûl ve esas bakımından) hukukî yanlışlıkları ortaya koymalı ve bunu gerekçelendirmelidir. Aksi halde, -kamu düzenine ilişkin haller dışında- istinaf sebepleri ile bağlı olan mahkemenin incelemesi de sınırlı olacaktır. İstinaf mahkemelerinin hem kanun yolu hem de duruma göre hüküm mahkemesi olduğu unutulmayarak, mahkemeden yeniden hüküm verilmesi isteniyorsa, buna ilişkin açıklamaların da yeterince yer alması gerekir.

Dilekçenin talep kısmı da önemlidir. Örneğin, ilk derece mahkemesi görevsizse, davalı bu yönden istinafa başvurmuşsa, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi istenmelidir. Ancak, örneğin, davacının davası reddedilmiş ve ilk derece mahkemesinin kararı yanlışsa, istinaf yoluna başvuran davacı, yeni bir hüküm

verilmesini istiyorsa, o zaman da sonuç kısmında ilk derece mahkemesi kararının kaldırılması ve yeniden inceleme yapılarak davanın kabulüne karar verilmesi istenilmelidir. İstinaf dilekçesinde hem istinafa hem de (ilk derecede istenmişse) asıl davaya ilişkin terditli talepte bulunmak mümkündür. Örneğin, görevsiz ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi, bu yönde karar verilmediğinde ise, dava bakımından yeniden inceleme yapılarak yeni karar verilmesi istenebilir.

İSTİNAF BAŞVURUSUNDA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER NELERDİR?

İstinaf başvurusu üzerine, tebliğ giderleri ile gerekli harç ve giderler yatırılmalıdır (m. 426D, c. 1). İstinaf başvurusunda yatırılacak harçlar konusunda 5235 s. k. m. 52 ile Harçlar Kanunu'nun ilgili hükümlerine eklemeler yapılmıştır. Bu çerçevede HarçK. 1 sayılı tarife, A. Mahkeme Harçları başlığı altında, istinaf başvurusunda alınacak harçlar ayrıca düzenlenmiştir. Bu tarifeye göre alınacak harçlar:

- *Başvuru Harcı*: I-Başvuru harcı, 3 nolu alt bent.
- *Karar ve İlâm Harcı*: III-Karar ve İlâm Harcı, 1. Nisbi harç, e alt bent ve 2. Maktu harç, c alt bent.

Görüldüğü üzere, istinaf başvurusunda da, maktu başvuru harcı ile dava konusunun değerine göre maktu ya da nisbi olan karar ver ilâm harcı alınacaktır. Bu harç ve giderlerin yatırılmaması durumunda nasıl bir işlem yapılacağı 426D maddesinde düzenlenmiştir.

**İSTİNAF BAŞVURUSU USÛLÛNE UYGUN DEĞİLSE
VEYA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER
ÖDENMEZSE BUNUN SONUCU NEDİR?**

Kararı veren ilk derece mahkemesinin istinaf başvurusu hakkında bir karar verme yetkisi kural olarak yoktur. Ancak, başvurunun geçerli sayılması için temel ve şekli hususları ilk derece mahkemesi inceleyecektir (m. 426F). Bunlar:

- İstinaf yoluna başvurulamayacak, kesin bir karara karşı istinaf başvurusu yapılmışsa,
- İstinaf süresi geçtikten sonra istinaf başvurusu yapılmışsa,
- İstinaf için gerekli harç ve giderler eksik yatırılmışsa.

Esasen gerekli harç ve giderler hiç yatırılmamışsa, istinaf dilekçesi baştan kabul edilmemelidir. Ancak bunların eksik ödendiği sonradan anlaşılırsa, kararı veren ilk derece mahkemesince, bu eksikliğin tamamlanması için yedi günlük kesin süre verilerek bu eksikliğin giderilmesi, aksi halde istinaf başvurusunda vazgeçmiş sayılacağı istinaf başvurusu yapana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde gerekli harç ve giderler tamamlanmazsa, mahkemece başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verilir.

32

İstinaf başvurusunun reddine ilişkin karar, başvurana tebliğ edilir. Bu kararın yanlış olduğunu düşünen istinaf başvurusu yapan taraf, bu kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurabilir (m. 426D, son cümle ve m. 426F). Gerekli giderler yatırıldığında, dosya, kararı veren mahkeme tarafından yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bu durumda bölge adliye mahkemesinin ilgili dairesi, önce ilk derece mahkemesinin başvurusunun reddine ilişkin kararını inceler. Eğer bu karar yerinde görülmezse, ilk istinaf dilekçesine göre istinaf başvurusunu incelemeye alır (m. 426F/II).

**İSTİNAF DİLEKÇESİ ÜZERİNE, KARŞI TARAFIN BUNA
CEVAP VERME İMKÂN VE SÜRESİ NEDİR?**

33

İstinaf dilekçesine karşı, diğer taraf, dilekçenin kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içinde cevap dilekçesi verebilir (m. 426G/I-II). Cevap dilekçesi, kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir mahkemeye verilebilir (m. 426G/II).

**TARAFLARDAN BİRİ İSTİNAFA BAŞVURUP DİĞER
TARAF BAŞVURMAZSA, KATILMA YOLUYLA İSTİNAF
İMKÂNI VAR MIDIR?**

İstinaf dilekçesi tebliğ edilen taraf, kendisinin istinafa başvuru hakkı olmasa veya istinaf süresini geçirmiş olsa bile, verdiği cevap dilekçesi ile katılma yoluyla istinafa bulunabilir. Sadece istinaf dilekçesine karşı cevap verilmemiş, aynı zamanda katılma yoluyla istinafa da başvurulmuş olursa, ilk istinafa başvurana ayrıca 15 günlük cevap süresi tanınmalıdır (m. 426H/I).

İstinaf yoluna başvuran, bu başvurudan feragat eder veya talebi bölge adliye mahkemesinde ön inceleme aşamasında reddedilirse, katılma yoluyla istinaf talebi de reddedilir (m. 426H/II). Çünkü katılma yoluyla istinaf başvurusu, asıl başvuruya bağlı bir başvuru niteliğindedir.

**İSTİNAF DİLEKÇELERİ VERİLDİKTEN SONRA HANGİ
İŞLEMLERİN YAPILMASI GEREKİR?****35**

Dilekçelerin verilmesi tamamlandıktan ve bu konudaki süreler geçtikten sonra, kararı veren mahkeme, dosyayı usûlüne uygun ve dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir (m. 426G/III). Dosyanın gönderileceği bölge adliye mahkemesini, tarafların dilekçelerinde belirttiğinden bağımsız olarak, mahkeme doğru şekilde kendiliğinden belirler (m. 426C/IV). Zira bu konu, kamu düzenine ilişkin olup bölge adliye mahkemesinin yetkisi konusunda da sözleşmesi yapılamaz (m. 426R/II).

**İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMAKTAN FERAGAT
MÜMKÜN MÜDÜR?**

İstinaf yoluna başvurmaktan feragat konusunda kanun bir ayırım yapmıştır.

Taraflar, ilâmın usûlüne uygun şekilde kendilerine tebliğinden önce, istinaf başvurusundan feragat edemezler (m. 426İ/I). Zira henüz daha doğmuş bir istinafa başvuru hakkı mevcut değildir. Kararın tebliğinden sonra başvuru hakkı doğunca, istinaf başvurusundan feragat mümkün ve geçerlidir.

Kararın tebliğinden sonra, taraflar bu haklarını süresinde kullanmayarak veya açıkça vazgeçerek, başvuru dahi yapmadan haklarından feragat edebilirler. Bu durumda başvuru hiç yapılmamıştır. Ancak istinaf başvurusu yapılmış ve bu arada feragat söz konusu olmuşsa, o zaman dosyanın bölge adliye mahkemesine gönderilip gönderilmediği önemlidir. Dosya henüz bölge adliye mahkemesine gönderilmemişse, kararı veren mahkeme feragat sebebiyle doğrudan başvurunun reddine karar verir. Dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmadan bir feragat ortaya çıkmışsa, bölge adliye mahkemesi başvuruyu feragat sebebiyle kendisi reddeder (m. 426İ/II).

İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMANIN İCRAYA ETKİSİ NE OLACAKTIR?

37

İstinaf yoluna başvurmak kural olarak hükmün icrasını durdurmaz (m. 426J/I, c. 1). Yani, bir yandan ilk derece mahkemesince verilen karar icra edilecek, diğer yandan karara karşı istinaf prosedürü yürütülecektir. Sadece kişiler ve aile hukuku ile taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmeden icra edilemezler (m. 426J/II). Dolayısıyla, bu konularda verilen kararlar hakkında istinaf yoluna başvurulduğunda, bu başvuru hükmün icrasını da durduracaktır.

Kişiler, aile ve taşınmazın aynı ile ilgili hükümler dışında istinafa başvurulduğunda, bu başvurunun hükmün icrasını durdurması isteniyorsa, İcra ve İflâs Kanunu'nun 36. maddesine göre icranın geri bırakılması da istenmelidir. Yeni kanun yolu sistemi ile birlikte, İcra ve İflâs Kanunu'nda 5311 sayılı kanunla değişiklik yapılmış ve ilgili hükümler istinafa uyarlanmıştır. Bu çerçevede, icranın geri bırakılması için bugüne kadar Yargıtay'a temyiz için başvuruda yapılan işlemler, paralel şekilde istinafa başvuruda uygulanacaktır. Buna göre, istinafa başvuran borçlu, bölge adliye mahkemesinden icranın geri bırakılmasını da istemelidir. Bölge adliye mahke-

mesi kararı gelinceye kadar, takibin durdurulması için icra dairesinden süre istenmeli; bunun için gösterilecek teminatın kabulü hakkında da icra mahkemesinden karar alınarak, icra dairesine sunulmalıdır. Nafaka kararlarının icrasının geri bırakılmasına karar verilemez (m. 426J/1).

Burada temyizden farklı olan husus, teminatın iadesi hakkındaki düzenlemedir. İcranın geri bırakılması için yatırılan teminatın iadesine, temyizde karar bozulursa, bozmanın mahiyetine göre mahkemece karar verilirken; istinafta, istinaf başvurusunu haklı bulan bölge adliye mahkemesi tarafından teminatın geri verilip verilmeyeceğine karar verilecektir (5311 s. k. ile değişik İİK m. 36/V).

İcranın geri bırakılması dışında, icranın iadesi bakımından da istinafin icraya etkisi ayrıca düzenlenmiştir. Yine 5311 sayılı kanunla İcra ve İflâs Kanunu'nun 40. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Buna göre, ilk derece mahkemesi kararı icra edildikten sonra (icranın geri bırakılması istenmediğinden veya bu talep reddedildiğinden), istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesince istinaf başvurusu haklı bulunarak, ilk derece mahkemesi kararı kaldırılırsa, icra işlemleri olduğu yerde durur. Bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesi kararını kaldıran ya da kaldırıldıktan sonra esas hakkında yeniden karar veren hükmü kesinleşirse, yeni bir hükme gerek kalmadan icra tamamen ya da kısmen eski haline iade olunur (5311 s. k. ile değişik İİK m. 40/I, II).

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinafa başvurulması durumu ise, İİK m. 363/IV'de ayrıca düzenlenmiştir. İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz. Bu halde, icranın devamı için gereken evrak alıkonularak, bunların birer örneği bölge adliye mahkemesine gönderilecek dosyaya konulur.

**İSTİNAF İNCELEMESİ HANGİ TEMEL AŞAMALARDAN
OLUŞMAKTADIR?**

38

İstinaf incelemesi temel iki aşamadan oluşmaktadır. Bunlar, ön inceleme ve esasın incelemesidir. Ön incelemede, aşağıda açıklanacak olan başvurunun esasına girmeye engel teşkil eden şekli hususlar incelenir. Esasın incelemede ise, istinaf başvurusunun haklı olup olmadığı ve yeniden karar verilmesi gerekip gerekmediği incelenmektedir.

İSTİNAFTA ÖN İNCELEMENİN KAPSAMI VE KONUSU NEDİR?

Ön inceleme temel beş noktada yapılacaktır:

- İncelemenin gönderilen bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinin iş bölümüne girip girmediği.
- Kararın istinafa başvurulacak nitelikte (kesin) bir karar olup olmadığı.
- Başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı.
- Başvuru şartlarının yerine getirilip getirilmediği (dilekçenin gerekli asgari unsurları taşıması veya harç ve giderlerin yatırılması vb.).
- İstinaf sebep ve gerekçesinin gösterilip gösterilmediğidir (ancak burada m. 426B/III ve 426O'ya da dikkat edilmelidir).

Ön inceleme konusu olan bazı hususların (süre, kesin bir kararın olması, gerekli harç ve giderlerin yatırılması), aslında ilk derece mahkemesinde istinaf başvurusu yapılırken gözetenilmesi gerekir. Buna rağmen, ilk derece mahkemesinde bu konuda bir eksiklik bulunması ihtimaline karşı bölge adliye mahkemesinde tekrar bir inceleme yapılmaktadır.

**İSTİNAFTA ÖN İNCELEME NASIL YAPILIR VE NASIL
KARAR VERİLİR?****40**

İstinaf incelemesi için dosya kendisine gönderilen bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi, esasa girmeden dosya üzerinden bir ön inceleme yapacaktır. Ön inceleme sonunda gerekli şartlar varsa, esasa girilecek, yoksa başvuru hakkında ön incelemede gerekli karar verilerek, gerekirse başvuru reddedilecektir (m. 426L). Ön incelemede, her zaman başvurunun reddine karar verilmez. Örneğin, dosya bölge adliye mahkemesinde yanlış hukuk dairesine gönderilmişse, başvuru reddedilmeyip, doğru daireye gönderilmelidir. Bu konuda daireler arasında bir uyuşmazlık çıkarsa, bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu bu konuda son kararı verir (5235 s. k. m. 35/1, b. 1).

İSTİNAFTA ESASTAN İNCELEME NASIL YAPILIR?

İstinaf mahkemesinde inceleme, davanın özelliğine göre, heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır (m. 426N/I). İncelemenin ne şekilde yapılacağına ilgili hukuk dairesi tarafından karar vermektedir.

İstinaf incelemesi yapan bölge adliye mahkemesi, duruma göre yeniden inceleme yapıp karar vereceğinden, yerinde işlem de yapması gerekebilir. Böyle bir durumda, bölge adliye mahkemesinin hukuk dairesi, gerekli hallerde özellikle başka yerdeki işlemler için, diğer bir bölge adliye mahkemesinden ya da diğer bir ilk derece mahkemesinden yardım talep edebilir (istinabe) (m. 426N/II). Bölge adliye mahkemesinin başka bir yerdeki (kendi yargı alanı dışında) işlemler için istinabe etmesi zorunlu iken, kendi yargı alanı içindeki işlemler için bir ilk derece mahkemesinden yardım istemesi zorunlu değildir. Özellikle, bizzat kendi incelemesi yararlı olacaksa, doğrudan o incelemeyi yerinde gerçekleştirebilir.

İSTİNAF MAHKEMESİ, İNCELEME SIRASINDA HANGİ YARGILAMA USÛLÜNÜ UYGULAYACAKTIR?

42

Kanunda bölge adliye mahkemesinin nasıl inceleme yapacağı konusunda birçok hüküm bulunmakla birlikte, özel bir yargılama usûlü öngörülmemiştir. Oysa yeniden yargılama yapması da söz konusu olan bölge adliye mahkemesinin, özellikle tahkikat işlemlerini belirli bir usûle göre yürütmesi gerekecektir. Bu çerçevede, bölge adliye mahkemesi esastan incelemesini yaparken, yani tahkikat aşamasında, istinaf incelemesi ile ilgili özel hüküm bulunmayan hallerde, ilk derece mahkemesinde geçerli olan yargılama usûlünü uygulayacaktır (m. 426U). Yani, ilk derece mahkemesinde o konuda yazılı yargılama usûlü uygulanmışsa yazılı yargılama usûlü esasları, basit yargılama usûlü uygulanmışsa, basit yargılama usûlü esasları uygulanacaktır.

Tekrar belirtmek gerekir ki, istinaf incelemesi ile ilgili özel hüküm varsa, öncelikle o hüküm dikkate alınmalıdır. Örneğin, ilk derece mahkemesinde yazılı yargılama usûlünde temel dört aşama mevcuttur: Dilekçelerin teatisi (dava dilekçesi, cevap dilekçesi, replik, düplik), tahkikat, sözlü yargılama (tarafalara ikişer defa söz verilen aşama) ve hüküm. Oysa istinaf yargılamasında dilekçelerin teatisi aşaması, ilk derece-

42

deki gibi değildir. Zira sadece istinafa başvuru ve cevap dilekçesi verilmektedir. Ayrıca, tahkikat da, ilk derecedeki ile aynı yürütülmez, bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bunun yanında duruşmasız karar verilebilen hallerde, sözlü yargılama yapılmayacaktır. Hüküm aşamasında da verilecek hüküm ilk derecedekinden farklı olacaktır. Görüldüğü üzere yargılama usûlü bakımından ilk derecedeki usûle atıf yapmışsa da, oldukça geniş bir özel hüküm alanı söz konusudur.

**İSTİNAFTA ESASTAN İNCELEME HANGİ KAPSAMDA
YAPILACAKTIR?****43**

İstinafta inceleme, yukarıda da belirtildiği üzere kural olarak istinaf başvurusunda bildirilen sebeplere bağlı olarak yapılır. Ancak, kamu düzenine aykırılık halleri mevcutsa, bölge adliye mahkemesi bunu kendiliğinden gözeterek inceleme konusu yapar (m. 426O).

İncelemenin kapsamı bakımından önemli olan kamu düzenine aykırılık için, mutlak bir çerçeve çizmek mümkün değildir. Ancak, bugüne kadar doktrindeki görüşler ve özellikle Yargıtay kararlarındaki bu konuyla ilgili hususlara dikkat edilmelidir.

İncelemede istinaf sebepleri ile bağlı olma kuralı geçerli olduğundan, kanunda belirtilen istisna dışında, bölge adliye mahkemesi kendiliğinden bazı hususları dikkate alarak inceleyemez. Bu sebeple, istinaf başvurusunda, istinaf sebeplerinin maddî ve hukukî yönden doğru ve tam olarak gösterilmesi önem taşımaktadır.

İSTİNAF YARGILAMASINDA DURUŞMA YAPILMASI ZORUNLU MUDUR VE NASIL YAPILACAKTIR?

İstinaf yargılamasında esastan incelemede asıl olan duruşma yapılmasıdır. Kanunda tek tek sayılan istisnalar dışında duruşma yapılması zorunludur (m. 426P, c. 1). Bu istisnaların genişletilmesi ve duruşma yapılmaması, başlı başına bir temyiz sebebi oluşturacaktır. Zira, duruşma yapılması, yargılamada sözlülük ve doğrudanlık ilkelerinin uygulama bulduğu alandır. İstisnalar dışında duruşma yapılmaması aynı zamanda hukukî dinlenilme hakkı ihlali, dolayısıyla adil yargılanma hakkı ihlali de sayılacaktır.

Duruşma yapılması gereken durumlarda, duruşma gününün taraflara tebliği gerekir (m. 426P, c. 2). Taraflara çıkartılacak davetiyede, duruşmada bulunmadıkları takdirde tahkikatın yokluklarında yapılarak karar verileceği, ayrıca istinafa başvuran tarafa, tahkikatla ilgili bölge adliye mahkemesince belirlenen gideri duruşma gününe kadar avans olarak yatırması da açıkça bildirilir (m. 426S/I).

İstinafa başvuranın kabul edilebilir bir mazeret sunması halinde, yeni bir duruşma günü belirlenerek taraflara bildirilir (m. 426S/II). Başvuranın mazeretsiz olarak duruşmalara katılmaması ya da belirlenen gideri avans olarak yatırmama-

sı halinde, duruşma yapılmaksızın dosyanın mevcut durumuna göre karar verilir. Şayet duruşma ve belirtilen tahkikat işlemleri yapılmadan, dosya üzerinden karar verilemiyorsa, başvuru reddedilmelidir (m. 426S/III).

Görüldüğü üzere, istinaf yargılamasında, ilk derece yargılamasından farklı olarak, duruşmaya gelinmezse dosyanın işleminden kaldırılması hükümleri (m. 409) işletilmemektedir. Duruma göre, ya doğrudan dosya üzerinden karar verilmekte veya başvuru reddedilmektedir. Bu, istinafın bir kanun yolu olması niteliğinden kaynaklanmaktadır.

İSTİNAFTA DURUŞMASIZ İNCELEME YAPILACAK HALLER NELERDİR?

Bölge adliye mahkemesi, incelemesini bazı hallerde duruşma yapmadan da gerçekleştirebilir. Kanunda duruşma yapılmadan karar verilecek haller sayılarak belirtilmiştir (m. 426M). Bu haller dışında kural olarak duruşma yapılmalıdır.

Duruşma yapılmadan karar verilebilecek haller, esasen ilk derece mahkemesinin açık ve yeniden duruşma yapılmasına ihtiyaç duyulmayan hatalı karar vermesi halleridir. Böylece ilk derece mahkemelerinin daha titiz davranmaları sağlanmaya ve ilk derece mahkemelerinin kendi yapacakları inceleme ve verecekleri kararları adeta bölge adliye mahkemesinin üzerine yıkmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Duruşma yapılmadan karar verilebilecek hallerin bir kısmı usûle, bir kısmı ise (sınırlı olarak) esasa ilişkindir. Ancak, tümü şekli nitelikte hususlardır. Bununla birlikte bazısının sınırını belirlemek oldukça zordur. Bu konuda titiz davranılmalı, tereddüt halinde duruşmalı inceleme yapılması tercih edilmelidir.

Duruşmasız inceleme yapılacak haller ikiye ayrılmıştır. Bunlardan bir kısmı bölge adliye mahkemesinin esasa girmeden duruşmasız inceleme yapabileceği, bir kısmı ise, esasa girmekle birlikte duruşma yapılmasına ihtiyaç duyulmayan hallerdir. Bunlar aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN, ESASA GİRMEYEN
DURUŞMASIZ İNCELEME YAPABİLECEĞİ HALLER
NELERDİR?**

46

Bölge adliye mahkemesinin esasa girmeden duruşmasız inceleme yapabileceği haller, kanunda altı bent olarak sayılmıştır (426M/I):

- Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması.
- İleri sürülen haklı ret sebebine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması.
- Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmasına rağmen davaya bakması yahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması.
- Taraf veya dava ehliyeti ya da davayı takip yetkisi bulunmayan yahut vekil ve temsilci olmayan kimseler önünde davaya bakılmış ve karar verilmiş olması.
- Mahkemece usûle aykırı olarak davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması.

- Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbirini toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

Burada bazı hususlara dikkat etmekte yarar bulunmaktadır. Özellikle, ilk derece mahkemesinin delilleri incelememesi ve değerlendirmemesi halinde, kural olarak istinaf mahkemesi duruşma yaparak, ilk derece mahkemesinin kararını değerlendirmelidir. Ancak burada vurgulanan husus, ilk derece mahkemesinin "hiç" delil toplamaması ya da delilleri toplamasına rağmen "hiç" değerlendirmemesidir. Şayet ilk derece mahkemesi yetersiz de olsa delil toplamış ya da topladığı delilleri yüzeysel veya yetersiz de olsa (gerekçesinde) değerlendirmişse, yine duruşma açılmalıdır. Çünkü kanun koyucu "hiç" ifadesi ile ilk derece mahkemesinin yapmadığı bir işi bölge adliye mahkemesine yüklemek ve ilk derece mahkemesinin ihmali için göz ardı etmek istememiştir.

Yukarıda sayılan hallerden biri gerçekleştiğinde, bölge adliye mahkemesi işin esasına girip yeni bir yargılama yapmadan, ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak, dosyanın davanın yeniden görülmesi için, duruma göre:

- kararı veren ilk derece mahkemesine veya
 - kendi yargı çevresindeki başka bir mahkemeye veya
 - ilgili görevli ya da yetkili mahkemeye,
- gönderilmesine kesin olarak karar verecektir.

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN,
ESASA GİRMEKLE BİRLİKTE DURUŞMASIZ İNCELEME
YAPABİLECEĞİ HALLER NELERDİR?**

Bölge adliye mahkemesinin esasa girmekle birlikte duruşmasız inceleme yapabileceği haller ise, kanunda üç bent olarak sayılmıştır (426M/II):

- İncelenen mahkeme kararının usûl veya esas yönünden hukuka uygun olduğunun anlaşılması. Böyle bir durumda, ilk derece mahkemesi kararında hiçbir eksiklik ve yanlışlık olmadığı, duruşmaya yapmaya ihtiyaç duymadan anlaşılabilirliktedir. Bu durumda, istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilir.

- Yargılamada eksiklik bulunmamakla birlikte, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip, bu hatanın yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duymayacak derecede olması ya da karar doğru olmakla birlikte kararın gerekçesinde hata edilmiş olması. Dikkat edilirse, bu hallerde yargılama tam olarak yapılmış, maddi vakıalar tam olarak değerlendirilmiştir, ancak hukukî değerlendirmede hata söz konusudur. Bu hata da, yeni bir araştırma ve inceleme gerektirmeden mevcut dosya durumuna göre değerlendirilerek düzeltilebilecek niteliktedir. Ayrıca yargılama ve karar doğru olmakla birlikte, gerekçe hatalı ise, aynı şekilde sadece dosya üzerinden

47

gerekçe düzeltiliecektir. Bu hallerde, bölge adliye mahkemesi duruşmasız karar verir, ancak bu karar ilk derece mahkemesinin kararına göre yeni bir karar değildir; ilk derece mahkemesinin düzeltilmiş halidir.

• Yargılamada bulunan eksikliklerin duruşma yapılmaksızın tāmamlanabilecek nitelikte olması. Bu durumlarda, ilk derece mahkemesinin yaptığı yargılamada eksiklikler mevcuttur; ancak bu eksiklik duruşma yapılmasını gerektirecek ölçüde ağır değildir. Dosyada bulunan bir belgenin gözden kaçırılmış ya da resmi bir daireden istenecek belgenin istenmemiş olması buna örnektir. Şayet sadece bu belgelerin incelenmesi yeterli olacak başkaca bir açıklama ve inceleme gerekmeyecekse, duruşma yapılmadan karar verilebilir. Ancak, bu durumlarda çok dikkatli olunmalıdır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda, yapılan inceleme sonunda karar yanlış bulunursa, bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak esas hakkında yeniden karar verecektir.

İSTİNAF YARGILAMASINDA TAHKİKATIN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

48

İstinaf yargılamasında işin esasına girilerek tahkikat yapılmakla birlikte, bu tahkikat ilk derecedeki ile tamamen aynı değildir. Öncelikle yukarıda açıklanan hususlar göz önünde tutulmalıdır. Bunun yanında, istinaftaki tahkikat sınırlı bir tahkikattır, ilk derecede yapılacak bazı tahkikat ve usûl işlemleri istinafta yapılamaz. İlk derecedeki tahkikatın amacı, sadece uyuşmazlığı çözüp karar vermek, temyiz de ise sadece denetimdir. İstinafta, bir yandan ilk derece mahkemesi denetlenir, diğer yandan gerekirse yeniden inceleme yapılarak karar verilir. Bu açıdan istinaf incelemesi ne ilk derece yargılamasının ne de temyizin özelliklerini tam olarak taşır. İstinaf mahkemesi hem denetim hem hüküm mahkemesidir; ancak hüküm mahkemesi olarak ilk dereceye, denetim mahkemesi olarak da Yargıtay'a benzemez.

İSTİNAF YARGILAMASINDA NEDEN TAHKİKAT SINIRLI TUTULMUŞTUR?

İstinaf yargılamasında, yukarıda da belirtildiği üzere, temyizden farklı olarak gerektiğinde yeniden yargılama yapılmaktadır; ancak bu ilk derecedeki yargılamanın aynısı, tekrarı ve onun yerine geçen bir yargılama değildir. Özellikle ülkemizde kabul edilen istinaf sistemi, bu yönüyle dar (sınırlı) istinaf sistemidir. Hukukumuzda dar istinaf sistemi kabul edildiğinden, ilk derecedekine tamamen paralel yeni bir yargılama düşünülmemiştir.

Kabul edilen sistemin bir sonucu olarak, yargılamanın gereksiz uzamaması için bazı sınırlamalar getirilmiş, bir takım tedbirler alınmıştır. Böylece daha adil yargılanma ile makul sürede yargılanma ve usûl ekonomisine uygunluk dengelenmek istenmiştir. Bunun yanında, ilk derece mahkemelerinin ve ilk derece yargılamasında tarafların gerekli özeni göstermesi de amaçlanmıştır. Sınırlamalar, istinaf yargılamasının genel çerçevesi ve bu konudaki hükümler dikkate alınarak birlikte değerlendirilmelidir. Kanundaki sınırlamalara uyulmalı, ancak istinafı anlamsız kılacak ve kanunda yer almayan sınırlamalardan da kaçınılmalıdır.

İSTİNAF İNCELEMESİNDE YAPILAMAYACAK TAHKİKAT İŞLEMLERİ NELERDİR?

50

İstinaf incelemesi sırasında yapılamayacak işler 426R maddesinde sayılmıştır:

◆ *Yeni vakıalar ileri sürülemez:* İstinaf yargılamasında, ilk derecede ileri sürülmemiş yeni vakıalar ileri sürülemez. Ancak, bu yasağın bir takım istisnaları mevcuttur:

- Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı dava ve işlerde bu yasak uygulanmaz.

- Kamu düzeni ile ilgili hususlar bu yasağın dışındadır.

- İlk derecede bilinmemesi tarafların kusuruna dayanmayan ya da ilk derecede mevcut olmayıp daha sonra istinaf aşamasından ortaya çıkan vakıalar, bu yasağın dışındadır. Ancak bu konuda dikkatli olunmalı, durum iyi araştırılmalıdır.

◆ *İlk derecede ileri sürülen talep sonucu değiştirilip genişletilemez:* Bu yasak da karşı tarafın muvafakatı ve ıslahla aşılamaz. Ancak bu yasağın da bazı istisnaları söz konusudur:

- Hâkimin talepten başka şeye karar vereceği hallerde, taleple bağlı olmadan karar verilebilir.

• Talebin artırılması söz konusu olmasa da azaltılması mümkündür.

◆ *İslah yapılmaz:* İstinafta, yeni vakıa ileri sürülemediğinden, talep sonucu genişletilip değiştirilemediğinden, bunlarla istisnası olan islah da mümkün değildir.

◆ *Karşı dava açılmaz:* İstinaf incelemesi, ilk derece yargılamasında açılmış ve karara bağlanmış dava ile sınırlı tutulmuştur. Hukukumuzda, dar istinaf sisteminin kabul edilmesi sebebiyle, ilk derecede görülmemiş bir dava, istinafta da yeni bir dava olarak açılıp incelenemeyecektir.

◆ *Davaya katılma isteminde bulunulamaz:* İstinaf incelemesinde davaya fer'i veya asli müdahil şeklinde katılmak mümkün değildir. Esasen asli müdahale ancak bir dava açmakla mümkün olduğundan zaten bu yol kullanılamaz, fer'i müdahaleye ise, açıkça yapılamayacağı belirtildiğinden başvurulamayacaktır. Davaya katılma mümkün olmadığından davanın ihbarı da istinaf aşamasında mümkün olamayacaktır.

◆ *Davalar birleştirilemez:* İlk derecede birleştirilmemiş davaların, kural olarak istinafta da birleştirilmesi istenemez. Bu kurala önemli bir istisna getirilmiştir. Bu konudaki temel istisna m. 45/I'dir. Buna göre, aynı bölge adliye mahkemesinde farklı hukuk dairelerinde bulunsa da, bağlantı varsa davalar birleştirilebilir; ancak farklı bölge adliye mahkemelerinde görülen davalar, bağlantı olsa da birleştirilemez. Birleştirme, talep üzerine veya hukuk dairesi tarafından kendiliğinden gerçekleştirilir. Eğer aynı yerdeki bölge adliye mahkemesinin farklı hukuk dairelerinde bulunan bağlantılı davalar söz konusu ise, uyuşmazlığı doğuran asıl hukukî ilişki esas alınarak ilgili hukuk dairesi tespit edilmelidir.

◆ *Yeni delile dayanılmaz:* İlk derece yargılamasında ileri

sürülmemiş deliller, istinafta da ileri sürülemez ve kullanılmaz. Ancak, bu yasağın oldukça önemli istisnaları mevcuttur. Bu konudaki temel istisnalar (m. 426R/III):

- İlk derece mahkemesinde usûlüne uygun olarak gösterildiği halde incelemeden reddedilen delillere istinafta dayanılabilir.

- Mücbir sebeple daha önce gösterilmesine olanak bulunmayan delillere istinafta dayanılabilir.

Bu istisnalar konusunda dikkatli olmak, tarafın bir kusurunun olmadığı istisnaî halleri iyi tespit etmek, ancak bu haller mevcutsa da yeni delili kabul etmek gerekir; aksinin kabulü adil yargılanma ve hukukî dinlenilme hakkına aykırı olur.

İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA VERİLECEK KARARLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Kanunda bölge adliye mahkemesince verilecek kararların niteliği ve ne şekilde verileceği, türleri tam olarak belirtilmemiştir. Bu konuda farklı hükümlerden hareketle bir sonuca varmak mümkündür. Sadece şu hususu belirtmekte yarar vardır: İstinafta bir temyiz incelemesi yapılmadığından, verilecek kararlar gerek şekil gerekse içerik bakımından temyizden farklıdır. Ayrıca, bölge adliye mahkemeleri, sadece hüküm mahkemesi olmayıp aynı zamanda denetim mahkemesi de olduğundan, verilen kararlar ilk derece mahkemesinin kararlarından da farklılık gösterecektir.

İstinaf mahkemesinde de yargılama yürütülürken ara kararları ve yargılamanın sonunda nihai kararlar verilir. Ayrıca duruma göre, istinaf aşamasında da, ihtiyati tedbir ihtiyati haciz gibi geçici hukuki koruma kararı verilebilir. Zira aksine hüküm olmadıkça ilk derecedeki yargılama usûlü, istinafta da geçerlidir (m. 426U):

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ,
İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA
İLK DERECE MAHKEMESİ GİBİ Mİ
KARAR VERECEKTİR?**

İstinaftaki kararlar ilk derecedeki ile de ayniyet göstermez. Zira ilk derecede dava usûl ya da esastan haklı bulunmazsa, -usûlî bazı kararlâr dışında- kural olarak dava reddedilir. Oysa, istinaf başvurusu haklı bulunmazsa, "...*istinaf başvurusunun reddine...*" karar verilir. Bu, ilk derece mahkemesi kararının haklı bulunduğu anlamına gelir. İstinaf başvurusu kısmen ya da tamamen haklı bulunursa, kural olarak "...*ilk derece mahkemesi kararı -kısmen ya da tamamen- kaldırılarak...*" denildikten sonra, dava hakkında gerekli karar verilir. Örneğin, "...*ilk derece mahkemesi kararı kaldırılarak, davanın kabulüne...*" veya "...*davanın reddine...*" denilebilir. Bazen de, ilk derece mahkemesi kararı yanlıştır, ancak kararı bölge adliye mahkemesi değil başka bir mahkeme verecektir. Örneğin, ilk derece mahkemesinin görevsiz veya yetkisiz olması durumunda, bu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda, ilk derece mahkemesi kararı kaldırılır, ancak asıl karar başka bir mahkemeye bırakılarak oraya gönderilmesine karar verilir.

Görüldüğü üzere, istinafta doğrudan dava hakkında değil, önce ilk derece mahkemesi kararı hakkında bir sonuca varılıp sonra gerekiyorsa asıl dava hakkında bir karar verilir.

**İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA,
YARGITAY'IN TEMYİZDE YAPTIĞI GİBİ ONAMA,
BOZMA, DÜZELTEREK ONAMA ŞEKLİNDE
KARAR VERİLEBİLİR Mİ?**

İstinafta verilen kararlar, temyizdeki kararlar gibi değildir. Çünkü, istinaf sadece hukukî denetim değil, maddî vakıa denetimi de yapmaktadır. Bunun dışında, istinafta gerektiğinde yeniden karar da verilebilir. Oysa temyiz kural olarak hukukî denetimle sınırlıdır ve temyizde ilk derece mahkemesinin yerine geçerek yeniden karar verilmesi söz konusu değildir. Bu sebeptir ki, temyizde ilk derece mahkemesi kararı doğru bulunursa sadece onama kararı verilir. İlk derece mahkemesi kararı doğru bulunmazsa, bozma ile yetinilir ve bozmadan sonra (eğer ilk derece mahkemesi bu karara uyarırsa) bu bozmaya göre kararı verecek olan yine ilk derece mahkemesidir.

Sonuç olarak, istinaftaki kararlar (içerik olarak bazen benzerlik gösterse de) onama veya bozma şeklinde kategorize edilemez. Zira yeniden yargılama yapılması, ilk derece mahkemesi yerine geçerek karar verilmesi, hukukî denetim dışında maddî vakıa denetimi de söz konusudur. Bu sebeple, salt "onama" ya da "bozma" şeklindeki kararlar istinafa uygun değildir. Nitekim bölge adliye mahkemesinde ilk derece

mahkemesi kararı doğru bulunursa "onama" değil, "istinaf başvurusunun reddine" karar verilmekte; ilk derece mahkemesi kararı yanlış bulunursa, "bozma" değil, "ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak" yeni bir karar verilmesi sağlanmaktadır. İlk derece mahkemesi kararı yanlış olmakla birlikte, bu yanlışlık yeniden yargılama yapılmasını gerektirmiyorsa, o zaman da "ilk derece mahkemesi kaldırılarak, düzeltilerek yeniden esas hakkında" karar verilmesi söz konusu olacaktır.

Her yargılama aşamasının niteliği ve amacı farklı olduğuna göre, kararların şekli ve niteliği de farklılık göstermektedir. Aksi halde, özellikle bir kararın istinafta mı yoksa temyizde mi verildiği de karışabilir. Karar formülasyonundaki farklılıklar, kararların tanınmasını ve anlaşılmasını da kolaylaştırır.

İSTİNAF MAHKEMESİ KARARININ İÇERİĞİNDE NELER OLMALIDIR?

İstinaf kararlarının içeriğinde nelerin olması gerektiği 426T maddesinde tek tek belirtilmiştir. Buna göre kararda şunlar yer almalıdır:

- Kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile başkan, üyeler ve tutanak katibinin ad ve soyadları, sicil numaraları.

- Tarafların ve davaya ilk derece mahkemesinde katılanların kimlikleri ile varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.

- Tarafların iddia ve savunmalarının özeti.

- İlk derece mahkemesi kararının özeti.

- İleri sürülen istinaf sebepleri.

- Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan veya olmayan hususlarla bunlara ilişkin delillerin tartışması, ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen olaylarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebep.

- Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi.

- Kararın verildiği tarih, başkan ve üyeler ile tutanak kاتبinin imzaları.

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istem sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç veya tanınan hakların, tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gereklidir.

Görüldüğü üzere, istinaf mahkemesi kararlarının şekli, temyizden daha çok ilk derece mahkemesi kararlarıyla benzerlik göstermektedir; ancak tekrar vurgulamak gerekir ki, aynı değildir.

İstinaf mahkemesinin hükmü açık değilse, anlaşılıyorsa veya çelişkili fıkralar içeriyorsa, ilk derece mahkemesi kararlarında olduğu gibi hükmün tavgizi istenebilir. Tavgiz hükümleri arasında; tarafların isim, sıfat ve ileri sürdükleri talep sonucu ile ilgili hataların ve hesap hatalarının, tarafların dinlenmesinden sonra mahkeme tarafından düzeltilebileceği de kabul edilmiştir (m. 459). Ayrıca, açık olan yazı ve hesap hatalarının da bölge adliye mahkemesince düzeltilmesi mümkündür (m. 80).

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNDE KARARLAR,
HANGİ USÛLLE VERİLECEKTİR VE BU KARARLAR
VERİLİRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?**

İstinaf mahkemesinde kararın nasıl verileceği, kanunda tam olarak belirtilmemiştir. Ancak, 426U maddesinin genel afı sebebiyle, 381. madde burada da uygulanacaktır.

Temyiz süresi tebliğle başladığından, karar tebliğ edilmelidir (m. 427/I). Kararın kesinleşmesi ve temyiz yolu açık-sa, temyiz yoluna başvurulabilmesi için kararın tebliği şarttır. Ancak, sadece hüküm fıkrası tefhim edilmişse, gerekçeli karar 15 gün içinde yazılmalıdır (m. 381/III).

İstinafla birlikte yeni bir dönemin başladığı ve ilk derece mahkemesi kararının yerine geçecek nitelikte bir karar verildiği için, gerekçelerde, formül veya görünüşte gerekçeler yazılmamalı, açık, somut, tam gerekçeler yazılarak içtihat oluşumuna katkı sağlanmalı, üst mahkeme niteliğine uygun davranılmalıdır. Ayrıca, bölge adliye mahkemelerinin denetim mahkemesi yanında hüküm mahkemesi olduğu da düşünülürse, özellikle ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak yeni karar verdiğinde yeniden bir gerekçe yazılması zorunludur.

İstinaf mahkemesi toplu mahkeme olduğundan, HUMK'daki toplu mahkemelere ilişkin hükümlerle (m. 382-387), 5235

sayılı kanundaki bu konuya ilişkin hükümler karar verilirken dikkate alınmalıdır (5235 s. k. m. 39, 46).

Bölge adliye mahkemesi, tarafların talepleri ve belirtilen istinaf sebepleri ile bağlı olduğundan (m. 426O), kamu düzenine ilişkin hususlar dışında, sadece bu talep ve sebeplerle sınırlı inceleme yapıp buna göre karar verilmez. Ayrıca, sadece taraflardan birinin istinafa başvurusu halinde, bu hususu gözeterek, onun daha aleyhine olacak şekilde karar vermekten kaçınmalıdır. Burada, Yargıtay'daki aleyhe bozma yasağına benzer bir durum söz konusu olmakla birlikte, istinaf sonunda bozma kararı verilemeyeceğinden, aleyhe karar verme yasağı ortaya çıkacaktır.

**İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA,
İSTİNAF BAŞVURUSU HAKSIZ BULUNURSA
NASIL BİR KARAR VERİLMELİDİR?**

İstinaf başvurusu haksızsa, “*istinaf başvurusunun reddine*” karar verilir. Bu, Yargıtay’ın onama kararına benzemekle birlikte, gerek formülasyonu gerekse içeriği aynı değildir. Sadece ilk derece mahkemesinin kararını doğru bulmak bakımından benzerlik göstermektedir.

İstinaf başvurusunun reddi, şu durumlarda karşımıza çıkar:

- İlk derece mahkemesinin kararı, usûl ve esas yönünden hiçbir eksiklik ya da hata içermiyorsa (m. 426M/II, b.1 kıyasen).
- İstinaf başvurusu süresinde değilse, istinafa başvurulamayacak bir karar söz konusu ise, başvuru şartları yerine getirilmemiş veya başvuru sebepleri ile gerekçesi gösterilmemişse (m. 426L kıyasen). Esasen bunlar ön incelemede dikkate alınması gereken hallerdir.

İstinaf başvurusunun reddi halinde, bu başvuru kötü niyetle yapılmışsa, ayrıca m. 422’deki para cezasına da karar verilir (m. 426K).

İSTİNAF YARGILAMASI SONUNDA İSTİNAF BAŞVURUSU HAKLI BULUNURSA NASIL BİR KARAR VERİLMELİDİR?

57

İstinaf başvurusu haklı bulunursa, ne tür karar verilebileceği kanunda çok açık değildir. Ancak, kanundaki düzenleniş şekli ve istinafın özellikleri çerçevesinde şu karar türleri ortaya çıkmaktadır:

- *İlk derece mahkemesi kararının kaldırılarak, gönderme kararı verilmesi:* Bölge adliye mahkemesi, aynı mahkemeye tekrar ya da başka bir ilk derece mahkemesine veya bölge adliye mahkemesine gönderme kararı verir (m. 426M/I). Burada daha çok usûlî yanlışlıklar söz konusudur. Örneğin, yasak olan veya reddedilmiş olan hâkimin davaya bakması, görevsiz ya da yetkisiz mahkemede davanın görülmesi.

- *İlk derece mahkemesi kararının kaldırılarak, davanın kısmen ya da tamamen kabulü kararı verilmesi:* Bu kararın verilmesi için, istinafta işin esasına girilmiş olmalıdır. Bu ihtimalde, ilk derece mahkemesi tarafından davanın reddi kararı verilmiştir. Ancak istinaf başvurusu sonunda, bölge adliye mahkemesi davanın reddi kararını haksız bularak, "ilk derece mahkemesi kararını kaldırır", kendisi yargılama yapıp esastan "davanın kısmen veya tamamen kabulü" kararı verir.

- *İlk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın reddine*

karar verilmesi: Burada da istinaf incelemesinde işin esasına girilmiş olmalıdır. Bu ihtimalde, ilk derece mahkemesi, davanın kısmen ya da tamamen kabulüne karar vermiştir. Ancak, istinaf başvurusu sonunda, bölge adliye mahkemesi davanın kabulü kararını haksız bularak, *"ilk derece mahkemesi kararını kaldırır"*, kendisi yargılama yaptıktan sonra *"davanın esastan reddine"* karar verir.

• *İlk derece mahkemesi kararının kaldırılarak düzeltilerek yeniden karar verilmesi*: Bu ihtimalde de, istinaf başvurusu haklıdır, ancak ilk derece mahkemesi kararının tamamen kaldırılmasına ve başlı başına yeni bir karar verilmesine gerek yoktur. Bu durumda istinaf başvurusu kabul edilerek, *"ilk derece mahkemesi kaldırılır"* ve *"düzeltilerek esas hakkında yeniden karar"* verilir. Örneğin, kararın gerekçesinde hata edilmesi, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmesi (m. 426M/II, b. 2), yazı ve hesap hataları söz konusu olduğunda böyledir.

Görüldüğü üzere, istinaf başvurusunun haklı bulunması halinde bölge adliye mahkemesince verilen karar, Yargıtay'ın bozma kararından tamamen farklıdır. Çünkü, sadece ilk derece mahkemesi kararını yanlış bulmakla yetinmemekte, aynı zamanda asıl dava hakkında yeniden karar verilmektedir.

İSTİNAF BAŞVURUSUNUN HAKLI YA DA HAKSIZ OLMASI DIŞINDA VERİLEBİLECEK KARAR TÜRÜ VAR MIDIR?

İstinaf aşamasında, tarafların davadan feragati, kabulü (m. 93-95) ya da sulh veya uzlaşması söz konusu olabilir. Bunların dışında dava konusuz kalabilir (dava konusunun ifası ya da ortadan kalkma vs.). Bu durumların istinaf aşamasında ortaya çıkması halinde, nasıl karar verilebileceği düşünülenmemiştir. Ancak, ilk derecede verilen kararlara benzer kararlar verilebilir.

İstinaf aşamasında bu haller ortaya çıkarsa, bölge adliye mahkemesi, artık ilk derece mahkemesi kararının haklı ya da haksız olduğunu incelemeyecektir. Buna rağmen, ilk derece mahkemesi kararı da artık geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü istinaf aşamasında da olsa, henüz karar kesinleşmeden bir feragat, kabul, sulh ya da konusuz kalma söz konusudur. İlk derece mahkemesi kararı geçerliliğini yitirmiş olduğundan, bölge adliye mahkemesi öncelikle "*ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına*" karar verecek, ardından da kendisi bu durumların niteliğine uygun yeni bir karar verecektir. Örneğin, konusuz kalmada, "*ilk derece mahkemesi kararı kaldırılmakla birlikte, karar vermeye mahal bulunmadığına*" şeklinde bir karar verilecektir. Oysa Yargıtay'ın yerleşik kararlarına göre, bu durumlar temyizden sonra ortaya çıktığında, karar bozularak yeniden karar verilmesi için ilk derece mahkemesine gönderilmektedir.

**İSTİNAF AŞAMASINDA GEÇİCİ HUKUKİ
KORUMA KARARI İHTİYACI ORTAYA ÇIKARSA
(İHTİYATİ TEDBİR, İHTİYATİ HACİZ), BU TALEPLER
BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNE YÖNELTİLEBİLİR Mİ?**

Kanunda bu konuda bir açıklık yoktur. Ancak, aksine hüküm olmayan hallerde, ilk derece yargılamasında uygulanan usûlün istinafta da geçerli olacağını belirten 426U hükmünden hareketle, istinaf aşamasında da ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz gibi geçici hukukî koruma kararları verilebilir. Ayrıca, bölge adliye mahkemesi sadece denetim değil, hüküm mahkemesi de olduğundan bu tür kararların istinafta verilmesi mümkündür. Bunun yanında 426R maddesinde yapılamayacak işler arasında geçici hukukî koruma talep edilemeyeceği belirtilmemiştir. Bu sebeplerle, daha önce ilk derece mahkemesinde talep edilmemiş ya da talep edilip kabul edilmemiş olsa bile, istinaf aşamasında ihtiyati tedbir ya da ihtiyati haciz gibi geçici hukukî korumaların talep edilmesi mümkündür.

Bu tür kararların verilmesinde, ilk derecedeki usûl ve kurallar göz önünde tutulmakla birlikte istinafın genel çerçevesi de dikkate alınmalıdır.

**İLK DERECE MAHKEMESİNCE VERİLMİŞ
GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA KARARLARI HAKKINDA,
TEK BAŞINA İSTİNAF YOLUNA BAŞVURMAK
MÜMKÜN MÜDÜR?**

Bu soru ile yukarıda açıklanan durum birbirinden tamamen farklıdır. Yukarıda istinaf aşamasında geçici hukukî koruma talebinin mümkün olup olmadığı açıklanmıştır. Bu soruda ise, ilk derece mahkemesince verilmiş olan geçici hukukî koruma kararlarına karşı, henüz daha ilk derece mahkemesince asıl hüküm verilmeden, bağımsız şekilde istinaf yoluna başvurulup başvurulamayacağı tartışılmalıdır. Burada ilk derece mahkemesince verilen ihtiyati haciz kararıyla ihtiyati tedbir kararının ayrı ayrı değerlendirilmesi gereklidir.

Hukukumuzda 4949 sayılı kanunla yapılan değişiklik sonucu, İİK'da ihtiyati haciz kararlarına karşı kanun yolu (istinaf uygulanana kadar temyiz) imkânı açıkça düzenlenmiştir. 5311 sayılı kanunla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinin istinafa uyarlanması sonucu, ihtiyati haciz kararlarına karşı, bağımsız şekilde istinaf yoluna başvurmak mümkündür. İhtiyati haciz talebinin reddi halinde, doğrudan istinaf yoluna başvurulabilir (5311 s. k. ile değişik İİK m. 258/III). İhtiyati haciz talebinin kabulü halinde ise, karşı taraf dinlenmemişse, karşı tarafın ya da karardan menfaati etkilenen üçüncü kişilerin, önce bu karara karşı, kararı veren ilk derece mahkemesinde itiraz yoluna başvurması (İİK m. 265/I), ilk

derece mahkemesinin itiraz üzerine vereceği karara karşı da, tarafların istinaf yoluna başvurması mümkündür (5311 s. k. ile değişik İİK m. 265/V). İhtiyati haciz sırasında taraflar dinlenmişse, o zaman itiraz yolu işletilmeden doğrudan istinafa başvurulabilecektir.

İhtiyati tedbir kararları bakımından ise, HUMK hükümleri arasında kanun yolu imkânı açıkça düzenlenmediğinden, istinafla ilgili hükümler arasında da bu konuda düzenleme yapılmadığından, uygulamada ve ağırlıklı olarak doktrinde, ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu imkânının kapalı olduğu kabul edilmektedir. Ancak, kanun yolu bu kararlara karşı açık bir hükümle kapatılmış da değildir. İhtiyati haciz için kanun yolunun açık olup, ihtiyati tedbir kararlarına karşı (açıkça yasak olmamakla birlikte) bu yolun kapalı olduğunu düşünmek çelişki arz etmekte, menfaatler dengesini zedelemektedir.

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ
KARAR VERDİKTEN SONRA, BU KARARA KARŞI
KANUN YOLUNA BAŞVURMAK MÜMKÜN MÜDÜR?**

61

Bölge adliye mahkemesinin kararlarına karşı da, kanun yolu açıksa, temyize başvurmak mümkündür. Yeni düzenlemeyle özellikle temyiz yoluna başvuru ve temyiz incelemesi bakımından çok önemli değişiklikler yapılmamakla birlikte, istinaf çerçevesinde, bu yolun gerektirdiği şekilde bir temyiz prosedürü kabul edilmiştir. Öncelikle şunu belirlemek gerekir ki, m. 439/IV'de belirtilen istisna dışında (doğrudan ilk derece mahkemesi kararına karşı temyiz), ancak istinaf sonucu verilen karara karşı temyize başvurmak mümkündür.

5236 sayılı kanununun 20. maddesi gereğince, yeni kanun yolu sistemi ile birlikte karar düzeltme kalkacaktır. İstinaf incelemesinin eksikliğini, bir noktada tamamlamak üzere kabul edilen temyiz-karar düzeltme ilişkisi, yeni kanun yolu sistemi ile birlikte ortadan kalkmaktadır. Bundan sonra, istinafta verilen karara karşı temyiz incelemesi yapılacak, temyizden sonra ayrıca karar düzeltme yoluna başvurulamayacaktır.

5236 sayılı kanunla değişik 429. maddeye göre, kanun yararına temyiz yolu, istinaf da dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bilindiği üzere, kanun yararına temyiz, sadece kesinleş-

61

miş kararlara karşı mümkündür ve hukukî yanlışlığa dikkat çekmek, bu tür yanlışların tekrarlanmasını önlemek amacıyla hizmet etmektedir. 429. maddenin birinci fıkrasına göre: "İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlara, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur". Maddenin ikinci fıkrasında ise, kanun yararına temyiz sonuçları belirtilmiştir: "Temyiz istemi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz."

HANGİ KARARLARA KARŞI TEMYİZ YOLUNA BAŞVURULABİLİR?

62

Hangi kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceği 427. maddede genel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, bölge adliye mahkemesince verilen temyizi kabil nihaî kararlar ile hakem kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabilecektir.

Davada haklı çıkan taraf da hukukî yararının bulunması şartıyla temyiz yoluna başvurabilir.

Hangi kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı ise, 428. maddede sayılmak suretiyle belirtilmiştir. Buna göre, temyizi kabil olmayan kararlar şunlardır:

- Miktar veya değeri kanunda belirtilen sınırı geçmeyen (bu sınır her yıl yeniden değerlendirilme oranına göre tespit edilmektedir) davalara ilişkin kararlar. Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması halinde, kararda asıl istemin kabul edilmeyen bölümü bakımından bu sınırı geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

• HUMK m. 8’de gösterilen davalar ile (Kat Mülkiyeti Kanunu’ndan doğup taşınmazın ayrına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

• Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar

• Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

• İrs ve soy bağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

• Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması halinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

Yukarıda belirtilenler dışında, geçici hukukî koruma kararları hakkında, daha önce açıklandığı üzere istinafa başvuru mümkün olsa da (özellikle ihtiyati haciz bakımından) istinaftan sonra temyiz yoluna başvurulamaz. Ayrıca, ara kararlarının da tek başına temyizi mümkün değildir.

İlk derece mahkemesinin kararlarına karşı, kural olarak doğrudan temyiz yoluna başvurulamaz. Ancak, 439. madde bu konuda bir istisna getirilmiştir. Yargıtay, bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesi kararını kaldırıp davanın esastan reddine ilişkin verdiği kararını, temyiz üzerine tamamen ya da kısmen bozarsa, dosyayı kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderir. Bu durumda, dosya kendisine gönderilen ilk derece mahkemesi, bozmaya uyarak bir karar verirse, bozmadan sonra verilen bu ilk derece mahkemesi kararına karşı

kanun yolu olarak artık bölge adliye mahkemesinde istinafa değil, doğrudan temyize başvurulur. Zira Yargıtay bölge adliye mahkemesinin kararını yanlış bulmuş, dosyayı yeniden karar vermesi için ilk derece mahkemesine göndermiş, ilk derece mahkemesi de bu bozmaya uymuştur. Tekrar aynı kararın bölge adliye mahkemesine gönderilmesi demek, ilk derece mahkemesinin kararının tekrar kaldırılabilceği ihtimalini göze almak demektir. Kanun koyucu bu gereksiz uzamanın önüne geçmek için böyle bir istisnaî düzenleme yapmıştır.

**TEMYİZ YOLUNA BAŞVURMAK İÇİN
HANGİ SEBEPLERİN BULUNMASI
VE HANGİ GEREKÇELERE DAYANILMASI GEREKİR?**

Temyiz yoluna başvurmak için hukukî bir hataya dayanmak gerekir. Zira temyizde sadece hukukî yönden inceleme ve denetim yapılacaktır. Nitekim 5236 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce, bozma sebepleri arasında sayılan "*meselei maddiyenin takdirinde hata edilmesi*" yeni düzenlemede bozma sebeplerini belirten 437. maddeden çıkartılmıştır. Bu çerçevede, artık Yargıtay'ın dolaylı da olsa maddî vakia denetimini yapmasını sağlayan kanunî temel de ortadan kalkmıştır. Bu genel açıklamalardan sonra, 437. maddeden hareket ederek temyiz sebepleri şu şekilde belirtilebilir:

- Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması.
- Dava şartlarına aykırılık bulunması.
- Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanunî bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi.
- Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Görüldüğü üzere temyiz sebebi olabilecek hususlar, usûl hukuku veya maddî hukukun yanlış uygulanmasından kaynaklanan hususlardır.

**YARGITAY,
GÖSTERİLEN TEMYİZ SEBEPLERİ İLE BAĞLI MIDIR?****64**

Yargıtay, temyiz incelemesinde gösterilen sebeplerle bağlı değildir, kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir (m. 435). Burada dikkat edilirse, istinaf incelemesi ile temyiz incelemesi arasında bir fark ortaya çıkmaktadır. İstinafta, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine ilişkin hususlar dışında, istinaf sebepleri ile bağlıyken; temyizde Yargıtay, temyiz sebepleri ile bağlı değildir. Zira, istinafta maddî ve hukukî denetim yapılmakta, gereğinde yeniden hüküm verilmektedir. Oysa Yargıtay sadece hukukî denetim yapmaktadır. Hâkim hukuku re'sen uygulayacağından (m. 76), hukukun doğru uygulanıp uygulanmadığını denetleyen Yargıtay da, kendisi sebeplerle bağlı olmadan inceleme yapabilecektir. Ancak, Yargıtay her halükârda usûlî müktesap hak, aleyhe bozma yasağı vs. sınırlamalara dikkat etmek durumundadır.

65

TEMYİZ YOLUNA HANGİ SÜREDE BAŞVURULMALIDIR?

Temyizi mümkün kararlar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir (m. 427/1).

İş yargılamasında ise, bölge adliye mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden başlayarak sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir (İşMK m. 8/III).

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf süresi ayrıca düzenlenmiş olmasına rağmen, temyiz süresi konusunda özel düzenleme yapılmadığından yukarıdaki genel süreye tâbidir.

TEMYİZ DİLEKÇESİ NEREYE VERİLECEKTİR?**66**

Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtay'ın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine (ilk derece mahkemesi kararının doğrudan temyizi sadece 439. madde bakımından mümkündür - bu konuda bkz. yuk. soru 62) ya da temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine yahut ilk derece mahkemesine verilebilir (m. 431). Şayet temyiz dilekçesi, kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse, temyiz defterine kaydolunur ve durum derhal kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir (m. 431/II).

**TEMYİZ DİLEKÇESİNDE
BULUNMASI GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?**

Temyiz dilekçesinde nelerin bulunacağı 430. maddede belirtilmiştir. Buna göre, temyiz dilekçesinde şu hususlar yer almalıdır:

- Temyiz eden ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.
- Bunların varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.
- Temyiz edilen kararın hangi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden verilmiş olduğu, tarihi ve sayısı.
- Yargıtay'ın bozma kararı üzerine, bozmaya uygun olarak ilk derece mahkemesince verilen yeni kararın veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararının, hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı.
- İlâmın temyiz edene tebliğ edildiği tarih.
- Kararın özeti.
- Temyiz sebepleri ve gerekçesi.
- Duruşma istenmesi halinde bu istek.

- Temyiz edenin veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

Temyiz dilekçesinde kanunda sayılan tüm hususların tamamen bulunması aranmamıştır. Temyiz dilekçesi, temyiz edenin kimliği ve imzasıyla temyiz olunan karar yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması halinde, diğer şartlar bulunmasa bile reddolunmayıp temyiz incelemesi yapılır.

**TEMYİZ DİLEKÇESİNDE
NELERE DİKKAT ETMEK ÖNEM TAŞIMAKTADIR?**

Temyiz dilekçesinde, bölge adliye mahkemesi (ya da duruma göre ilk derece mahkemesi) tarafından yapılan yargılamada ve verilen kararda usûl hukuku ve maddî hukuk bakımından yanlışlıklara dikkat çekilmelidir. Bu çerçevede, yargılama hukuku kurallarıyla maddî hukuk kurallarının, taraflar arasında varsa sözleşme hükümlerinin doğru uygulanıp uygulanmadığı tartışılmalıdır. Somut olaya uygulanacak soyut hukuk kurallarının doğru tespit edilip edilmediği (atılma faaliyetinin doğruluğu), bunun yanında soyut kural doğru tespit edilse de, bunun somut olay içinde yerinde kullanılıp kullanılmadığı, kanun, diğer mevzuat, sözleşme ve yargı kararları çerçevesinde doğru uygulanıp uygulanmadığı (yorum ve uygulamanın doğruluğu) ortaya konulmalıdır. Buna bağlı olarak, özellikle istinaf incelemesinin de, niteliğine uygun yapılıp yapılmadığı da temyiz konusunu oluşturacaktır.

**TEMYİZ BAŞVURUSUNDA
ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE
GİDERLER NELERDİR?**

69

Bu konuda 432. maddedeki atıf sebebiyle 426D maddesi kıyasen uygulanacaktır. Yukarıda istinaf başvurusunda açıklanan hususlar (Bu konuda bkz. yuk. soru 31'deki açıklamalar) kıyasen temyizde de geçerlidir. Ancak, Harçlar Kanunu'ndaki temyiz harçlarına ilişkin hükümlere uygun davranılmalıdır. Bu konuyla ilgili olarak, temyiz başvurusunda başvuru harcı alınmayacağına ilişkin 1965 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nın da göz önünde tutulması gerekir (İBK, 10.05.1965, 1/1 - RG, 07.07.1965, S. 12042). Ancak, bu İBK'ya rağmen uygulamada zaman zaman temyizde başvuru harcı alınabilmektedir.

70

**TEMYİZ BAŞVURUSU USÛLÛNE UYGUN DEĞİLSE
VEYA ÖDENMESİ GEREKEN HARÇ VE GİDERLER
ÖDENMEZSE BUNUN SONUCU NEDİR?**

Bu konuda da 432. maddedeki atıf sebebiyle 426D maddesi ve 426F maddesi kıyasen uygulama alanı bulacaktır (Bu konuda bkz. yuk. soru 32'deki açıklamalar).

**TEMYİZ DİLEKÇESİ ÜZERİNE
KARŞI TARAFIN
BUNA CEVAP VERME İMKÂN VE SÜRESİ NEDİR?**

71

Yine 432. maddenin atfı sebebiyle, bu konuda 426G maddesi kıyasen uygulanacaktır. Buna göre, temyize cevap süresi, temyiz dilekçesinin tebliğinden itibaren 15 gündür. Temyize cevap dilekçesi kararı veren mahkemeye (bölge adliye mahkemesi ya da 439. maddedeki durumda ilk derece mahkemesi) ya da bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verilebilir.

**TARAFLARDAN BİRİ TEMYİZE BAŞVURUP
DİĞER TARAF BAŞVURMAZSA,
KATILMA YOLUYLA TEMYİZ İMKÂNI VAR MIDIR?**

Yukarıdaki cevaplarda olduğu gibi 432. maddedeki atıf, 426H maddesinin kıyasen uygulanması sebebiyle katılma yoluyla temyize de imkân tanımaktadır. Temyiz hakkı bulunmayan ya da temyiz süresini kaçırmış olan taraf, vereceği temyize cevap dilekçesi ile katılma yoluyla temyiz hakkına sahiptir. Eğer katılma yoluyla temyize başvurulmuşsa, ilk temyiz talebinde bulunan tarafa ayrıca 15 günlük cevap süresi tanınmalıdır (m. 426H/I).

Temyiz yoluna başvuran, bu başvurusundan feragat eder veya talebi temyizde ön inceleme aşamasında reddedilirse, katılma yoluyla temyiz talebi de reddedilir (m. 426H/II).

**TEMYİZ YOLUNA BAŞVURULMASINDAN SONRA NE
GİBİ İŞLEMLER YAPILMALIDIR VE
SONUÇLARI NELERDİR?**

73

Bu konuda da 432. maddenin atıf hükmü dikkate alınmalıdır. Buna göre, temyize ilişkin karşılıklı dilekçelerin verilmesi tamamlandıktan ve bu konudaki süreler geçtikten sonra, kararı veren mahkeme (bölge adliye ve 439. maddedeki durumda yerel mahkeme), dosyayı usûlüne uygun ve dizi listesine bağlı olarak Yargıtay'ın ilgili dairesine gönderir (m. 426G/III).

Burada temyizden feragat konusu üzerinde durmak gerekir. Yine bu konuda da atıf sebebiyle 426İ maddesi kıyasen uygulanacaktır. Taraflar, kararın usûlüne uygun şekilde kendilerine tebliğinden önce, temyizden feragat edemezler (m. 426İ/1). Zira, henüz daha doğmuş bir temyiz hakkı mevcut değildir. Kararın tebliğinden sonra başvuru hakkı doğunca, temyiz başvurusundan feragat mümkün ve geçerlidir.

Kararın tebliğinden sonra, taraflar bu haklarını süresinde kullanmayarak veya açıkça vazgeçerek, başvuru dahi yapmadan haklarından feragat edebilirler. Bu durumda başvuru hiç yapılmamıştır. Ancak temyiz yoluna başvurulmuş ve bu arada feragat söz konusu olmuşsa, o zaman dosyanın

73

Yargıtay'a gönderilip gönderilmediği önemlidir. Dosya henüz Yargıtay'a gönderilmemişse, kararı veren mahkeme feragat sebebiyle doğrudan başvurunun reddine karar verir. Dosya Yargıtay'a gönderilmiş ve henüz karara bağlanmadan bir feragat ortaya çıkmışsa, o zaman ne yapılması gerektiği açık değildir. Zira, atıf yapılan hüküm olan 426İ maddesine göre, bölge adliye mahkemesinde feragat söz konusu ise, bölge adliye mahkemesi başvuruyu feragat sebebiyle kendisi reddedecektir (m. 426İ/II). Aynı hükmün temyizde de birebir uygulanıp uygulanamayacağı tartışılabilir. Ancak, asıl haktan değil, temyiz başvurusundan feragat olduğundan, ilgili Yargıtay dairesinin temyiz başvurusunun reddine karar vermesi mümkündür.

TEMYİZE BAŞVURUNUN KARARIN İCRASINA ETKİSİ NE OLACAKTIR?

Bu konu 433. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar dışında, temyiz kararının icrasını durdurmaz. Temyizin icraya etkisini düzenleyen 433. madde ile istinaf başvurusunun icraya etkisini düzenleyen 426J maddesi birbirine paralel düzenlemelerdir. Bu sebeple, yukarıda 37. soruda yapılan açıklamalar temyize paralel ve temyiz niteliği göz önünde tutularak dikkate alınmalıdır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun konuyla ilgili 36. ve 40. maddeleri de istinaf ve temyiz icraya etkisini birlikte aynı şekilde düzenlenmiştir. Ancak, her iki yolun niteliği ve verilen kararlar farklı olduğu için buna dikkat çekilmiştir. Örneğin, "istinaf başvurusunun reddi" yerine "onama", "istinaf başvurusunun haklı bulunması" yerine "bozma" ifadeleri doğru bir şekilde kullanılmıştır.

İstinafta, istinaf başvurusunda icrası tartışılan karar, ilk derece mahkemesi kararı iken, temyizde icrası tartışılan karar, kural olarak bölge adliye mahkemesinin kararıdır (439. maddedeki durumda ise ilk derece mahkemesi kararıdır).

Burada temyizle istinaf arasındaki önemli bir fark, icra-

74

nın geri bırakılması için alınan teminatın iadesi ile ilgilidir. İstinaf başvurunun haklı görülmesi halinde teminatın iadesine bölge adliye mahkemesi karar verirken, hükmün Yargıtay'ca bozulması halinde, bozmanın mahiyetine göre teminatın geri verilip verilmeyeceğine mahkemesince kesin olarak karar verilecektir (İİK m. 36/V).

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulmasından sonra temyize başvurulması halinde, bu konuda İİK m. 364/III'e göre, temyiz yoluna başvuru satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz.

TEMYİZ İNCELEMESİ
HANGİ AŞAMALARDAN OLUŞMAKTADIR?

75

İçerikleri aynı olmasa da temyiz incelemesi de istinaftaki gibi temelde iki aşamalıdır. Önce bir ön inceleme yapılacak, ön incelemede aranan hususlar tamsa esastan incelemeye geçilecektir.

**TEMYİZDE ÖN İNCELEMENİN
KAPSAMI VE KONUSU NEDİR?**

Temyizde ön incelemenin nasıl yapılacağı hakkında 432. maddede, doğrudan istinaftaki ön incelemeye ilişkin 426L maddesine atıf vardır. Bu sebeple, istinafta ön incelemeye ilişkin yapılan açıklamalar burada da geçerlidir. Sadece, temyiz bakımından kıyasen bir uygulamaya gidilecektir. Bu konuda yukarıda 39. soruda yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulmalı, orada bölge adliye mahkemesi denilen yerler Yargıtay ve temyiz, ilk derece mahkemesi denilen yerler ise, kararı veren mahkeme (kural olarak bölge adliye mahkemesi, istisnaen ilk derece mahkemesi) olarak anlaşılmalıdır.

Burada, bölge adliye mahkemelerinin yapısı ile Yargıtay'ın yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin, istinaf mahkemelerinde tetkik hâkimliği müessesesi olmadığından bu konulardaki tüm incelemeleri bölge adliye mahkemesinin ilgili dairesi heyeti veya bir üye yapacakken, Yargıtay da ilk inceleme bir tetkik hâkimi tarafından gerçekleştirilerek heyete sunulacaktır.

TEMYİZDE ÖN İNCELEME NASIL YAPILIR?**77**

Temyizde ön incelemenin yapıliş şekli konusunda da 432. maddenin atfı sebebiyle 426L. maddesi dikkate alınacağından bu konuda yukarıda 40. soruda verilen cevap dikkate alınmalıdır. Şüphesiz burada da temyizcinin özellikleri dikkate alınarak kıyasen uygulama yoluna gidilecektir. Örneğinin, ön inceleme sonunda Yargıtay daireleri arasında iş dağılımını bakımından bir uyuşmazlık ortaya çıkarsa, başkanlar kurulu bu konuda son kararı verir (YarK m. 17).

**TEMYİZDE ESASTAN İNCELEME
NASIL VE HANGİ KAPSAMDA YAPILIR?**

Temyizde esastan incelemenin şekli, istinaftan tamamen farklıdır. Zira istinafta incelemenin nasıl yapılacağını belirten 426N maddesi, temyizde uygulanmaz. Yargıtay'ın hüküm mahkemesi olmaması sebebiyle, yerinde inceleme yapması, tahkikat anlamında duruşma açması, keşif, bilirkişi gibi incelemelere gitmesi, maddî yönden de yargılama yapıp karar vermesi söz konusu değildir. Temyiz incelemesinin yürütülüş şekli, Yargıtay Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilecektir.

Yargıtay incelemesi, hukukî yönden olacaktır. Yargıtay, kararı temyiz edilen mahkemenin (bölge adliye mahkemesi, istisnaen ilk derece mahkemesi) kararını, yargılama hukuku ile maddî hukuk bakımından inceleyip değerlendirecektir. Yargıtay, yapacağı incelemede tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleri ile bağlı olmayıp, kanunun açık hükümlerine aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyecektir (m. 435/I). Her ne kadar kanunda "*kanunun açık hükümlerine aykırılık*"tan söz edilmişse de, bunu hukuka aykırılık olarak anlamak yerinde olacaktır.

Yargıtay incelemesinde özellikle nelerin gözetilmesi gerektiği konusunda, bozma sebeplerini belirten 437. maddenin dikkate alınması zorunludur.

TEMYİZ İNCELEMESİNDE DURUŞMA YAPILMASI ZORUNLU MÜDÜR?

79

Yargıtay, temyiz incelemesini kural olarak dosya üzerinden yapar. İstinafta yargılama da yapıldığından, asıl olan duruşma açılması iken, temyizde asıl olan dosya üzerinden işlem yapılmasıdır. 432. maddenin affı sebebiyle, ön incelemede 426L maddesi uygulanacağından, ön inceleme duruşma yapılmadan gerçekleştirilir. Temyizde esasın incelemede ise, 435. maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi gereğince, yine asıl olan duruşmasız dosya üzerinden incelemedir. Ancak, bazı hallerde duruşma yapılması istenebilir. Bu hallerin neler olduğu kanunda belirtilmiştir (m. 435/II):

- Miktar veya değeri kanunda belirtilen sınırı aşan davalar.
- Tüzel kişiliğin feshi davaları.
- Genel kurul kararlarının iptali davaları.
- Evlenmenin butlanı veya iptali davaları.
- Boşanma veya ayrılık davaları.
- Velayet, soy bağı ve kısıtlama davaları.

Yukarıda belirtilen davalarda, taraflar duruşma yapılmasını isteyebilir. Ancak, Yargıtay bu sınırlama ve taleple de bağı olmadan bilgi almak üzere kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir (m. 435/IV).

**TEMYİZDE
DURUŞMALI İNCELEME NE ŞEKİLDE OLACAKTIR?**

Temyizde duruşma yapılmasına karar verilen hallerde, Yargıtay duruşma gününü belirleyerek taraflara bildirir. Tebliğ gideri verilmeyen durumlarda, tarafların duruşma talepleri dikkate alınmaz; gider eksik ödenirse, yedi günlük kesin süre verilir, bu süre içinde de tamamlanmazsa duruşma talebinden vazgeçilmiş sayılır ve dosya üzerinden inceleme yapılır (m. 435/II). Duruşma günü belirlenmiş olmasına rağmen, iki taraf da gelmezse yine dosya üzerinden inceleme yapılarak karar verilir (m. 435/V). Duruşma yapılan durumlarda, duruşmada karar verilemiyorsa, en geç yirmi gün içinde temyiz incelemesinin karara bağlanması gerekir (m. 435/VI).

Yargıtay da duruşma yapılmasına karar verilen hallerde, ilk derece mahkemesi ya da bölge adliye mahkemesindeki gibi tahkikatın yürütülmesi anlamında değil, hukukî tartışma yapmak ve tarafların bu konudaki dayanaklarını dinlemek üzere duruşma yapılmalıdır.

TEMYİZDE İNCELEMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

Temyizdeki inceleme, hukukî denetim amacına uygun olarak yapılmalıdır. Yargıtay'ın bunun dışına çıkarak inceleme yapması demek, bölge adliye mahkemesinin görevini üstlenmesi demektir. Şüphesiz, bu konuda taraf vekilleri de dilekçelerini temyiz incelemesini kolaylaştıracak ve hukukî denetime elverişli olacak şekilde yazmalıdırlar.

Temyiz incelemesi, istinaftakinden farklı olarak salt denetim incelemesidir. Oysa istinafta hem denetim hem de gereğinde yeniden karar vermek üzere bir inceleme yapılmaktadır. Bu farklılık her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

Yargıtay, duruşma yapıp yapılmayacağına karar vermeli ve duruşma yapılacaksa yukarıdaki sorudaki açıklamalar dikkate alınarak inceleme yapılmalıdır.

Kanunda ivedi olduğu belirtilen dava ve işlerin öncelikle inceleneceği belirtildiğinden buna da dikkat edilmelidir (m. 435/VII).

**TEMYİZ SONUNDA VERİLECEK KARARLARIN
TEMEL ÖZELLİKLERİ VE İSTİNAFTAKİ
KARARLARDAN FARKI NEDİR?**

Temyiz sonunda verilecek kararlar, yukarıda açıklanan incelemenin niteliği ile doğrudan ilgilidir. Temyizde sadece denetim amacı söz konusu olduğundan ve bu denetim de hukukî yönden yapıldığından, buna uygun kararlar verilecektir. Bu sebeple, temyiz sonunda, kural olarak ya alt derece mahkemesi kararı doğru bulunarak, karar kısmen veya tamamen "*orianacak*" veya doğru bulunmayarak "*bozulacak*"tır. Temyizde, istinaftan farklı olarak, alt derece mahkemesi kararının yerine geçilerek yeniden karar verilmesi söz konusu olmayacaktır. Özellikle bozmadan sonra, yeni bir karar verilmesi gerekiyorsa, o kararı verecek olan alt derece mahkemesidir. Sadece düzelterek onama halinde Yargıtay'ın şeklen bir karar vermesi söz konusudur.

Burada, Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi olarak yargılama yapıp karar verdiği özel durumlar çok istisnaî olduğundan onlar, yapılan açıklamaların tamamen dışında tutularak düşünülmemelidir.

TEMYİZDE ESASA İLİŞKİN OLMAYAN KARARLAR NELERDİR?

83

Temyizde bazen işin esasıyla (yani doğrudan gerçek bir temyiz incelemesi olmadan) ilgili olmayan kararlar verilebilmektedir. Bu durumlar onama ya da bozma kararı yerine, geri çevirme veya ret kararı gibi kararlardır. Örneğin, tebliğatla ilgili eksikliğin bulunması, yanlış dosyanın gönderilmesi, dosyada muhafazası gereken bir delilin ya da dosyanın parçası olan dosya veya evrakın dosya içine konulmaması hallerinde, dosya mahalline geri çevrilir ve eksikliğin tamamlanması istenir.

Özellikle ön incelemeden geçmeyen durumlarda ise, temyiz istemi reddedilir. Burada aslında, alt derece mahkemesinin (temyizi kabil olmayan bir karar, süresinden sonra temyiz gibi) temyize göndermemesi gereken bir dosya gönderilmiştir. Böyle durumlarda temyiz istemi reddedilecek, temyiz istemi hakkında bir karar verilmeyecektir.

**TEMYİZDE
ESASA İLİŞKİN KARAR TÜRLERİ NELERDİR?**

Yukarıda belirtildiği üzere, temyizde işin esasıyla ilgili olarak "onama", "düzelterek onama" veya "bozma" kararları verilecektir. Bu konuda, bugüne kadar süregelen uygulamadan bir farklılık yoktur. Sadece bu kararların sonucu ve etkisi, daha farklı olacaktır. Zira onanan veya bozulan karar, kural olarak bölge adliye mahkemesi kararıdır. Yani, ilk dereceden geçmiş, ardından istinaf incelemesi yapılmış bir karar gözden geçirilmekte, hukukî yönden doğruluğu denetlenerek bir karar verilmektedir. Dolayısıyla böyle bir karar verilirken, sadece kararı incelenen alt derece mahkemesinin (bölge adliye mahkemesi) değil, ondan önce verilmiş karar ya da kararların da mutlaka göz önünde tutulması gereklidir. Aksi halde sağlıklı bir değerlendirme ve karar mümkün olmayacaktır. Çünkü, doğru bir hukukî değerlendirme, tüm yargılama aşamalarının dikkate alınması ile tam olarak sağlanabilecektir.

**TEMYİZDE ONAMA VE DÜZELTEREK ONAMA
KARARI NASIL OLACAKTIR?**

85

Temyiz incelemesi sonunda gönderilen dosya ve verilen karar çerçevesinde, yargılamada ve kararda bir yanlışlık yoksa, temyizden kararı incelenen mahkemenin kararı onanacaktır.

Temyiz incelemesine tâbi kararda, bazı maddî ve usûlî hatalar yapılmış olmakla birlikte, bu hataların boyutu ve niteliği yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyecek nitelikte ise, Yargıtay bu kararın sonuç kısmını değiştirerek ve düzelterek onayabilir (m. 436/II). Kararların düzeltilerek onanması hali, inceleme konusu dosyada tarafların kimlikleri, yazım hataları, hesap hataları ile ifade yanlışlıkları durumunda da uygulanabilir (m. 436/III).

Alt derece mahkemesinin kararı, usûle ve kanuna uygun olmakla birlikte, gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzeltilerek onanır (m. 436/IV).

Yargıtay, onama kararında onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır (m. 436/I). Bu hükümlerle birlikte, Yargıtay'ın bugüne kadar sıklıkla uyguladığı "formül onama" şeklindeki davranışını da terk etmesi gerekir. Aksi halde, kendisi hukukî denetim yapan temyiz

mahkemesi, açık kanun hükmüne aykırı bir davranış sergilemiş olacaktır. Şüphesiz ki, onama halinde bozmadaki kadar ayrıntılı bir gerekçe yazılmayabilir. Ancak, en azından temyiz yoluna başvuran taraflar, bir takım somut hukukî gerekçeler ortaya koyarak bozma istemişlerse, bu temyiz sebeplerinin neden kabul edilmediği belirtilmelidir. Eğer tarafların ciddi ve somut temyiz gerekçeleri yoksa, o zaman kısa bir onama kararı yeterli görülebilir.

Yeni dönemde karar düzeltme yolu kalkmış olacağından, onama kararıyla birlikte karar, şekli anlamda kesinleşecektir.

Yargıtay'ın onama kararı, mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhal taraflara tebliğ edilir. Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi halinde 426/D maddesi hükmü uygulanır (m. 438) (bu konuda bkz. yuk. soru 32).

**TEMYİZDE
BOZMA KARARININ KAPSAMI NASIL OLACAKTIR?**

Yargıtay, tarafların ileri sürdüğü sebeplere dayanarak kararı bozabileceği gibi, re'sen tespit ettiği hukuka aykırılıkları nazara alarak da bozabilir (m. 435/1). Nelerin bozma sebebi olacağı 437. maddede belirtilmiştir (bu konuda ayrıca bkz. yuk. soru 63). Bu çerçevede gerekli inceleme yapılarak karar verilebilir.

Yeni kanun yolu sistemi içinde de, aleyhe bozma yasağının uygulanıp uygulanamayacağı akla gelebilir. Yargıtay temyiz sebepleri ile bağlı olmadığından, sadece taraflardan birisi temyiz yoluna başvurmuş, diğer taraf başvurmamışsa, başvuranın daha aleyhine kararı bozabilir mi? Aleyhe bozma yasağı HUMK'da açıkça düzenlenmemiş olsa da, Yargıtay'ın bugüne kadar verdiği kararlar, doktrindeki görüşler dikkate alındığında, aleyhe bozma yasağının kaynağı, temelde usûlî müktesep hak, tasarruf ve taleple bağıllık ilkelerine dayanmaktadır. Zira, karşı taraf, kararı temyiz etmemiş olmakla, temyiz başvurusunda bulunan taraf lehine usûlî bir müktesep hak oluşmuştur; bir tarafın temyiz etmediği kararı, tasarruf ilkesinin bir sonucu olarak onun lehine, temyiz eden aleyhine bozmak doğru olmayacaktır. Bu açıklamalar çerçevesinde,

86

aleyhe bozma yasağının kural olarak yeni kanun yolu sistemi içinde de uygulama alanı bulacağı sonucuna varılabilir. Buna göre, Yargıtay temyize konu karardaki hukuka aykırılık hallerini tespit etmekle birlikte, eğer bu tespit aleyhe bozma yasağını ihlâl ediyorsa, bozma kararı veremeyecek ve sadece hukuka aykırılığa işaret etmekle yetinecektir. Taraflar da, aleyhe bozma yasağının önüne geçmek istiyorlarsa, temyize cevap vermeleri ve katılmaları yararlı olacaktır.

**BOZMA KARARINDAN SONRA
HANGİ İŞLEMLER YAPILACAKTIR?****87**

Yargıtay'ın bozma kararı da onama kararı gibi mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhal taraflara tebliğ edilir. Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi halinde 426/D maddesi hükmü uygulanır (m. 438) (bu konuda bkz. yuk. soru 32).

Burada onama kararından farklı olarak asıl sorun, Yargıtay'ın bozma kararından sonra dosyanın bölge adliye mahkemesine mi, ilk derece mahkemesine mi gönderileceği hususudur. Kanunda bu konuda ikili bir ayırım yapılmıştır:

• Yargıtay'ın kısmen veya tamamen bozması, bölge adliye mahkemesinin başvurunun esastan reddi hakkındaki kararına ilişkinse, bölge adliye mahkemesi kararı bozularak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir (m. 439/1). Çünkü, bu durumda bölge adliye mahkemesi, istinaf başvurusunu esastan reddetmiş olmakla, ilk derece mahkemesi kararını doğru bulmuştur. Bölge adliye mahkemesi kararının temyiz edilmiş olması, aslında dolaylı olarak ilk derece mahkeme-

si kararını temyiz etmek anlamına gelmektedir. Bölge adliye mahkemesi kararı bozulsa da, bölge adliye mahkemesine yeniden dosyayı göndermek yararlı olmayacaktır. Bu sebeple, bu durumda, bölge adliye mahkemesi kararı bozulmakta, ancak bozmadan sonra yeniden karar vermesi için, dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine ya da uygun görülen (örneğin gerçekten görevli ya da yetkili) diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmektedir. Bilgisi olması için de, bu kararın bir örneği bölge adliye mahkemesine gönderilecektir.

• Yargıtay'ın kısmen ya da tamamen bozma kararı, bölge adliye mahkemesinin düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında verdiği karar hakkında ise, dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir (m. 439/II). Çünkü, bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak, kendisi dava hakkında ya tamamen veya düzelterek yeni bir karar vermiştir. Böyle bir durumda, ilk derece mahkemesi kararından farklı yeni bir karar ortaya çıktığı için, bu kararı veren bölge adliye mahkemesi kararı uygun bulunmayarak bozulmuştur. Bu halde, bozmadan sonra ya aynı bölge adliye mahkemesine veya duruma göre uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine dosya gönderilecektir.

Burada pratik bir ayrım yapılabilir. Bölge adliye mahkemesi kararı temyiz edilse de, dava hakkında asıl karar kimin ise, bozmadan sonra dosya o yere gönderilmektedir.

**BOZMA KARARINDAN SONRA
DOSYA İLK DERECE MAHKEMESİNE GÖNDERİLİRSE,
NELER YAPILACAKTIR?**

88

Bozma ilâmı ile dosyanın gönderildiği ilk derece mahkemesi, öncelikle bir duruşma günü tespit ederek, taraflara bozma kararı ile birlikte davetiye çıkaracaktır. Her ne kadar bu konuda sadece bölge adliye mahkemesi bakımından bir düzenleme yapılmışsa da (m. 439/III), dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi halinde de aynı işlemler yapılmalıdır. Bozmadan sonra ilk derece mahkemesi, duruşmada tarafları dinledikten sonra, bozmaya uyma veya direnme kararı verecektir. Buna göre:

• *Bozmaya uyulması halinde:* İlk derece mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararının doğru olduğunu düşünüyorsa, bozma ilâmına uyma kararı verecektir. Bu uymadan sonra, yeniden inceleme yapılması gerekiyorsa bu incelemeyi yaparak, değilse bozma doğrultusunda karar verecektir. İlk derece mahkemesi, bozmaya uyduktan sonra usûlî müktesep hak ilkesine (ve bunun istisnalarına) uygun hareket ederek karar vermelidir. İlk derece mahkemesinin bu yeni kararına karşı da, şartları varsa kanun yoluna başvurulabilir. Ancak, burada özellik gösteren ve dikkat edilmesi gereken husus, ilk derece mahkemesinin Yargıtay'ın bozma kararına uyma-

sından sonra vereceği yeni karara karşı, artık istinaf yoluna değil, doğrudan temyiz yoluna başvurulması gerektiğidir (m. 439/IV). Bölge adliye mahkemesi, bozmadan önceki ilk verilen yerel mahkeme kararını doğru bulduğuna göre, bozmaya uymadan sonra verilen bu yeni kararı yanlış bulma ihtimali yüksektir. Bu ise, Yargıtay bozması ve buna uyma ile çelişeceğinden, kanun koyucu, hem bu çelişkiye imkân tanımamak hem de gereksiz zaman kaybının önüne geçmek için böyle bir yolu kabul etmiştir.

• *Önceki kararda direnilmesi halinde:* Bozmadan sonra dosyanın gönderildiği ilk derece mahkemesi, duruşmalı incelemeden sonra yapacağı değerlendirme üzerine, Yargıtay bozmasına karşı direnme kararı verebilir. Böyle bir durumda, önceki karar aynen korunsa da, direnme kararına uygun yeneden gerekçe yazılmalıdır. Bu karara (yani ilk derece mahkemesinin direnme kararına) karşı da kanun yoluna başvurulabilir, ancak burada da istinafa değil, temyiz yoluna başvurulacaktır. Ancak direnme kararı hakkında temyiz yoluna başvurulduğunda, bu konudaki inceleme Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yapılacaktır (m. 439/V). Direnme kararından sonra Hukuk Genel Kurulu kararına uymak ve o doğrultuda inceleme yapılarak karar verilmek zorunludur (m. 439/VI).

**BOZMA KARARINDAN SONRA
DOSYA BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNE
GÖNDERİLİRSE NELER YAPILACAKTIR?**

89

Bozma ilâmı ile dosyanın gönderildiği bölge adliye mahkemesi, öncelikle bir duruşma günü tespit ederek, taraflara bozma kararı ile birlikte davetiye çıkaracaktır (m. 439/III). Bozma üzerine bölge adliye mahkemesi de, duruşmada tarafları dinledikten sonra bozmaya uyma veya direnme kararı verecektir. Buna göre:

- *Bozmaya uyulması halinde:* Bölge adliye mahkemesi de ilk derece mahkemesi gibi, Yargıtay'ın bozma kararının doğru olduğunu düşünüyorsa, bozma ilâmına uyma kararı verecektir. Bu uymadan sonra, yeniden inceleme yapılması gerekiyorsa bu incelemeyi yaparak, değilse bozma doğrultusunda karar verecektir. Bölge adliye mahkemesinde de bozmaya uyulduktan sonra, usûlî müktesep hak ilkesine (ve bunun istisnalarına) uygun hareket ederek karar verilmelidir. Bozmaya uyduktan sonra verilen bu yeni karara karşı da, şartları varsa temyiz yoluna başvurulabilir.

- *Önceki kararda direnilmesi halinde:* Bozmadan sonra dosyanın gönderildiği bölge adliye mahkemesi, duruşmalı incelemeden sonra yapacağı değerlendirme üzerine, Yargıtay

89

bozmasına karşı direnme kararı verebilir. Böyle bir durumda, bölge adliye mahkemesi önceki kararı korusa da, direnme kararına uygun yeniden gerekçe yazmalıdır. Bu karara karşı da temyiz yoluna başvurulabilir. Direnme kararı hakkında temyiz yoluna başvurulduğunda, bu konudaki inceleme mercii yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'dur (m. 439/V). Direnme kararından sonra Hukuk Genel Kurulu kararına uyulmak ve o doğrultuda inceleme yapılarak karar verilmek zorunludur (m. 439/VI).

**YENİ KANUN YOLU ÇERÇEVESİNDE,
YARGILAMANIN YENİLENMESİ KONUSUNDA
BİR DEĞİŞİKLİK OLMUŞ MUDUR?**

90

Yeni kanun yoluna ilişkin hükümlerin kabulünden sonra, yargılamanın yenilenmesi ile ilgili hükümlerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Yargılamanın yenilenmesi, mevcut haliyle (m. 445-545) uygulanmaya devam edilecektir.

**YENİ KANUN YOLU SİSTEMİNİN
SAĞLIKLI UYGULANABİLMESİ İÇİN,
AVUKATLARIN GÖZ ÖNÜNDE TUTMASI GEREKEN
HUSUSLAR NELERDİR?**

Yeni kanun yolu sisteminin sağlıklı uygulanabilmesi için, öncelikle avukatların mevcut bilgilerinin tümünü gözden geçirmeleri gerekmektedir. Çünkü, yeni kanun yolu yeni bir anlayışı da birlikte getirmektedir. Bu yeni sistemde, ilk derece mahkemesi yargılamasında ortaya konulacak iddia, savunma ve yargılama performansı daha da önem taşıyacağından, dava öncesi hazırlık ve ilk derecede izlenen yolun önemi artacaktır. Zira, ilk derecede çizilen rota, özel durumlar dışında istinaf aşamasında değiştirilemeyecek, orada ileri sürülen vakıa ve delillerle bağlı kalınacaktır.

İstinaf bir kanun yolu olmasına rağmen, gerek dilekçelerin hazırlanması gerekse yargılama, temyizden çok farklıdır. Bu sebeple, iyi bir istinaf dilekçesi yazılması ve istinafa hazırlık önemlidir. İstinafta temyizdeki gibi, kararın onanması ya da bozulması istenemeyecektir. İstinafta verilmesi istenen kararın niteliğine uygun şekilde dilekçe yazılmalı ve talepte bulunulmalıdır.

Yeni düzenlemede, artık Yargıtay'ın tüm ayrıntılara girerek inceleme yapması düşünülemez. Bu sebeple özellikle

maddî vakıtlarla ilgili konuların, istinaf aşamasında iyi ortaya konulması zorunludur. Temyiz dilekçelerinde, sadece yargılama hukuku ve maddî hukukun uygulanmasındaki yanlışlıklara dikkat çekilmelidir.

Yargılama hukukunun, hakkın kazanılması ve kaybedilmesinde önemli rol oynadığı düşünüldüğünde, üç dereceli hale gelen yargılama sistemimiz karşısında, tüm bu aşamalardan önce, bu aşamalara uygun iyi bir hazırlık yapılması; her aşamanın niteliğine uygun davranılması önem taşımaktadır. Yargılamanın sağlıklı, doğru ve çabuk yürütülmesinde avukat önemli bir role ve göreve sahiptir. Bu görevin iyi yerine getirilmesi halinde, yeni kanun yolu sistemi iyi işletecek, daha doğru ve sağlıklı kararlara ulaşılması daha kolay olacak, hak ve adalet daha doğru dağıtılacaktır. Bilhassa yeni sistemle ilgili olarak ilk başta, mahkemeler tarafından bazı yanlışlıkların yapılması normaldir. Ancak, avukatların hazırlıklı olmaları durumunda, onlara yardımcı olunup yol gösterilerek yargı organlarının ve hâkimlerin de yapacakları yanlışlıkların önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Bu Avukatlık Kanunu'nun 1. ve 2. maddesi gereğince, avukatlar için hem hak hem de bir görevdir.

**YENİ KANUN YOLU SİSTEMİNİN
SAĞLIKLI UYGULANABİLMESİ İÇİN HÂKİMLERİN
GÖZ ÖNÜNDE TUTMASI GEREKEN
HUSUSLAR NELERDİR?**

Yukarıda avukatlar için söylenen birçok şey hâkimler için de geçerlidir. Hâkimlerin ilk derecede, istinafta ve Yargıtay'da, her aşamanın niteliğine uygun davranması ve yargılama yapması çok ama çok önemlidir. Her bir aşamada yapılan yanlışlık, bir sonraki aşamada katlanarak daha da büyüyecektir.

Yargılamayı asıl yürütenin hâkimler olması, onların sorumluluklarını daha da çok artırmaktadır. Şu anda maaş, yargılama hukuku, adeta kısmen uygulanan, metruk hükümler haline gelmiş, yargılama kesitleri iç içe geçmiş, bir yargılama aşaması tamamlanmadan diğerine geçilir hale gelmiştir. Yargılama kurallarına, çoğunlukla gerek avukatlar gerekse hâkimler tarafından özen gösterilmemektedir. Her mahkemeye her hâkime göre, adeta yeni bir yargılama usûlü oluşmuş, her avukatın bir usûl anlayışı ortaya çıkmıştır. Uygulamada yargılamalar bazen kanun hükümleriyle değil, kanun hükümlerine de aykırı mahkemelerin prensip kararlarıyla yürütülmektedir. Oysa yargılamanın haritası, yargılama kurallarıdır. Yanlış bir harita ile doğru bir hedefe varılamaz.

Uygulamada önce, haritanın dışına çıkılmakta, sonra bu kanıksanmakta, ardında da yanlış sonuçlara varılınca şikayet edilmektedir. Hatta çok yanlış bir düşünce sonucu "*teori başka uygulama başka*" bir özdeyiş olarak yerleşmiştir. Yargılama kanunu tek olduğuna göre, ortaya çıkan "*başkalık*", yargılama kurallarının uygulanmayıp "*başkalaştırılmış*" olmasından kaynaklanmaktadır.

Yeni sistemle birlikte, yeni bir anlayışla bu yanlışlıkların önüne geçilmeye çalışılmalıdır. Çünkü hak ve adalet sadece bir iş değil, toplumsal düzenin temelidir. Bu temeli korumak mahkeme ve hâkimlerin görevidir. Ayrıca hukuku uygulamada hem yetkili hem de görevli olan hâkimler daha da titiz davranmalıdır.

93

**HUKUK YARGILAMASI KONUSUNDA
YENİ HAZIRLANAN TASARI'NIN KANUNLAŞMASI
HALİNDE, YUKARIDA VERİLEN BİLGİLER
GEÇERLİLİĞİNİ YİTİRECEK MİDİR?**

Hukuk yargılamasına ilişkin tasarıda (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı), HUMK'da değişiklik yapan 5236 sayılı kanunla kabul edilen ve yukarıda açıklanan sistemin dışında yeni bir sistem kabul edilmemiş, sadece bazı küçük ifade düzeltmeleri yapılmıştır. Tasarı aynen veya mevcuda yakın kanunlaştığı takdirde, yukarıda, sorular ve cevaplarla ortaya konulmaya çalışılan sistemin ve düzenlemenin dışında bir yenilik söz konusu olmayacaktır.

Dizin

Sayı

- 4949 sayılı kanun, 85.
 5235 sayılı kanun (5235 s. k.), 26, 29, 34, 55, 79.
 5235 s. k. m. 25, 34.
 5235 s. k. m. 35/1, b. 1, 55.
 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 10.
 5235 sayılı kanunun geçici 3. maddesi, 27.
 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 10.
 5236 sayılı kanun, 30, 92, 132.
 5308 sayılı İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 10.
 5311 sayılı kanun (5311 s. k.), 51, 52, 85, 86.
 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10.
 5348 sayılı kanun, 30.
 95 sayılı Tavsiye Kararı, 24.

A

- adalet, 1, 2, 129, 131.
 Adalet Bakanlığı, 22, 26, 34, 88.
 Adana, 26.
 AİHS, 24.
 Almanya, 14, 15.
 Ankara, 26.

Sorularla İstinaf

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 24, 25.

Avrupa Konseyi, 24.

Avusturya, 14.

B

Başvuru harcı, 44.

bölge adliye mahkemesi, 27, 29, 32, 33, 37, 39, 50, 52, 54, 55,
56, 57, 59, 64, 66, 73, 76, 81, 82, 83, 88, 90, 93, 95, 96, 98,
101, 104, 106, 108, 110, 116, 121, 122, 123, 125, 126.

Bursa, 26.

C

Cumhuriyet, 16, 17, 26, 29, 88.

Cumhuriyet Başsavcısı, 29.

Cumhuriyet Savcısı, 26.

D

Diyarbakır, 26.

E

Erzurum, 26.

F

Fransa, 14, 15, 22.

H

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, 26, 34.

Harçlar Kanunu, 44, 99.

Hollanda, 14.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 30.

HUMK, 13, 30, 31, 32, 33, 78, 86, 90, 119, 132.

HUMK m. 426G, 33.

HUMK m. 426R/II, 32.

- HUMK m. 426A, 35.
 HUMK m. 426B, 36, 54.
 HUMK m. 426C, 39, 49.
 HUMK m. 426D, 44, 46.
 HUMK m. 426E, 38.
 HUMK m. 426F, 45, 46.
 HUMK m. 426F/II, 46.
 HUMK m. 426G, 33, 47, 49, 103.
 HUMK m. 426H, 48, 102.
 HUMK m. 426İ, 50, 103, 104.
 HUMK m. 426J, 51, 52.
 HUMK m. 426K, 80.
 HUMK m. 426L, 37, 55, 80.
 HUMK m. 426M, 33, 62, 80, 81, 82.
 HUMK m. 426M, I-3, 33.
 HUMK m. 426M-I, 33.
 HUMK m. 426N, 56.
 HUMK m. 426O, 37, 59, 79.
 HUMK m. 426P, 60.
 HUMK m. 426R, 32, 49, 71.
 HUMK m. 426S, 60, 61.
 HUMK m. 426U, 57, 72.
 HUMK m. 427, 78, 94.
 HUMK m. 435, 93, 110, 111, 112, 113, 119.
 HUMK m. 436, 117.
 HUMK m. 438, 118, 121.
 HUMK m. 439, 87, 121, 122, 123, 124, 125, 126.

İ

- İcra ve İflâs Kanunu, 35, 51, 52, 85, 105.
 İİK m. 258/III, 35, 85.
 İİK m. 265, 85, 86.
 İİK m. 36, 52, 106.
 İİK m. 36/V, 52, 106.

Sorularla İstinaf

İİK m. 363, 38, 52.

İİK m. 363/IV, 52.

İİK m. 364, 106.

İİK m. 40/I, II, 52.

ikinci derece kanun yolu, 4.

İş Mahkemeleri Kanunu, 35.

İşMK m. 8, 38, 94.

İsveç, 14.

İzmir, 26.

K

karar düzeltme, 4, 9, 12, 20, 87, 118.

Karar ve İlâm Harcı, 44.

Kat Mülkiyeti Kanunu, 90.

Konya, 26.

N

Nafaka, 52.

O

objektif, 1, 20.

Osmanlı İmparatorluğu, 16.

R

RG (Resmi Gazete), 10, 26, 99.

S

Samsun, 26.

şer'îye mahkemeleri, 17.

silahların eşitliği ilkesi, 25.

somut, 1, 11, 78, 98, 118.

soyut, 1, 98.

süje, 1.

T

temyiz, 4, 8, 9, 12, 19, 20, 23, 25, 28, 30, 31, 51, 60, 67, 72, 74,
78, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 101, 102,
103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 113, 114, 115, 118,
119, 121, 122, 124, 125, 126.

U

üçüncü derece kanun yolu, 4.
üniter, 18, 22.

Y

Yargıtay Birinci Başkanlığı, 29.
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 28, 124, 126.
Yargıtay Kanunu, 29, 110.
Yargıtay, 8, 9, 12, 13, 20, 21, 28, 29, 51, 59, 67, 79, 80, 82, 83,
88, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 103, 104, 106, 108, 109, 110,
111, 112, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 128, 130.
YarK m. 17, 109.

YENİ KANUN YOLU SİSTEMİ İLE İLGİLİ TEMEL MEVZUAT¹

ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN KURULUŞ, GÖREV VE YETKİLERİ HAKKINDA KANUN

(Kanun No: 5235 - RG, T. 07.10.2004, S. 25606)

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1. - Bu Kanun, adli yargı ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerini düzenler.

¹ Burada, konuyla ilgili tüm mevzuata değil, önemli ve temel olanlarına yer verilmiştir. Burada yer verilen düzenlemelerin bir kısmı bağımsız bir kanun olarak uygulama alanı bulmaktayken (örneğin, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun böyledir), diğer bir kısmı ise, ancak belirli bir kanunda değişiklik yapmaktadır (örneğin, 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun). Özellikle değişiklik yapan kanunların değişiklik yaptığı kanun içindeki hükümlerle birlikte düşünülmesi yararlı olacaktır.

İlk derece mahkemeleri

MADDE 2. - Adli yargı ilk derece mahkemeleri, hukuk ve ceza mahkemeleridir.

Bölge adliye mahkemeleri

MADDE 3. - Adli yargı ikinci derece mahkemeleri, bölge adliye mahkemeleridir.

İKİNCİ KISIM

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Hukuk Mahkemeleri

Hukuk mahkemeleri

MADDE 4. - Hukuk mahkemeleri, sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemeleridir.

Hukuk mahkemelerinin kuruluşu

MADDE 5. - Hukuk mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri tek hâkimlidir.

Asliye ticaret mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemede bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır.

Özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde hukuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Hukuk mahkemeleri arasında iş dağılımı yapılması ve iş dağılımına ilişkin esaslar Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Hukuk mahkemeleri buldukları il veya ilçenin adı ile anılır.

Hukuk mahkemelerinin görevleri

MADDE 6. - Sulh hukuk mahkemeleri, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirir.

Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar.

Özel kanunlarla kurulan hukuk mahkemelerinin görevleri saklıdır.

Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi

MADDE 7. - Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

Büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki il ve ilçelerin adı ile anılan sulh veya asliye hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir hukuk mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan hukuk mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ceza Mahkemeleri

Ceza mahkemeleri

MADDE 8. - Ceza mahkemeleri, sulh ceza, asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemeleridir.

Ceza mahkemelerinin kuruluşu

MADDE 9. - Ceza mahkemeleri, her il merkezi ile bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Sulh ceza ve asliye ceza mahkemeleri tek hâkimlidir.

Ağır ceza mahkemesinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Bu mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır.

Özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin hükümler saklıdır.

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

Ceza mahkemeleri buldukları il veya ilçenin adı ile anılır.

Sulh ceza mahkemesinin görevi

MADDE 10. - Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarına ve güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması, sulh ceza mahkemelerinin görevi içindedir.

Asliye ceza mahkemesinin görevi

MADDE 11. - Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.

Ağır ceza mahkemesinin görevi

MADDE 12. - Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir.

Diğer ceza mahkemelerinin görevleri

MADDE 13. - Diğer ceza mahkemeleri, özel kanunlarla belirlenen dava ve işleri görür.

Mahkemenin görevinin belirlenmesi

MADDE 14. - Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur.

Ceza mahkemelerinin yargı çevresi

MADDE 15. - Ceza mahkemelerinin yargı çevresi, buldukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

Ağır ceza mahkemeleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki il ve ilçenin adı ile anılan sulh veya asliye ceza mahkemelerinin yargı çevresi, il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak bir ceza mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, özel kanunlarında yargı çevresi belirtilmemiş olan diğer ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Cumhuriyet Başsavcılığı

Cumhuriyet başsavcılığının kuruluşu

MADDE 16. – Mahkeme kuruluşu bulunan her il merkezi ve ilçede o il veya ilçenin adı ile anılan bir Cumhuriyet başsavcılığı kurulur.

Cumhuriyet başsavcılığında, bir Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı bulunur. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kararıyla bir veya birden fazla Cumhuriyet başsavcıvekili atanır.

Cumhuriyet başsavcılığının görevleri

MADDE 17. – Cumhuriyet başsavcılığının görevleri şunlardır:

1. Kamu davasının açılmasına yer olup olmadığına karar vermek üzere soruşturma yapmak veya yaptırmak,
2. Kanun hükümlerine göre, yargılama faaliyetlerini kamu adına izlemek, bunlara katılmak ve gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,
3. Kesinleşen mahkeme kararlarının yerine getirilmesi ile ilgili işlemleri yapmak ve izlemek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhuriyet başsavcısının görevleri

MADDE 18. – Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,
2. Başsavcılığın verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak, iş bölümünü yapmak,
3. Gerekliğinde adli göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının; ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde görevli Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcivekilleri, Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

Asliye ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının o yer yargı çevresinde görevli Cumhuriyet savcıları ile bağlı birimler üzerinde gözetim ve denetim yetkisi vardır.

Cumhuriyet başsavcivekilinin görevleri

MADDE 19. - Cumhuriyet başsavcivekilinin görevleri şunlardır:

1. Cumhuriyet başsavcısının verdiği görevleri yerine getirmek,
2. Cumhuriyet savcılarının adli ve idari görevlerine ilişkin işlemlerini inceleyip Cumhuriyet başsavcısına bilgi vermek,
3. Gerekliğinde adli göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
4. Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda ona vekâlet etmek.

Aynı yerde görev yapan birden çok Cumhuriyet başsavcivekili bulunduğu anda, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

Cumhuriyet savcısının görevleri

MADDE 20. - Cumhuriyet savcısının görevleri şunlardır:

1. Adli göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak ve kanun yollarına başvurmak,
2. Cumhuriyet başsavcısı tarafından verilen adli ve idari görevleri yerine getirmek,
3. Gerekğinde Cumhuriyet başsavcısına vekâlet etmek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Aynı yerde görev yapan Cumhuriyet başsavcivekili bulunmadığında, Cumhuriyet başsavcısına vekâlet edecek olanı Cumhuriyet başsavcısı belirler.

Cumhuriyet savcılarının yetkisi

MADDE 21. - Cumhuriyet savcıları, buldukları il merkezi veya ilçenin idari sınırları ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idari sınırları içerisinde yetkilidirler.

Ağır ceza mahkemesi ile özel kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemelerinin yargı çevresinde yer alan Cumhuriyet başsavcılıkları, yetki alanları içerisinde yürüttükleri bu mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili soruşturmaları yapar ve ivedi, zorunlu işlerin tamamlanmasından sonra düşünce yazısına soruşturma evrakını ekleyip ağır ceza mahkeme-

si veya özel kanunlarla kurulan diğ er ceza mahkemelerinin Cumhuriyet başsavcılığına gönderirler.

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde bulunan Cumhuriyet başsavcılar ı, bu yer ceza mahkemelerinin yargı çevresinde yetkilidir. Ancak, büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ağır ceza mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğ er ceza mahkemelerinin görevine giren işlerde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Cumhuriyet savcılar ı gecikmesinde sakınca bulunan veya olayın özelliğinin gerektirdiğ i hâllerde, yer aldıkları veya görevli oldukları Cumhuriyet başsavcılıklarının yetki sınırları ile bağılı olmaksızın keşif ve diğ er soruşturma işlemlerini yapmaya yetkilidirler.

Diğ er kanunların Cumhuriyet savcılarının yetkisine ilişkin hükümleri saklıdır.

Duruşmalarda Cumhuriyet başsavcılığ ını temsil

MADDE 22. - Kanunlarda Cumhuriyet savcılığ ının görev yapacağı belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara, Cumhuriyet başsavcısı, görevlendireceğ i Cumhuriyet başsavcivekili veya Cumhuriyet savcısı katılır. Gerektiğ inde duruşmalara birden çok Cumhuriyet savcısı katılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu

MADDE 23. - Ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yargı çevresinde görev yapmak üzere bir adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu kurulur. Bu komisyonun kuruluş şekli, görev ve yetkileri hakkında 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 113 ilâ 115 inci maddeleri uygulanır.

Müdürlükler

MADDE 24. - Her mahkemede bir yazı işleri müdürlüğü kurulur.

Her Cumhuriyet başsavcılığında, yazı işleri müdürlüğü ile Adalet Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde ayrıca idari, malî ve teknik işlerle ilgili müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Bölge Adliye Mahkemeleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Kuruluş

MADDE 25. - Bölge adliye mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur.

Bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin belirlenmesine, değiştirilmesine veya bu mahkemelerin kaldırılmasına Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince alınacak kararlar, Resmî Gazetede yayımlanır.

Bölge adliye mahkemelerinin oluşumu

MADDE 26. - Bölge adliye mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur.

Bölge adliye mahkemesi başkanlığı

MADDE 27. - Her bölge adliye mahkemesinde bir başkan bulunur. Başkanlık, başkan ile yazı işleri müdürlüğünden oluşur.

Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu

MADDE 28. - Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur.

Bölge adliye mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurulun başkanlığını daire başkanlarından kıdemli olanı yerine getirir.

Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin kıdemli üyesi kurula katılır.

Bölge adliye mahkemesi daireleri

MADDE 29. - Bölge adliye mahkemeleri, hukuk ve ceza dairelerinden oluşur. Her bölge adliye mahkemesinde en az üç hukuk ve en az iki ceza dairesi bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir.

Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı

MADDE 30. - Her bölge adliye mahkemesinde bir Cumhuriyet başsavcılığı bulunur. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısından oluşur.

En kıdemli Cumhuriyet savcısı, Cumhuriyet başsavcivekili olarak görev yapar.

Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu

MADDE 31. - Her bölge adliye mahkemesinde bir bölge adliye mahkemesi adalet komisyonu bulunur.

Komisyon, bölge adliye mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen bir asıl üye ile bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısından oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından bir yedek üye belirler. Başkanın yokluğunda en kıdemli daire başkanı, Cumhuriyet başsavcısının yokluğunda Cumhuriyet başsavcivekili ve asıl üyenin yokluğunda yedek üye komisyona katılır.

Komisyon eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

Müdürlükler

MADDE 32. - Bölge adliye mahkemesi başkanlığında, dairelerinde, Cumhuriyet başsavcılığında ve adalet komisyonunda birer yazı işleri müdürlüğü, Cumhuriyet başsavcılığında ayrıca bir idarî işler müdürlüğü ile ihtiyaç duyulan diğer müdürlükler kurulur.

Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

Müdürlüklerde çalışanların atama, disiplin ve diğer özlük işlerinde adli yargı ilk derece mahkemelerinde görevli personelin tâbi oldukları hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler

Bölge adliye mahkemelerinin görevleri

MADDE 33. - Bölge adliye mahkemelerinin görevleri şunlardır:

1. Adli yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,

2. Adli yargı ilk derece mahkemesi olarak yargı çevresi içerisindeki adli yargı ilk derece mahkemesi hâkimleri aleyhinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre açılacak tazminat davalarına bakmak,

3. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanın görevleri

MADDE 34. - Bölge adliye mahkemesi başkanının görevleri şunlardır:

1. Mahkemeyi temsil etmek,

2. Bölge adliye mahkemesi başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, başkanlar kurulu ile komisyon kararlarını yürütmek,

3. Mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak, genel yönetim işlerini yürütmek ve bu yolda uygun göreceği önlemleri almak,

4. Bölge adliye mahkemesi memurlarını denetlemek veya denetletmek, personelden kendisine doğrudan bağlı

olanlar hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,

5. Hükme bağlanan işlerde adli yargı ilk derece mahkeme hâkim ve savcılarına verilen not fişlerini mercilerine göndermek,

6. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanlar kurulunun görevleri

MADDE 35. - Bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesi hukuk ve ceza dairelerinin numaralarını ve aralarındaki işbölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak,

2. Hukukî veya fiilî nedenlerle bir dairenin kendi üyeleri ile toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmek,

3. Re'sen veya bölge adliye mahkemesinin ilgili hukuk veya ceza dairesinin ya da Cumhuriyet başsavcısının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu veya Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların, benzer olaylarda bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında ya da bu mahkeme ile başka bir bölge adliye mahkemesi hukuk veya ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında uyuşmazlık bulunması hâlinde bu uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtay Birinci Başkanlığından istemek,

4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(3) numaralı bende göre yapılacak istem hakkında 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 45 inci maddesi kıyas yoluyla uygulanır.

Başkanlar kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

Hukuk dairelerinin görevleri

MADDE 36. - Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adli yargı ilk derece hukuk mahkemelerinden verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyip karara bağlamak,

2. Adli yargı ilk derece mahkemesi olarak; yargı çevresi içerisindeki adli yargı ilk derece mahkemesi hâkimleri aleyhine Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre açılan tazminat davalarına bakmak,

3. Yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece hukuk mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek,

4. Yargı çevresindeki yetkili adli yargı ilk derece hukuk mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir hukuk mahkemesine nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek,

5. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Ceza dairelerinin görevleri

MADDE 37. – Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin görevleri şunlardır:

1. Adli yargı ilk derece ceza mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak,
2. Yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek,
3. Yargı çevresindeki adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, o davanın bölge adliye mahkemesi yargı çevresi içerisinde başka bir adli yargı ilk derece ceza mahkemesine nakli hakkında karar vermek,
4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 38. – Bölge adliye mahkemesi daire başkanlarının görevleri şunlardır:

1. Dairelerinde uyumlu, verimli ve düzenli bir çalışmanın gerçekleşmesini ve işlerin makul süre içinde incelenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak, dairenin kendi kararları arasında meydana gelen farklılık ve uyumsuzlukların giderilmesi için tedbirler almak, dosya hakkında rapor hazırlayacakları tespit etmek ve kararların yazılmasını sağlamak,
2. Personelin sicil raporlarını düzenlemek, izin isteklerini düşünceleriyle birlikte adalet komisyonuna aktarmak,
3. Dairede görevli yazı işleri müdürlüğünün işleyişini

denetlemek ve personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,

4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Üyelerin görevleri

MADDE 39. - Bölge adliye mahkemesi üyelerinin görevleri şunlardır:

1. Daire başkanı tarafından verilen dosyaları gerekli şekilde ve zamanında inceleyerek heyete sunmak, rapor hazırlamak ve kararlarını yazmak,

2. Dairelerindeki duruşma ve müzakerelere katılmak,

3. Dairenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasının sağlanmasında ve işlerin makul süre içinde incelenip karara bağlanmasında daire başkanına yardım etmek,

4. Bu Kanun uyarınca daire başkanı tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhuriyet başsavcısının görevleri

MADDE 40. - Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek,

2. Cumhuriyet başsavcılığının verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak,

3. Bölge adliye mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek,

4. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyaların incelenerek yazılı düşünce ile birlikte ilgili daireye gönderilmelerini ve duruşmalara katılmayı sağlamak,

5. Ceza dairelerinin kararlarına karşı gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,

6. Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak,

7. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının ilerleme belgelerini düzenlemek,

8. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarını üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanmak,

9. Cumhuriyet başsavcılığı müdürlüklerini ve personeli denetlemek veya denetletmek,

10. Cumhuriyet başsavcılığında görevli personel hakkında ilgili kanunda belirtilen disiplin cezalarını uygulamak,

11. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Cumhuriyet savcılarının görevleri

MADDE 41. - Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarının görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemesine gelen ceza davalarına ilişkin hüküm ve kararlara ait dosyalardan kendilerine verilenleri inceleyerek yazılı düşüncesiyle birlikte ilgili daireye göndermek ve duruşmalara katılmak,

2. Ceza daireleri kararlarına karşı gerektiğinde kanun yollarına başvurmak,

3. Cumhuriyet başsavcısının vereceği diğer görevleri yapmak,

4. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri

MADDE 42. - Bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun görevleri şunlardır:

1. Bölge adliye mahkemelerinin hâkim ve savcılarını dışında kalan personeli hakkında, kanunlarla adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonuna verilen tüm görevleri yerine getirmek,

2. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nitelik ve Atama

Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 43. - Bölge adliye mahkemesi başkanı birinci sınıf; daire başkanı birinci sınıfa ayrılmış ve Yargıtay üyeliğine seçilme hakkını yitirmemiş, daire üyeleri birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve savcılarını arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır. Bunlar, dört yıldan önce başka bir yere veya göreve atanamazlar, ancak meşru mazeretleri durumunda muvafakatları alınarak veya haklarında yapılacak soruşturma sonunda görev yeri veya görevlerinin

değiştirilmesine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilebilir.

Cumhuriyet başsavcısı ve savcılarının nitelikleri ve atanmaları

MADDE 44. - Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcıları birinci sınıfa ayrılmış ve Yargıtay üyeliğine seçilme hakkını yitirmemiş; bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcıları hâkimlik ve savcılık mesleğinde fiilen en az sekiz yıl görev yapmış ve üstün başarısı ile bölge adliye mahkemesinde yararlı olacağı anlaşılmış bulunan adli yargı hâkim ve savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır. Bunlar, dört yıldan önce başka bir yere veya göreve atanamazlar, ancak meşru mazeretleri durumunda muvafakatları alınarak veya haklarında yapılacak soruşturma sonunda görev yeri veya görevlerinin değiştirilmesine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilebilir.

İstek üzerine atama

MADDE 45. - Yargıtay daire başkanı ve üyeleri, bu görevlerinden dolayı kazanılmış hakları ile üyelik hakları saklı kalmak kaydıyla, istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mahkemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına atanabilirler. Bu şekilde ataması yapılanların başka bir bölge adliye mahkemesine atanmasında da aynı usul uygulanır.

Adli yargı hâkim sınıfından olan Adalet Bakanlığı yüksek müşavirleri, müsteşar yardımcıları, Teftiş Kurulu Başkanı ve genel müdürleri, bağımsız daire başkanları istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge adliye mah-

kemesi başkanlığına, daire başkanlıklarına veya Cumhuriyet başsavcılığına atanabilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Toplantı ve karar

MADDE 46. - Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır, kararlar çoğunlukla verilir.

Hukukî veya fiilî nedenlerle bir daire toplanamazsa, başkanlar kurulunun kararıyla diğer dairelerden, bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca diğer bölge adliye mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır.

Daire başkanının hukukî veya fiilî nedenlerle bulunamaması halinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık yapar.

Soruşturma ve kovuşturma usulü

MADDE 47. - Bölge adliye mahkemesi başkanı, daire başkanları, üyeleri, Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının görevden doğan veya görev sırasında işlenen suçları ile şahsî suçlarından, sıfat ve görevleri gereklerine uymayan tutum ve davranışlarından dolayı haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda özel kanunlarında yazılı hükümler uygulanır.

Şu kadar ki, bunların görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle soruşturma ve kovuşturma

mercii olarak kanunda yazılı ağır ceza mahkemesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısına verilen görevler, en yakın bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesi ile bu mahkeme nezdindeki Cumhuriyet başsavcısı tarafından yerine getirilir. Kovuşturma mercii Yargıtayın görevli ceza dairesidir.

Bölge adliye mahkemesi başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcılarının şahsî suçları hakkında genel hükümlere göre yapılacak soruşturma ve kovuşturma görevi, en yakın bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı ile bu bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç türüne göre görevli ceza dairesine aittir.

Denetleme

MADDE 48. - Bölge adliye mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılıkları ile bölge adliye mahkemeleri adalet komisyonlarının denetimleri, adalet başmüfettişlerince yapılır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Son Hükümler

Değiştirilen hükümler

MADDE 49. - 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 28 inci maddesinin kenar başlığı "Yargıtay, Danıştay ve bölge adliye mahkemesi notları" olarak, 113 ve 114 üncü maddelerde geçen "adli yargı adalet komisyonları" ibaresi "adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komis-

yonları" olarak değiştirilmiş; 28 inci maddeye beşinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bölge adliye mahkemesi daireleri, yaptıkları incelemeler sırasında kararı veren hâkimler ve Cumhuriyet savcılar hakkında bu madde hükümlerine göre not verirler. Doldurulan fişler Adalet Bakanlığına gönderilmek üzere bölge adliye mahkemesi başkanlığına verilir.

MADDE 50. - 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa ekli (1) sayılı cetvelin "Birinci Sınıf" bölümüne "Bölge adliye mahkemesi başkanlığı", "Bölge adliye mahkemesi daire başkanlığı", "Bölge adliye mahkemesi üyeliği", "Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı"; "Birinci Sınıfa ayrılmış" bölümüne "Bölge adliye mahkemesi daire başkanlığı", "Bölge adliye mahkemesi üyeliği", "Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı", "Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılığı" ile "2. Sınıf" bölümünün 1 ilâ 4 üncü derecelerine "Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılığı" görev unvanları eklenmiştir.

MADDE 51. - 4.2.1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine aşağıdaki (a) bendi eklenmiş, mevcut (a) ve (b) bentleri (b) ve (c) olarak teselsül ettirilmiştir.

2. a) Aynı veya farklı yer bölge adliye mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar bakımından hukuk daireleri arasında veya ceza daireleri arasında uyuşmazlık bulunursa,

MADDE 52. - 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (1) sayılı tarifenin "(A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün "I- Başvurma harcı:" başlıklı bendinin (3) numaralı alt bendinin girişine, "III- Karar ve İlam harcı:" başlıklı bendinin nispi harçla ilgili (e) alt bendindeki "Yukarıda-

ki nispetler" ibaresinden sonra gelmek üzere ve maktu harçla ilgili (c) alt bendinin girişine "Bölge Adliye Mahkemeleri," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 53. - Bu Kanunla kurulan bölge adliye mahkemelerinin ihtiyaçları için Adalet Bakanlığı taşra teşkilâtında kullanılmak üzere ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) ve (II) sayılı Cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

Kaldırılan hükümler

MADDE 54. - 8.4.1924 tarihli ve 469 sayılı Mehakimi Şer'iyenin İlğasına ve Mehakimin Teşkilatına Ait Ahkâmı Muaddil Kanun, 11 Nisan 1329 tarihli Sulh Hâkimleri Hakkında Kanunu Muvakkat, 26.4.1926 tarihli ve 825 sayılı Ceza Kanununun Mevkii Mer'iyete Vaz'ına Müteallik Kanununun 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görüşülmekte olan dava ve işlerde mahkemelerin görevinde bir değişikliğin söz konusu olduğu hallerde, üst görevli mahkemeler yargılamaya devam ederler, alt görevli mahkemeler görevsizlik kararı vererek dosyayı üst görevli mahkemeye gönderirler.

GEÇİCİ MADDE 2. - Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde 25 inci maddede öngörülen bölge adliye mahkemelerini kurar. Bölge adliye mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurttta göreve başlayacakları tarih, Resmî Gazetede ilân edilir.

Bölge adliye mahkemeleri göreve başlamadan önce Hâ-

kimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu mahkemelerin başkanları, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet başsavcısı ve savcılarının atamaları yapılır. Bölge adliye mahkemelelerinde görev yapacak diğer personelin atamaları da aynı süre içinde yapılır.

GEÇİCİ MADDE 3. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç iki yıl içinde bölge adliye mahkemeleri için ihtiyaç duyulan bina, araç ve gereçler, yapım, satın alma veya kiralama yoluyla sağlanır.

Kurulacak mahkemelerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, Adalet Bakanlığı bütçesi içinde mevcut veya yeniden açılacak tertiplere Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinden aktarma ve bununla ilgili diğer işlemleri yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Yürürlük

MADDE 55. - Bu Kanun 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 56. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

HUKUK USULÜ MUHAKEMLERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN

(Kanun No: 5236 - RG, T. 07.10.2004, S. 25606)

MADDE 1. - 18.6.1927 tarihli ve 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 25. - Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiilî veya hukukî bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargısal sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulur.

İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca belirlenir.

Bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca verilen merci tayini kararları ile kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararlar, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlar.

MADDE 2. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 30 uncu maddesinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aksi takdirde memnuiyet sebebinin doğduğu tarihten

itibaren yapılan tüm işlemler, kararı veren ilk derece mahkemesi ise bölge adliye mahkemesince, bölge adliye mahkemesi ise Yargıtayca iptal olunabilir.”

MADDE 3. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 33 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üye katılmaksızın görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanır.”

MADDE 4. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 35 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlk derece mahkemesinin bu kararlarına karşı istinaf yoluna, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlarına karşı da temyiz yoluna ancak hükümlerle birlikte başvurulabilir.”

MADDE 5. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36 ncı maddesinin son fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Merci kararının uygun bulunmayarak kaldırılması veya bozulması hâlinde tahsil olunmuş para cezası ilgilinin isteği üzerine geri verilir.”

MADDE 6. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36/A maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 36/A. - Esas hüküm bakımından istinaf yolu kapalı bulunan dava ve işlerde hâkimin reddi istemi ile ilgili merci kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından istinaf yolu açık bulunan dava ve işlerde ise ret istemi hakkındaki merci kararlarına karşı tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf

yoluna başvurulabilir; bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Bölge adliye mahkemesinin bu husustaki kararlarına uymak zorunludur.

Ret isteminin reddine ilişkin merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunmayarak kaldırılması veya ret isteminin kabulüne dair merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa etkili işlemler, davaya daha sonra bakacak hâkim tarafından iptal olunur.

MADDE 7. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa 36/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 36/B maddesi eklenmiştir.

MADDE 36/B. - Esas hüküm bakımından temyiz yolu kapalı bulunan dava ve işlerde, bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin reddine ilişkin bölge adliye mahkemesi kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından temyiz yolu açık bulunan dava ve işlerde ise, ret istemi hakkındaki karar, tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde temyiz edilebilir. Bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Yargıtayın bu husustaki kararına uymak zorunludur.

Bölge adliye mahkemesi hâkiminin reddine ilişkin istemin reddi konusundaki kararın temyizi üzerine Yargıtayca bozulması veya ret isteminin kabulüne ilişkin kararın Yargıtayca onanması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa ilişkin işlemler, davaya daha sonra bakacak olan bölge adliye mahkemesi tarafından iptal olunur.

MADDE 8. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 37 nci maddesine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu konuda verilecek kararlar kesindir.”

MADDE 9. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aynı mahkemede görülmekte olan davalar yönünden verilen birleştirme ve ayırma hususundaki ilk derece mahkemesi kararları hakkında istinaf yoluna; bölge adliye mahkemesi kararları hakkında ise temyiz yoluna; ancak hükümler birlikte gidilebilir. Şu kadar ki, bu husus tek başına; bölge adliye mahkemesinde hükmün kaldırılarak esastan incelenmesi, Yargıtay da bozma sebebi teşkil etmez.”

MADDE 10. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 149 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 149. - Duruşma herkese açıktır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar açık duruşmada açıklanır.

Kapalı yapılan duruşmalar hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 11. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 170 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 170. - İlk derece mahkemeleri veya bölge adliye mahkemelerine yapılacak eski hâle getirme istemleri, hadiseseler hakkındaki usule, Yargıtayda ileri sürülecek eski hâle

getirme istemleri, temyiz usulüne göre yapılır ve incelenir.

MADDE 12. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 176 ncı maddesinin üçüncü ve son fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Adli ara verme süresi içinde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşılık dava, istinaf ve temyiz dilekçeleri, bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemde kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye, bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

Bu madde hükümleri bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.”

MADDE 13. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 193 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Her iki hâlde kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren on gün içinde yeniden dilekçe verilmesi veya yeniden çağrı kâğıdı tebliğ ettirilmesi gerekir.”

MADDE 14. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 388 inci maddesinin (4) numaralı bendinde geçen “kanun yolları” ibaresi “kanun yolu ve süresi” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 15. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Üçüncü Bap başlığı “Kanun Yolları”, Birinci Fasıll başlığı “İstinaf” olarak değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki 426/A ilâ 426/U maddeleri eklenmiştir.

İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

MADDE 426/A. - İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.

Miktar veya değeri bir milyar lirayı geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.

Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda bir milyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl isteminin kabul edilmeyen bölümü bir milyar lirayı geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.

İstinaf dilekçesi

MADDE 426/B. - İstinaf yoluna başvurma, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.
2. Varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.
3. Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı.

4. Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih.
5. Kararın özeti.
6. Başvuru sebepleri ve gerekçesi.
7. İstem sonucu.
8. Başvuranın veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

İstinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile reddolunmayıp, 426/O maddesi çerçevesinde gerekli inceleme yapılır.

İstinaf dilekçesinin verilmesi

MADDE 426/C. – İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemeye veya başka bir yer mahkemesine verilebilir. İstinaf dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse, o mahkemece bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunur ve başvurana ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmiş olan istinaf dilekçesi, bu mahkemece yukarıdaki fıkraya göre işlem yapıldıktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleriyle birlikte gönderilir. Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir.

İstinaf yoluna başvurma tarihi konusunda 178 inci maddede hükmü uygulanır.

Dosya, kararı veren mahkemece, istinaf dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalınmaksızın, yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Harç ve giderlerin yatırılması

MADDE 426/D. - İstinaf dilekçesi verilirken, tebliğ giderleri de dahil olmak üzere gerekli harç ve giderler ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 426/F maddesinin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

Başvuru süresi

MADDE 426/E. - İstinaf yoluna başvuru süresi onbeş gün, 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tabi kamu kurumları hakkında otuz gündür. Bu süre, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

İstinaf dilekçesinin reddi

MADDE 426/F. - İstinaf dilekçesi, yasal süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir ve 426/D maddesine göre yatırılan giderden karşılanmak suretiyle ret kararını kendiliğinden ilgiliye tebliğ eder.

Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönde-

rilir. Bölge adliye mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.

İstinaf dilekçesine cevap

MADDE 426/G. - İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunur.

Karşı taraf, tebliğden itibaren onbeş gün içinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verebilir.

Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir.

Katılma yolu ile başvurma

MADDE 426/H. - İstinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile, vereceği cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurabilir. İstinaf yoluna asıl başvuran taraf, buna karşı onbeş gün içinde cevap verebilir.

İstinaf yoluna başvuran, bu isteminden feragat eder veya istemi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın istemi de reddedilir.

Başvurma hakkından feragat

MADDE 426/İ. - Taraflar, ilâmın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez.

Başvuru yapıldıktan sonra feragat edilirse, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru feragat nedeniyle reddolunur.

Başvurunun icraya etkisi

MADDE 426/J. - İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma

MADDE 426/K. - İstinaf başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa bölge adliye mahkemesince 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Ön inceleme

MADDE 426/L. - Bölge adliye mahkemesi hukuk daire-since dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda; incelemenin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmediği tespit edilen dosyalar hakkında

öncelikle gerekli karar verilir. Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.

Duruşma yapılmadan verilecek kararlar

MADDE 426/M. – Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa;

I. Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esasını incelemeyen kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir;

1. Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması.

2. İleri sürülen haklı ret istemine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması.

3. Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması.

4. Taraf ve dava ehliyeti ya da davayı takip yetkisi bulunmayan veya vekil ve temsilci olmayan kişiler önünde davaya bakılmış ve karar verilmiş olması.

5. Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması.

6. Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak

gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

II. Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak;

1. İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,

2. Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,

3. Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında,

Duruşma yapılmadan karar verilir.

İnceleme

MADDE 426/N. - Bölge adliye mahkemesi hukuk daire-since inceleme, davanın özelliğine göre heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır.

İnceleme sırasında gereken hâllerde başka bir bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi istinabe edilebilir.

İncelemenin kapsamı

MADDE 426/O. - İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu re'sen gözetir.

Duruşma yapılmasına karar verilmesi

MADDE 426/P. - 426/M maddesinde belirtilen hâller dışında inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir.

Yapılamayacak işlemler

MADDE 426/R. - Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşılık dava açılmaz, davaya katılma isteminde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 45 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince re'sen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Bölge adliye mahkemeleri için yetki sözleşmesi yapılamaz.

İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Duruşmaya gelinmemesi ve giderlerin ödenmemesi

MADDE 426/S. - Duruşmalı olarak incelenen işlerde taraflara çıkartılan çağrı kâğıtlarında, duruşmada hazır bulunmadıkları takdirde tahkikatın yokluklarında yapılarak karar verileceği hususu ile başvuran tarafa çıkartılacak çağrı kâğıdında, ayrıca, yapılacak tahkikatla ilgili olarak bölge adliye mahkemesince belirlenen gideri duruşma gününe kadar avans olarak yatırması gerektiği açıkça belirtilir.

Başvuran, kabul edilebilir bir mazerete dayanarak duruşmaya gelemediğini bildirdiği takdirde, yeni bir duruşma günü tayin edilerek taraflara bildirilir.

Başvuran mazeretsiz olarak duruşmalara katılmadığı veya tahkikatla ilgili giderler süresi içinde yatırılmadığı takdirde, dosyanın mevcut durumuna göre karar verilir. Şu kadar ki, öngörülen tahkikat yapılmaksızın karar verilmesine olanak bulunmayan hâllerde başvuru reddedilir.

Karar

MADDE 426/T. - Karar aşağıdaki hususları içerir:

1. Kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile başkan, üyeler ve tutanak kâtibinin ad ve soyadları, sicil numaraları.

2. Tarafların ve davaya ilk derece mahkemesinde katılanların kimlikleri ile varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.

3. Tarafların iddia ve savunmalarının özeti.

4. İlk derece mahkemesi kararının özeti.

5. İleri sürülen istinaf sebepleri.

6. Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan veya olmayan hususlarla bunlara ilişkin delillerin tartışması, ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen olaylarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukukî sebep.

7. Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi.

8. Kararın verildiği tarih, başkan ve üyeler ile tutanak kâtibinin imzaları.

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istem sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç veya tanınan hakların, tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gereklidir.

Uygulanacak diğer hükümler

MADDE 426/U. - Bu Fasılda aksine hüküm bulunmayan hâllerde ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulü bölge adliye mahkemesinde de uygulanır.

MADDE 16. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, bu Kanunla eklenen 426/U maddesinden sonra gelmek üzere "İkinci Fasil Temyiz" başlığı eklenmiş, "İkinci Fasil" ve "Üçüncü Fasil" başlıkları "Üçüncü Fasil" ve "Dördüncü Fasil" şeklinde değiştirilmiş, Kanunun 427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Temyiz edilebilen kararlar

MADDE 427. - Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir; bu süre, 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tâbi kamu kurumları hakkında otuz gündür.

Davada haklı çıkmış olan taraf da hukukî yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurabilir.

Temyiz edilemeyen kararlar

MADDE 428. - Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna gidilemez:

1. Miktar veya değeri beşmilyar lirayı geçmeyen davalara ilişkin kararlar,

2. 8 inci maddede gösterilen davalar ile (Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup gayrimenkulün aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar.

3. Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar.

4. Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.

5. İrs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.

6. Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

(1) numaralı bentteki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, beşmilyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asil istemin kabul edilmeyen bölümü beşmilyar lirayı geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

Kanun yararına temyiz

MADDE 429. - İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırılığı bulunduğuna ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

Temyiz istemi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Temyiz dilekçesi

MADDE 430. - Temyiz, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

Temyiz dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Temyiz eden ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri.

2. Bunların varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri.

3. Temyiz edilen kararın hangi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden verilmiş olduğu, tarihi ve sayısı.

4. Yargıtayın bozma kararı üzerine, bozmaya uygun olarak ilk derece mahkemesince verilen yeni kararın veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararının, hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı.

5. İlâmın temyiz edene tebliğ edildiği tarih.

6. Kararın özeti.

7. Temyiz sebepleri ve gerekçesi.

8. Duruşma istenmesi hâlinde bu istek.

9. Temyiz edenin veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

Temyiz dilekçesi, temyiz edenin kimliği ve imzasıyla temyiz olunan kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması hâlinde, diğer şartlar bulunmasa bile reddolunmayıp temyiz incelemesi yapılır.

Temyiz dilekçesinin verilmesi

MADDE 431. - Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler

MADDE 432. - Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 426/C ilâ 426/İ ve 426/L maddeleri hükümleri, temyiz yolu konusunda da kıyas yoluyla uygulanır.

Temyizin icraya etkisi

MADDE 433. – Temyiz, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kararın kesinleştiği ilâmın altına veya arkasına yazılıp, tarih ve mahkeme mührü konmak ve mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından imzalanmak suretiyle belirtilir.

Kötüniyetle temyiz

MADDE 434. – Temyiz isteminin kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa Yargıtayca 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Temyiz incelemesi ve duruşma

MADDE 435. – Yargıtay, tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleriyle bağlı olmayıp, kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir.

Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya iptaline, boşanma veya ayrılığa, velâyete, soybağına ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri onmilyar lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise, Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen çağrı kağıdı gönderilir. Tebliğ tarihi

ile duruşma günü arasında en az onbeş gün bulunması gerekir; taraflar gelmişlerse bu süreye bakılmaz. Tebligat gideri verilmemişse duruşma istemi dikkate alınmaz. Duruşma giderinin eksik ödenmiş olduğu anlaşılırsa, dairenin başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde duruşma isteminden vazgeçilmiş sayılacağı, duruşma isteyene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde giderler tamamlanmadığı takdirde, Yargıtay incelemesini dosya üzerinde yapar.

On milyar liralık duruşma sınırının belirlenmesinde 428 inci maddenin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanır.

Yargıtay, ikinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın, bilgi almak üzere re'sen de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hâllerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra, taraflardan hiçbiri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını verir.

Duruşma günü kararı verilemeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dava ve işlere ait temyiz incelemesi öncelikle yapılır.

Onama kararları

MADDE 436 . - Yargıtay, onama kararında, onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır.

Temyiz olunan kararın, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına

ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzeltilerek onanır.

Bozma sebepleri

MADDE 437. - Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar:

1. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması.
2. Dava şartlarına aykırılık bulunması.
3. Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanunî bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi.
4. Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Yargıtay kararlarının tebliği

MADDE 438. - Yargıtayın bozma kararları ile onama kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir.

Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 426/D maddesi hükmü uygulanır.

Bozmaya uyma veya direnme

MADDE 439. - Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesinin düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesi, 426/D maddesi uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya çağırıp dinledikten sonra Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir.

Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

Hukuk Genel Kurulunun verdiği karara uymak zorunludur.

MADDE 17. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 452 nci maddesinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu karara karşı kanun yolları açıktır.

MADDE 18. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 575 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İlk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler hakkında tazminat davaları bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi, bölge adliye mahkemesi hâkimleri hakkında ise Yargıtayın ilgili hukuk dairesi tarafından incelenerek karara bağlanır.

MADDE 19. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE 4. - Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtayda duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihâf olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz.

MADDE 20. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 45'inci maddesinin son fıkrası, 440 ilâ 444 üncü maddeleri ile

449 uncu maddesinde yer alan "443 üncü madde mucibince" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 21. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

(*Değişik:11.05.2005- 5348 sayılı Kanun*) 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla eklenen geçici 1 inci maddesi geçici 2 nci madde olarak aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve geçici maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. - Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 3. - Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

MADDE 22. - Bu Kanun 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 23. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İCRA VE İFLÂS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

(Kanun No: 5311 - RG, T. 18.03.2005, S. 25759)

MADDE 1. - 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 10/a maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İcra mahkemesi hâkiminin reddi

MADDE 10/A. - İcra mahkemesi hâkimi reddedildiği takdirde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki hükümler uygulanır. Ret talebinde bulunan, dilekçesinde ret sebeplerini delilleri ile birlikte bildirmek zorundadır.

Ret talebinin reddi hakkındaki karara karşı istinaf yoluna başvurulması, hâkimin işe bakıp karar vermesine engel değildir. Ret talebinin reddi hakkındaki kararın kaldırılması hâlinde reddedilen hâkimin verdiği karar yerine getirilmez. Bu durumda dosya, bölge adliye mahkemesince icra mahkemesinin başka bir dairesine, o yerde icra mahkemesinin başka bir dairesi yoksa en yakın icra mahkemesine gönderilir. 40 nci madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

MADDE 2. - İcra ve İflâs Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "icra mahkemesinden" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya istinaf" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3. - İcra ve İflâs Kanununun 32 nci maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "temyiz yahut" ibaresi "istinaf veya temyiz yahut" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4. - İcra ve İflâs Kanununun 33 üncü madde-

sinin üçüncü fıkrasında yer alan “temyiz süresi” ibareleri “istinaf veya temyiz yoluna başvuru süresi”, “temyiz yoluna gidebilir.” ibaresi “istinaf veya temyiz yoluna başvurabilir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5. - İcra ve İflâs Kanununun 36 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İcranın geri bırakılması için verilecek süre

MADDE 36. - İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.

Borçlu, Devlet veya adli yardımdan yararlanan bir kimse ise teminat gösterme zorunluluğu yoktur.

Ücreti ilgililer tarafından verilirse bölge adliye mahkemesi veya Yargıtayca icranın geri bırakılması hakkındaki karar icra dairesine en uygun vasıtalarla bildirilir.

Nafaka hükümlerinde böyle bir süre verilemez.

Bölge adliye mahkemesince başvurunun haklı görülmesi hâlinde teminatın geri verilip verilmeyeceğine karar verilir. Yargıtayca hükmün bozulması hâlinde borçlunun başvurusu üzerine, bozmanın mahiyetine göre teminatın geri verilip verilmeyeceğine mahkemece kesin olarak karar verilir.

Bölge adliye mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmesi veya Yargıtayca hükmün onanması hâlinde alacaklının istemi üzerine başkaca işleme gerek kalmaksızın teminata konu olan para alacaklıya ödenir. Mal ve haklar ise, malın türüne göre icra dairesince paraya çevrilir. İlâm alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır.

MADDE 6. - İcra ve İflâs Kanununun 38 inci maddesinde yer alan "noter senetleri ve" ibaresi "noter senetleri, istinaf ve" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7. - İcra ve İflâs Kanununun 40 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizen bozulması icra muamelelerini olduğu yerde durdurur.

Bir ilâm hükmü icra edildikten sonra bölge adliye mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilir ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâm-la tahakkuk ederse, ayrıca hükme hacet kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunur."

MADDE 8. - İcra ve İflâs Kanununun 69 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "kararı temyiz eden" ibaresi "karara karşı istinaf yoluna başvuran" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9. - İcra ve İflâs Kanununun 97 nci maddesinin beşinci ve ondördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Takibin devamına dair verilen icra mahkemesi kararı kesindir.

Davanın reddi hakkındaki karara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran istihkak davacısı icra dairesinden 36 ncı maddeye göre mühlet isteyebilir.”

MADDE 10. – İcra ve İflâs Kanununun 149/a maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İcra mahkemesinin geri bırakılma isteminin reddine ilişkin kararına karşı istinaf yoluna başvuran borçlu veya üçüncü şahıs, takip konusu alacağın yüzde on beşi nispetinde teminat yatırmadığı takdirde satış durmaz. Bölge adliye mahkemesince talebin reddi hâlinde bu teminat, ayrıca hükme hacet kalmaksızın alacaklıya tazminat olarak ödenir.”

MADDE 11. – İcra ve İflâs Kanununun 150/a maddesinin (2) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2. İtirazın kaldırılması kararına karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde 149/a maddesinin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.”

MADDE 12. – İcra ve İflâs Kanununun 164 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun yollarına başvurma

Madde 164. – Ticaret mahkemesince verilen nihaî kararlar, 160 incı maddenin son fıkrasına göre alınan masraftan karşılanmak suretiyle mahkemece re’sen taraflara tebliğ olunur.

Bu kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.

İflâs kararına karşı kanun yoluna başvurulması, iflâsın ilânına ve masanın teşkiline mâni değildir. Yalnız ikinci alacaklılar toplantısı, iflâs kararı kesinleşmedikçe yapılamaz.

Bölge adliye mahkemesince iflâs kararı kaldırılırsa, borçlunun malları üzerindeki tedbirler devam eder. Şu kadar ki, ticaret mahkemesi davanın seyrine göre bu tedbirleri değiştirmeye veya kaldırmaya yetkilidir.

MADDE 13. - İcra ve İflâs Kanununun 169/a maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İtirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması, hiçbir icra muamelesini durdurmaz. Şu kadar ki, borçlu 33 üncü maddenin üçüncü fıkrasına göre teminat gösterirse icra durur.”

MADDE 14. - İcra ve İflâs Kanununun 182 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İflâsın kaldırılmasına, alacak hakkındaki taleplerin kaydı için muayyen müddetin bitmesinden iflâsın kapanmasına kadar karar verilir. İflâsın kaldırılması hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.”

MADDE 15. - İcra ve İflâs Kanununun 254 üncü maddesine üçüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İflâsın kapanması hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf

ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.”

MADDE 16. – İcra ve İflâs Kanununun 258 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İhtiyatî haciz talebinin reddi halinde alacaklı istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir.”

MADDE 17. – İcra ve İflâs Kanununun 265 inci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İtiraz üzerine verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir. İstinaf yoluna başvuru, ihtiyatî haciz kararının icrasını durdurmaz.”

MADDE 18. – İcra ve İflâs Kanununun 299 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun yollarına başvurma

MADDE 299. – Konkordato hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır.

MADDE 19. – İcra ve İflâs Kanununun 307 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Fesih talebi üzerine verilecek hükmün tebliğinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.”

MADDE 20. – İcra ve İflâs Kanununun 320 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstinaf yoluna başvurma

MADDE 320. – Karar hakkında tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde borçlu ile alacaklılardan her biri istinaf yoluna başvurabilir.

İcra mahkemesi tarafından verilmiş olan fevkalâde mühletin hükmü, bölge adliye mahkemesinin kesin kararına kadar geçerlidir.

MADDE 21. – İcra ve İflâs Kanununun 327 nci maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “temyize müracaat olunabilir.” ibaresi, “istinaf yoluna başvurulabilir.”; altıncı fıkrasında geçen “Temyiz” ibaresi “Bölge adliye mahkemesi” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 22. – İcra ve İflâs Kanununun 328 inci maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesinde geçen “temyiz de” ibaresi “bölge adliye mahkemesi de” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23. – İcra ve İflâs Kanununun 353 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstinaf yoluna başvurma

MADDE 353 . – İcra mahkemesinin duruşma yaparak verdiği kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde sanık veya şikâyetçi veya Cumhuriyet savcısı tarafından istinaf yoluna başvurulabilir.

Başvuru, dilekçeyle veya tutanağa geçirilecek sözlü beyanla icra mahkemesine yapılır. Dilekçe veya beyan üzerine dosya hemen bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bu kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulamaz.

MADDE 24. - İcra ve İflâs Kanununun 362 nci maddesinden sonra gelen bölüm başlığı "KANUN YOLLARINA BAŞVURMA VE SON MADDELER" olarak, 363 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstinaf yoluna başvurma ve incelenmesi

MADDE 363. - İcra mahkemesince 85 inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103 üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263 üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36 ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı, ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının bin lirayı geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür.

İcra mahkemesi kararları aleyhine işlemleri uzatmak gibi kötüniyetle istinaf yoluna başvurulduğu anlaşılırsa Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 422 nci maddesi hükmü uygulanır.

Kesin bir karara karşı kötüniyetle istinaf yoluna başvurular hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

İstinaf yoluna başvuru satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz. İcranın devamı için gereken evrak alıkonularak bunların birer örneği bölge adliye mahkemesine gönderilecek dosyaya konulur.

MADDE 25. – İcra ve İflâs Kanununun 364 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Temyiz yoluna başvurma ve incelenmesi

MADDE 364. – Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri onbin lirayı geçen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

Yukarıda belirtilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu durumda da 363 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanır.

Temyiz yoluna başvurma, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz.

MADDE 26. – İcra ve İflâs Kanununun 365 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstinaf dilekçesinin reddi

MADDE 365. – İstinaf yoluna başvurma, yasal süre geçtikten sonra yapılır veya istinaf yoluna başvurulmasına olanak bulunmayan bir karara veya vazgeçme nedeniyle itiraz veya şikâyetin reddine yahut süresi geçmiş bir şikâyete ilişkin olursa, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri gereğince istem icra mahkemesince reddedilir.

İstinaf yoluna başvuran kişi ret kararını kabul etmezse, istinaf dilekçesi diğer tarafa tebliğ edildikten sonra, karar sureti ve verilirse cevap dilekçesiyle birlikte yetkili bölge adliye

mahkemesine gönderilir. Şu kadar ki bu hâlde satış dahil hiçbir icra işlemi durmaz.

Bölge adliye mahkemesi, birinci fıkra kapsamına girdiği hâlde reddine karar verilmemiş başvuruyu geri çevirmeyip doğrudan kesin karara bağlar.

MADDE 27. - İcra ve İflâs Kanununun 366 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay kararları

MADDE 366. - İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre yapılır ve onbeş gün içinde karara bağlanır.

İlgili ister ve ücretini verir veya gönderirse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilir.

Yargıtayın icra ve iflâs işlerine bakan hukuk dairesinin kararlarına karşı genel hükümlere göre direnme kararı verilebilir. Direnme kararları, Hukuk Genel Kurulunda acele işlerden sayılır.

Yargıtayın bozma kararı veya bölge adliye mahkemesinin kaldırma, düzelterek veya yeniden esas hakkında vereceği kararları üzerine icra ve iflâs işlerinde 40 uncu madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

MADDE 28. - İcra ve İflâs Kanununun 227 nci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 29. - İcra ve İflâs Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7. - Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve

Sorularla İstinaf

Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar İcra ve İflâs Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanır.

MADDE 30. – Bu Kanun 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 31. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞ MAHKEMELERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN

(Kanun No: 5308 - RG, T. 18.03.2005, S. 25759)

MADDE 1. - 30.1.1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 8. - İş mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Şu kadar ki, para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararlar hariç, miktar veya değeri bin lirayı geçmeyen davalar hakkındaki nihai kararlar kesindir.

İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihai kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür.

Bölge adliye mahkemesinin para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararları ile miktar veya değeri beşbin lirayı geçen davalar hakkındaki nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden başlayarak sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

Kanun yoluna başvuru kararlar, bölge adliye mahkemesi ve Yargıtayca iki ay içinde karara bağlanır.

Yargıtayın kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvurulamaz.”

MADDE 2. - İş Mahkemeleri Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bölge adliye mahkemelerinin, 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmi Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında yapılan temyiz başvuruları, kesinleşinceye kadar Yargıtay tarafından sonuçlandırılır. Bu kararlar hakkında İş Mahkemeleri Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uygulanır."

MADDE 3. - Bu Kanun (Değişik ibare: 5328 - 31.3.2005 / m.g1/h) "1 Haziran 2005" tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ADALET BAKANLIĞI KARAR

(RG, T. 05.06.2007, S. 26543)

Adalet Bakanlığından:

BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN KARAR

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 inci maddesi uyarınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluklarına göre; İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara, Konya, Samsun, Adana, Erzurum ve Diyarbakır'da bölge adliye mahkemeleri kurulmuştur.

HÂKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU KARARI

(RG, T. 05.06.2007, S. 26543)

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığından:

Karar Tarihi : 15.5.2007

Karar No : 206

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 inci maddesi uyarınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluklarına göre Adalet Bakanlığı'nca kurulmuş bulunan Bölge Adliye Mahkemelelerinden;

1- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; İstanbul, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Kocaeli, Sakarya ve Düzce,

2- Bursa Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Bursa, Çanakkale, Balıkesir, Kütahya, Bilecik ve Yalova,

3- İzmir Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; İzmir, Manisa, Uşak, Aydın, Denizli ve Muğla,

4- Konya Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Konya, Afyonkarahisar, Isparta, Burdur, Antalya, Aksaray ve Karaman,

5- Adana Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Adana, Mersin, Niğde, Kayseri, Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş, Adıyaman, Gaziantep, Malatya ve Kilis,

6- Ankara Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Ankara, Eskişehir, Bolu, Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Yozgat,

7- Samsun Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Samsun, Sinop, Amasya, Tokat, Sivas, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Trabzon, Rize ve Artvin,

8- Erzurum Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Erzurum, Erzincan, Bingöl, Muş, Ağrı, Iğdır, Kars, Ardahan ve Bayburt,

9- Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Diyarbakır, Elazığ, Tunceli, Şanlıurfa, Mardin, Batman, Siirt, Bitlis, Van, Şırnak ve Hakkari

İllerinin mülki hudutlarını kapsayacak şekilde belirlenmesine karar verilmiştir.